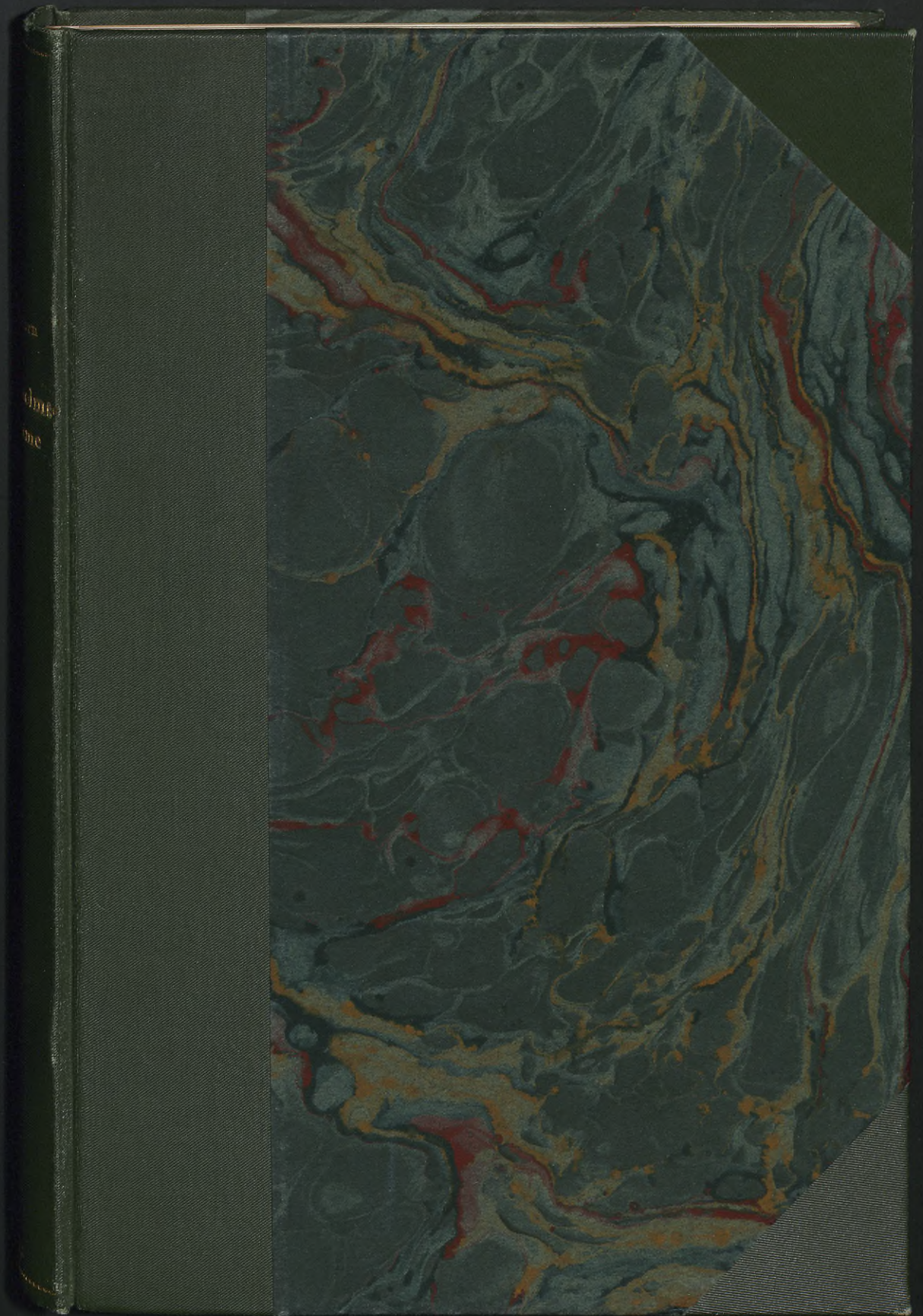

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

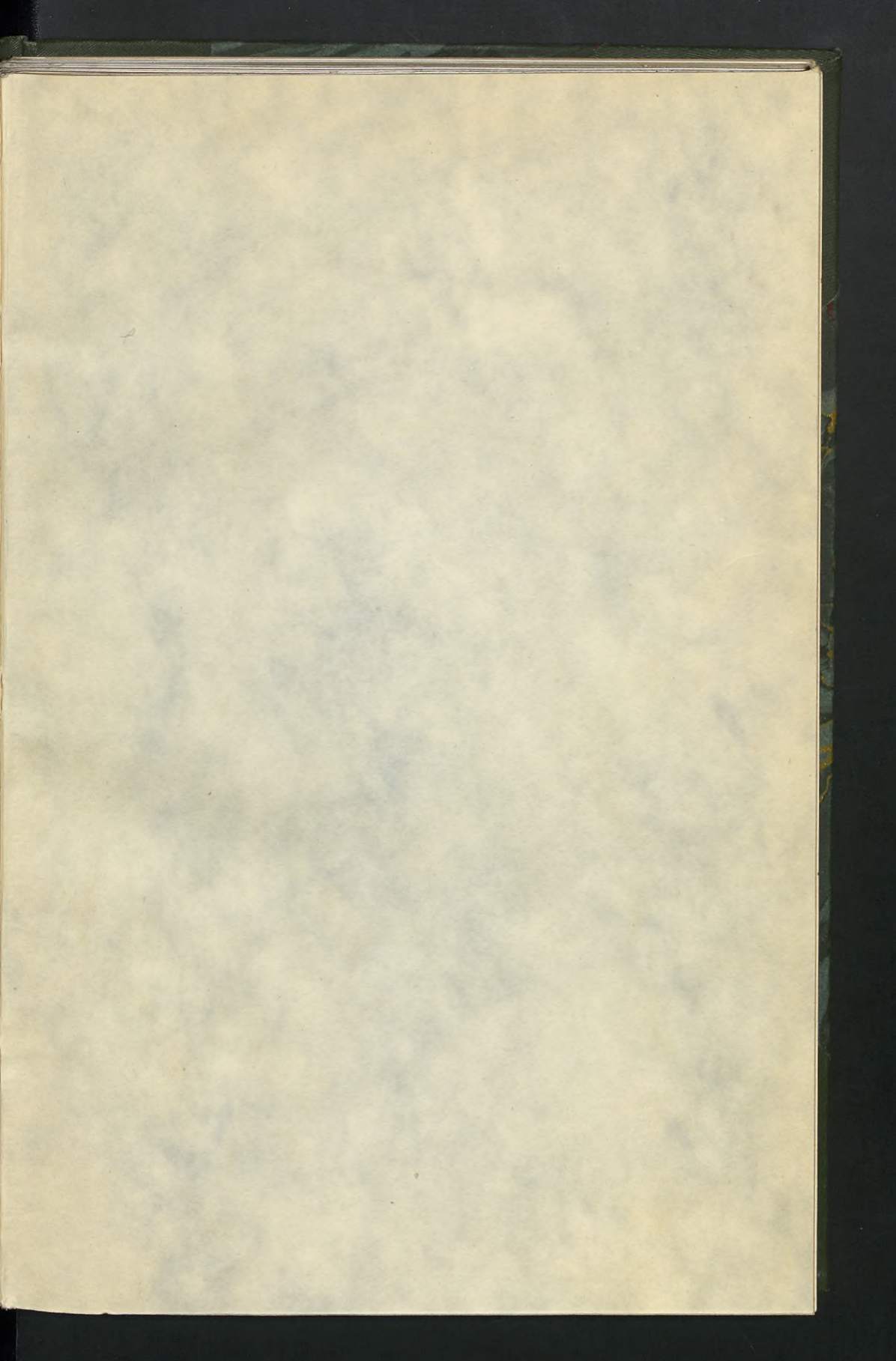

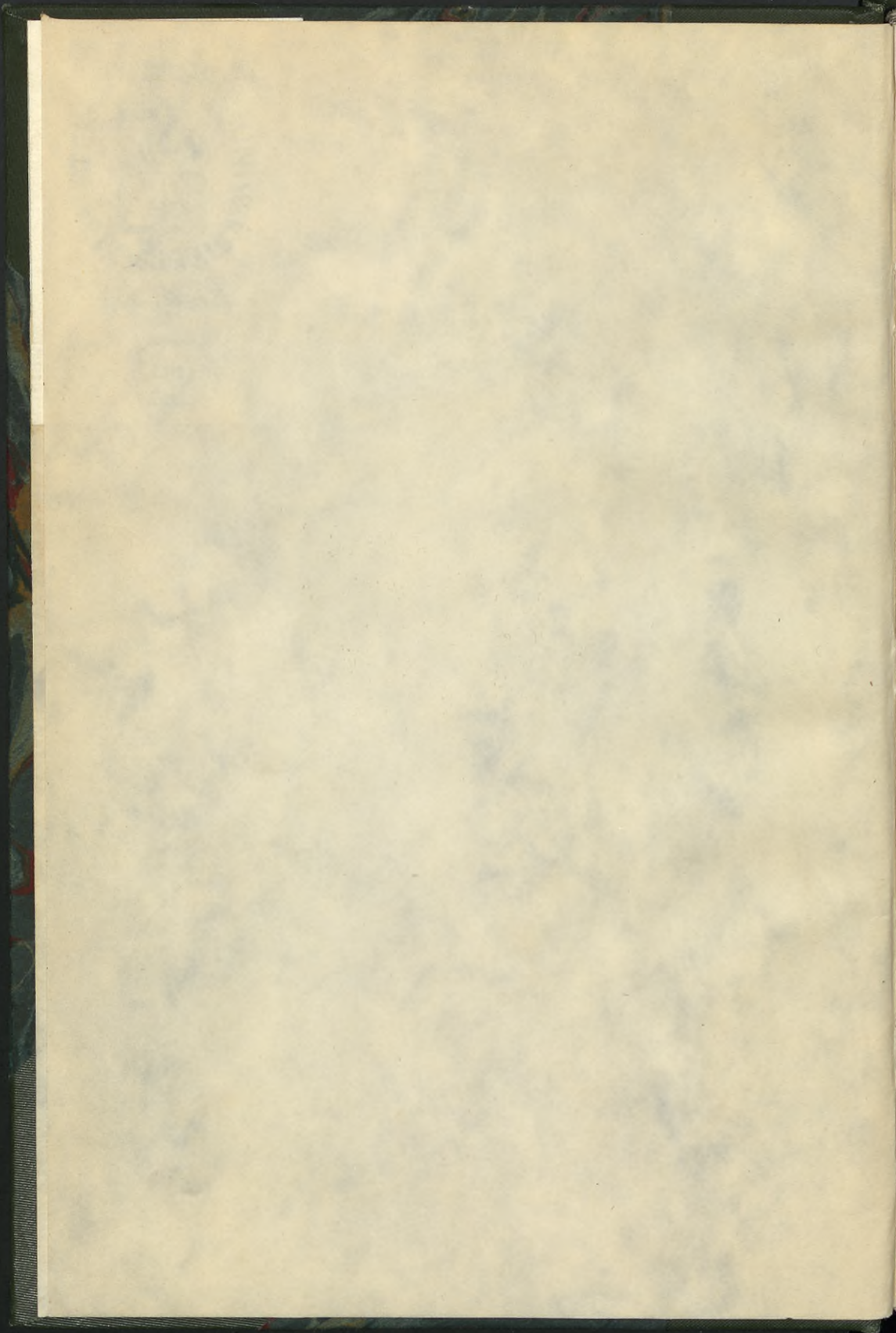

Allmänna Sektionen

Litt.
Sv.

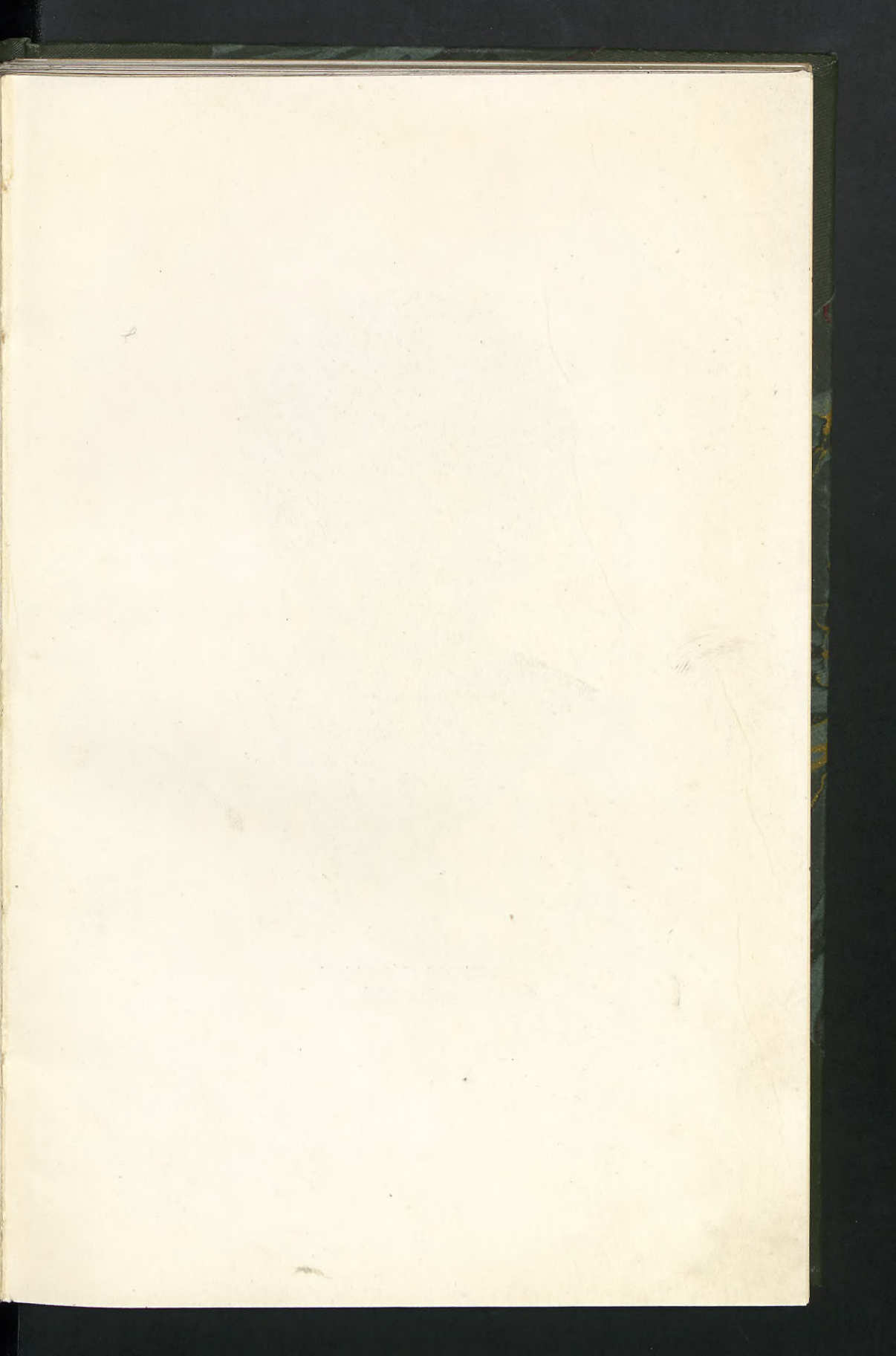

Stockholms
Bohème

Stockholms Stadsbibliotek
Gustaf Uddgren

50.52/866

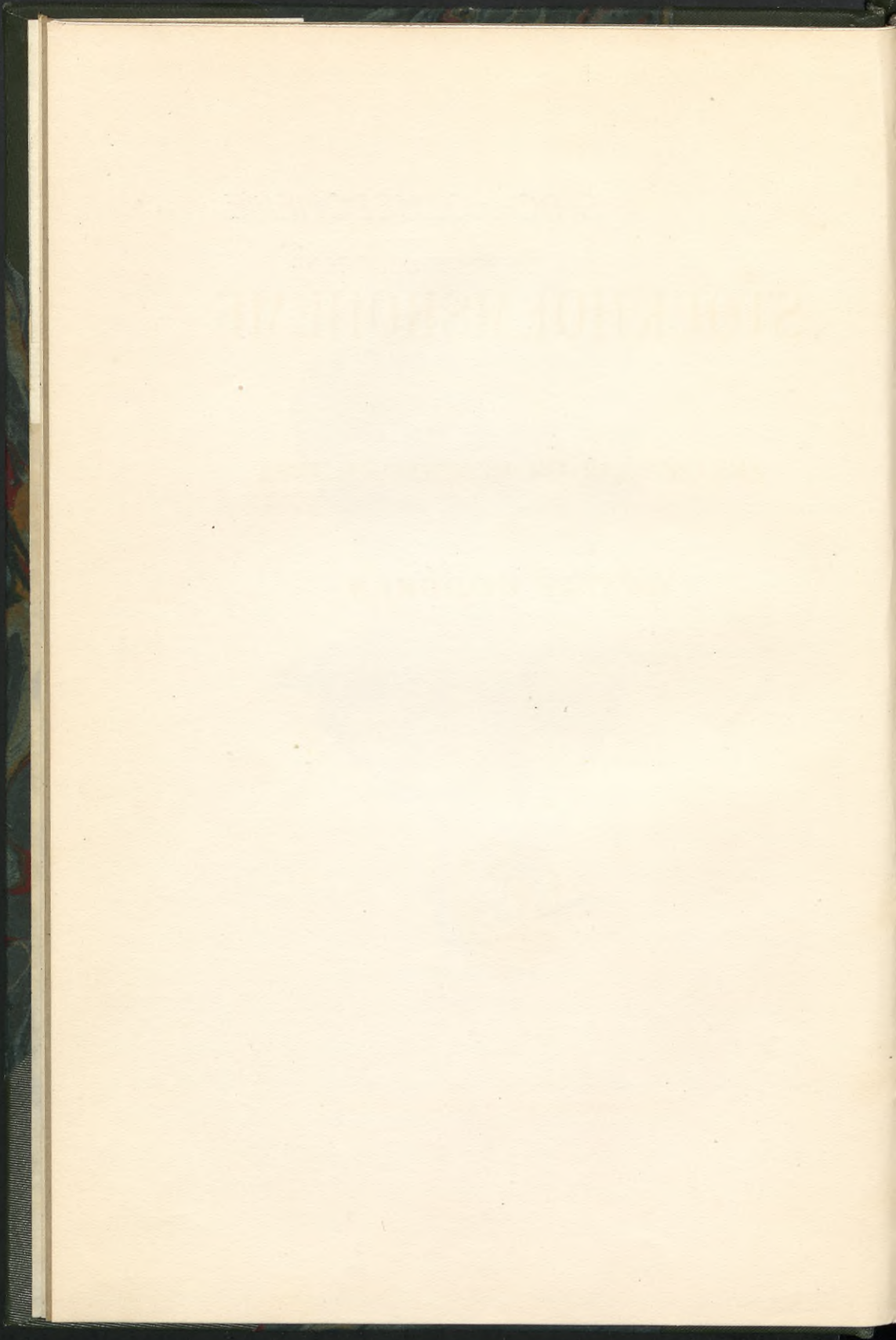

ARTHUR HÖGSTEDT
(Själffporträtt)

STOCKHOLMSBOHÈME

GUSTAF UDDGREN

STOCKHOLMSBOHÈME

SKILDRINGAR UR KONSTNÄRSLIFVET

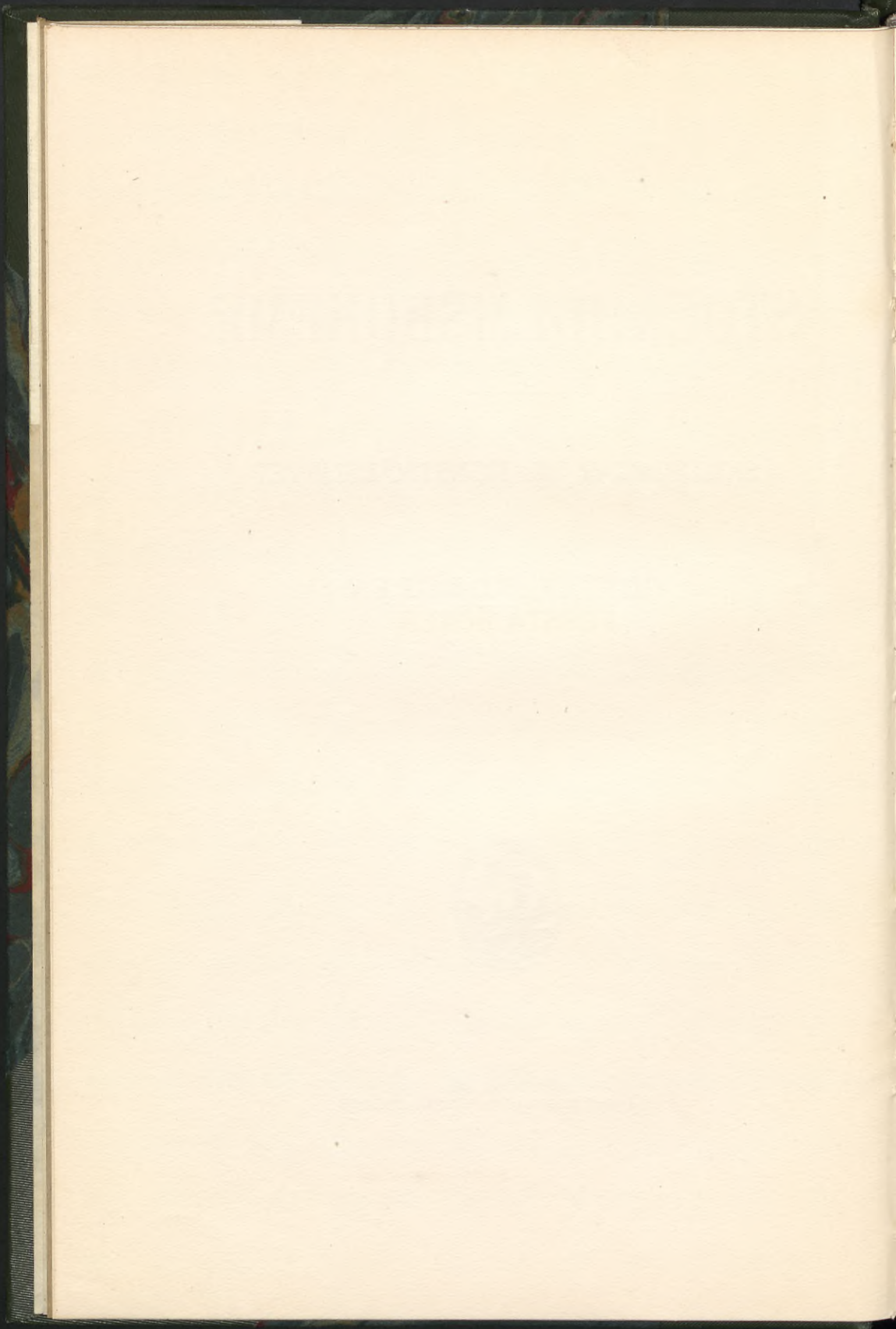
AF

GUSTAF UDDGREN

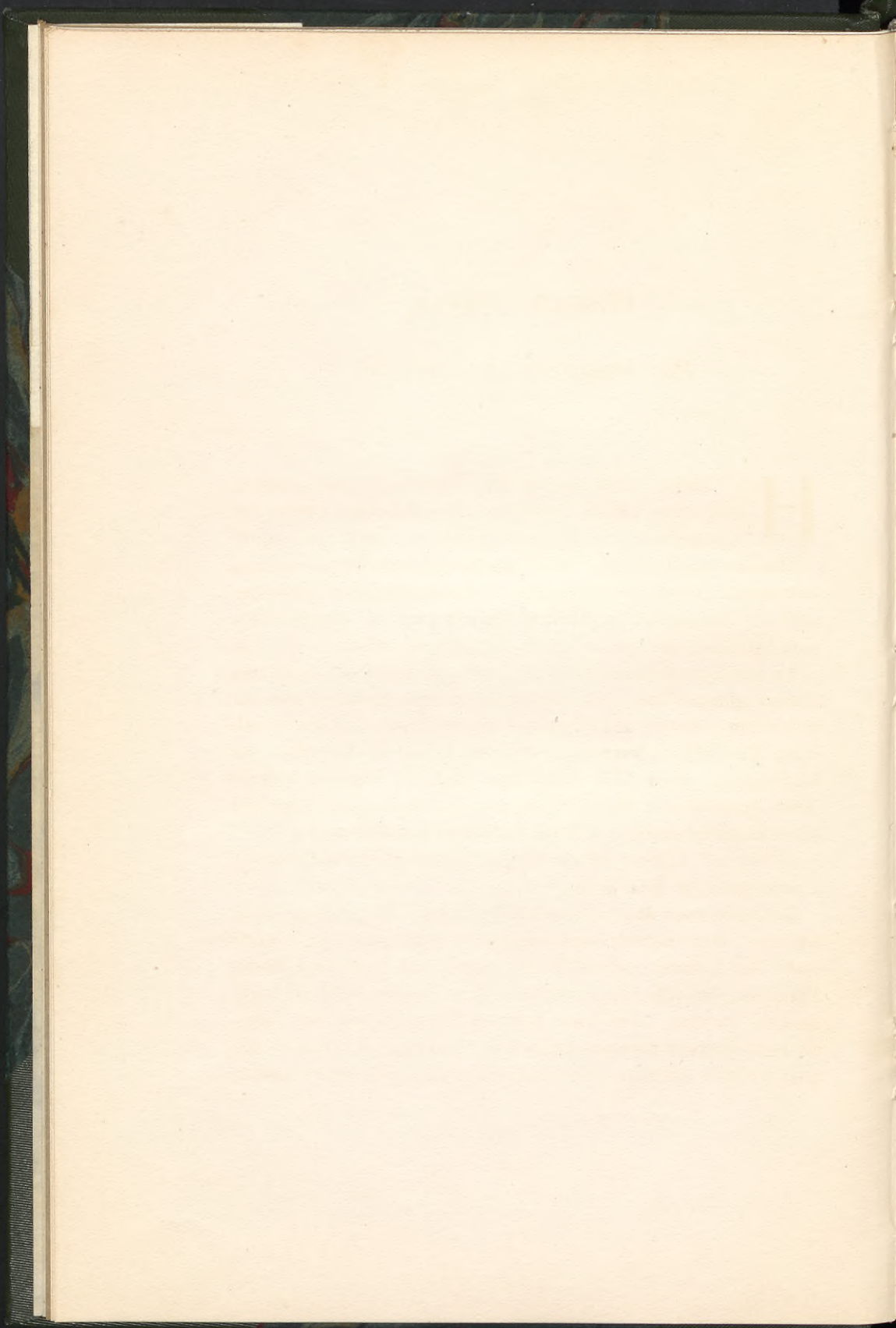
GÖTEBORG 1912
FÖRLAGSAKTIEBOLAGET VÄSTRA SVERIGE

p

FÖRSTA BOKEN

FÖRSTA CYKELN

När kväsarevalsens kom till.

I.

Hej! Hallå! Upp med er alla, kvantingar och grabbar, som sofva på sitt söta öra i denna härliga vårens tid, upp med er till en ny dag, ty klockan är åtta sla-a-a-gen!

Med en stor koskälla i hvar hand gick Långe-Petter omkring och ringde in den nya dagen allt hvad han förmådde, samtidigt med att han mässade ofvan anförda harang så omusikaliskt, som hade han lärt sig att sjunga vid turkiska musiken i Sickla.

Ur den stora målarateljerns alla vrår och vinklar myllrade små målarynglingar fram, den ena ruggigare och mera yrvaken än den andra. Arthur mä Sköret, Ville mä Vepan, Näs-Juden och Bom-Olle kröpo allesammans upp ur stora utdragssoffan vid långväggen. Från Lilla Sofhälvetet bredvid ateljern kommo Aceke Ackeson och Kupp-Janne, och ur tidningshögen bredvid stora kaminen stack ett eldrödt ostansikte fram och skrek:

— Vatten! Vatten! Hvem vill rädda lifvet på en som drunknar i smutsprässens heta dynga?

Det hade varit stort sjöslag kvällen förut. Kupp-Janne hade haft en lycklig dag och hade infångat en storfluga. På kvällen hade han kommit upp till de hungrande och frysande i Enkla Paradiset, bärande på en matpåse och tre sorters litrar: en hvit, en gul, en brun. Det hade kalasats halfva natten och firats ett godt stycke in på nästa hälft, så att fyra timmar var allt hvad man offrat åt sofsatan. Och de flesta af dem hade inte ens kun-

nat blunda så länge för den där kära återverkens skull, som kommer af att man blandar tre sorters olikafärgadt.

— Det dunkar riktigt förnämligt i dag, tyckte Ville mä Vepan. Alldeles som på kungliga myntet.

— Mycket bättre du, ansåg Arthur mä Sköret. För på kungliga myntet stampas det ljudlöst, förstårru.

— Skulle det vara en nagel åt mäj, frågade den lille Juden ilsket.

— Sicken en geting. Aldrig har du väl hört, att man behöft . . . Långe-Petter afbröt.

— Nog kackladt, kvantingar. Slå ihop sofflocket och ge er ut på stan, ni som ska skaffa kofvan.

Både städningen och toaletten fullbordades i en handvändning. Sängkläderna skötes ihop så att de buktade sig som magen på en försupen rådhusnotarie, därpå sköts hela utdragsinrättningen igen med stort dån och en häftig skräll, hvarefter slutligen sofflocket stilla och försiktigt lades på. Toaletten verkställdes medels ett litet tvätffat af metall och såpa på en tallrik, för den som hade lust.

II.

Arthur var en af dem som inte brydde sig om att trängas vid tvättbaljan. Han letade fram ur kavajfickorna en cigarrettstump så liten, att han knappast kunde hålla den mellan fingrarne, när han tände på. Men han tände den utan att bränna sig, lika skickligt som en ekvilibrist på ståltrådslina, som utför de farligaste konststycken. Så drog han ett långt halsbloss ur cigarrettstumpen, sväljde all röken och svängde sig med ett par raska tag upp till sjätte steget på den höga målarstegen framme vid fönstret. Medan de andra skötte sysslorna, betraktade han naturen.

Naturen, det var Stadsgården rätt och slätt. Först en lång rad med åkarkärror, så några järnvägsvagnar utposterade öfver de båda hamnspåren, därefter två stora ångare tätt invid kajen, en svart och röd, den andra grön, båda mot en bakgrund af glänsande opalblekt vatten och Skeppsholmens trädgrupper och kaserner på andra sidan hamnen.

Detta var bara ytterlinierna i taflan och det var inte dem han fäste sig vid. Det var friskheten öfver alltsammans han kastade sig in i liksom i ett härligt morgonbad. Den gaf med ens klarhet åt drömmarna inom honom själf, befriade honom från de tunga tankar uppvaknandet födt till lif och förde honom rätt in i de vakna drömmarnes värld. Allt slitet och släpet där nere vid lossningskajen eggade honom äfven det. Ångvinscharne som spelade än upp än ned och släpade stora grågula balar upp ur lastrummen och satte ned dem på kajen med en lätt duns, arbetarne som sprungo med säckar på ryggen och stälpte af i den stora säcktrafven, tulltjänstemännen som från öfre däck med hungriga gamögon följde allt som fördes i land och slutligen en ström af resande som från Saltsjöbanans station med brådska steg skyndade bort mot Slussen för att få tag i första bästa spår-vagn. Deras ifver och brådska roade honom på ett särskildt sätt och kommo hans drömmar att svälla ut i en exotisk rikedom på grund af motsatsen mellan alla dem som myllrade där nere i hvardagstankarnes värld och honom som firade helgdag uppe på målarstegen.

III.

Arthur stannade kvar däruppe tills de andra troppat af. När han vände sig om, fanns endast Petter och Janne kvar. Petter stod lutad öfver sin högbenta ritpulpt och Janne hade sträckt ut sin knotiga figur på det hårda sofflocket, där han med hufvu-

det stödt mot handen begrundade tillvarons olösliga problem eller det absurda i att man fins till — utan pengar att existera på.

— Vill ni ha morgonkaffe, gubbar?

Arthur hade tagit ett språng ned från stegen och stod lik en liten Napoleon efter ett utfördt storverk midt i ateljern.

— Finns det något? undrade Petter.

— Jag har tagit undan lite. Det kan räcka för tre, men inte för flera.

Janne svängde sig upp i sittande ställning så att det knakade i sofflocket.

Arthur dök genast in i Lilla Sofhälvetet, så kallades sängkammaren, och kom strax tillbaka med en strut kaffe, som han haft undanstucket i ett gömställe de andra inte kände till. Under det han sysslade med kaffepannan, hvilken snart stod och puttrade på kaminen, åkte Janne ut för trapporna och sprang till brödbon. Petter raspade oförtrutet på med sin tuschpänna.

Inom kort sutto alla tre med hvar sin stora rykande kaffekopp i hand och mumsande på Jannes färska bullar. Trots att hårvärken ännu hängde i smakade det förträffligt och de skulle ha varit på det allra bästa humör, om inte ett stort svart moln hvilat öfver dem och tryckt ned deras sinnen.

IV.

Egentligen borde de nu ha hållit ett krigsråd. Men som ingen af dem visste någon utväg, fanns det inte något att rådslå om. Det gällde att samla ihop en storkofva så stor att hela två månaders hyra för ateljen kunde betalas, annars skulle de inte få bo kvar, hade juden sagt. Januari hade de lyckats klara, men februari var obetald och nu voro de några dagar in i mars.

Alla tre tänkte djupt och allvarligt på samma sak. Ingen kunde utfundera en räddning och därför var det håller ingen som ytt-

rade ett ord. Men när de slutat äta, steg Arthur upp från sin kaffekopp med en belåten suck och, liksom hade han hört hvart ord de andra tänkt, lät han denna suck fortsätta i ett:

— Det blir nog bra ändå, grabbar!

De båda andra blickade på honom förvånade öfver att han i hemlighet kunnat tyda deras tankar och öfver att han ändå kunde hoppas, där det inte längre skönjdes något hopp. De kunde inte låta bli att dra på mun åt hans naiva förtröstan.

— Skratta inte åt det, ni. Jag har sett större under än så.

— Ja, men om vi inte fundera ut hur det där undret ska åstadkommas, hur vill du annars att det ska ske?

— Lilla Janne, har du nånsin funderat ut ett under? Det kommer ramlande på en som en blixtnedslåg eller kommer det inte alls. Men jag tror det kommer — snart.

Mera resonnerades inte om den mörka frågan. Petter högg med förnyad kraft i med sin teckning. Kunde han bara få den färdig till klockan två, skulle han hinna ned till staden och få betaldt för den. Arthur satt och tittade på några skisser och undrade om han skulle kunna utarbета någon af dem till en ordentlig tafla, så kanske han kunde nubba på den. Janne däremot ansåg situationen så förtviflad, att han inte fann det löna mödan att försöka arbete. Han sträckte ut sig på dragsoffans hårda trälock och började i tankarna genomgå hela sin lista på mäcenater, för att utfundera hvilken som kunde vara mäst lönande att härnäst börja en mera djupgående attack mot.

Alla tre voro inom kort så intensivt upptagna af sitt arbete att en varm behaglig tystnad bredde sig omkring dem och mättade luften med dessa elektriska tankeströmmar som genom fortsatt kondensering till sist kunna framkalla en explosiv urladdning.

Arthur, den yngste af dem, hade redan en slags konstnärsbana bakom sig. Vid åtta års ålder hade han gripits af lusten att måla, hade tiggat ihop några färgtuber och pänslar åt sig samt börjat göra studier ute i Maria-bergen.

Där hade en af de stora målarna en gång fått syn på honom och sagt till honom:

— Gå på du bara, det blir nog bra med tiden.

Men han hade snart tröttnat på att måla bergsknaltar. I stället tog han sig till att rita med tusch och akvarellfärger, och fast han aldrig fått någon undervisning, nådde han inom kort en sådan skicklighet i dessas behandling, att han väckte förvåning bland alla som fingo se hans verk.

Så bar det till, att han kom in på Centraltryckeriets litografiska, ungefär samtidigt med Petter och några andra ungdomar. Man hade lofvat dem hela 40 kronor första året, 60 det andra och 100 det tredje — i årslön, därest de ville antaga en så kallad aspirantplats. Petter hade skrivit under ett kontrakt, men Arthur hade vägrat därför att han visste sig kunna tillräckligt för att med ens blifva antagen som ordinarie.

Man föreslog honom att göra några prof. Han fick några saker att kopiera och han kopierade dem så öfverlägset, att kopiorna blefvo långt bättre än originalen. Men detta behagade inte cheferna, de ville att han på byråkratiskt maner inte skulle kunna mera än en vanlig nybörjare och därför dräpte de Arthur med samma byråkratiska floskler, som pläga vara dödsstöten åt alla ungdomar med högre begåfning:

— Han saknar underbyggnad! Det vore inte rätt att släppa fram honom.

Arthur och Petter funno det orimligt att knoga i hela tre år för sådana svårtlöner som man erbjöd dem. Särskildt som båda hade det ganska fattigt där hemma och man väntade, att de skulle kunna betala för sig, när de fått arbete och voro i stånd att ut-

rätta någonting. Efter mycket funderande och ett par gagnlösa försök att få hoppa öfver aspiranttiden, hade båda två till sist nödgats uppge sin litografiska karriär. På vanligt svenskt maner hade man gjort sitt bästa att söka strypa dem i ungdomen, på det att deras utveckling måtte bli stäckt så tidigt som möjligt och all utsikt till att de båda unga förmågorna skulle kunna bli några verkliga ljus måtte vara absolut utesluten.

Arthur hade en tid slagit sig på måleriet igen. Han hade uppsökt professorerna vid akademien och dessa hade lofvat honom, att han skulle få komma in där, blott han skaffade sig lite — underbyggnad. De lade inte märke till att hans målningar voro bättre än deras s.k. fullärda elevvers. Därför sände de honom till en stackars misslyckad f. d. elev, Paul Staaf, för att af honom inhämta dessa grundläggande principer, hvilka de anse oundgängliga för att man med matematisk säkerhet skall kunna splittra och tillintetgöra en ung begåfning.

Hos Paul Staaf hade Arthur endast gått en kort tid. Här fick han åtminstone goda färger och penslar att arbeta med och ordentlig duk att måla på. Den stackars Pälle gaf honom sina egna studier att kopiera, men Arthur målade ur minnet någonting mycket vackrare som han hade sett. Till slut förklarade Pälle att Arthur fick måla alldeles som han behagade och detta begagnade Arthur sig af för att göra hafsvidunder och troll, så fantastiska att den pjunkige läraren blef förskräckt, när han fick se dem.

Slutligen förklarade Pälle att han ingenting kunde lära denne besynnerlige lille elev, som tycktes kunna allting på förhand. Den enda nytta han kunde göra honom var att bjuda honom på ett mål mat allt emellanåt och som Arthur framlefvat hela sin barndom i en slags halfsvält, satte han ett ganska stort värde på målningsstunderna hos Pälle. Särskildt sedan han af blygsamhetsskäl upphört att gå dit.

Allt hitintills hade Arthur likväl fått bo kvar hemma hos sin farsa, en beskedlig liten skomakare ifrån norra Öland. Farsan ogillade visserligen att han lämnat Centraltryckeriet, där han

skulle om bara tre år ha haft en betryggad framtid och han var förbittrad öfver Arthurs öfverdrifna otålighet att hastigt komma fram.

Hur skulle han kunna förstå, denne lille anspråkslöse man, att han hade en son, som redan vid sexton år var fullfärdig som konstnär? Att Arthur — i någon mån medveten härom — hade ett tvingande behof att med första få gripa sig an med de arbeten han hade början till färdig inom sig. Och det är inte omöjligt att Arthur rent af instinktivt kände på sig, att han måste skyn-da på, därför att blomstringstiden för honom skulle bli så kort. Den klena kost han lefvat på från barndomen hade gjort honom blek och blodlös, hade kommit honom att stanna i växten och att han fått något ytterligt vekt, kvinnligt öfver sig.

Det enda som riktigt frodades var hans hårväxt. Stort, bur-rigt som en väldig damvippa stod det askgula håret kring hans bleka anlete. Han var formligen kär i sitt hår och trots alla upp-maningar om att bena och kamma det, lät han det växa vildt.

När fadern märkte att alla förhoppningar om att sonen skulle slå sig på ett praktiskt yrke voro fruktlösa, började han visa ho-nom missaktning samt antyda att de voro många nog i hemmet ändå. Men modern stod helt och hållet på Arthurs sida, beundran-de hans talang och förklarade att han gärna fick stanna kvar hemma, så länge han ville eller tills dess han kunde försörja sig själf genom sitt konstnärsskap. Trots detta hade Arthur slutli-gen funnit stämningen i hemmet alltför beklämmande samt till-sammans med vännerna Petter och Acke Ackesson hyrt ateljén nere i Stadsgården, Lilla Paradiset benämnd.

Det är här historien om hans sorgliga konstnärssaga egentligen tar sin början.

VI.

De tre hade arbetat tyst och intensivt en lång stund, antagligen flera timmar. Janne låg fortfarande kvar på sofflocket, fast det värkte i alla knotor på rygg och höfter. Han hade för länge sedan sin plan klar, men låg nu endast och utarbetade alla detaljerna för att den skulle kunna gå igenom med fullkomlig säkerhet. Det var ingen mindre än en biskop, som skulle få släppa till kofyan för att Janne skulle bli i stånd att avsluta sin stora roman om hundlifvet i Amerika. Anfallet skulle gå löst på inte mindre än fyra stora hundrasjalar och Janne höll nu på att utfundera, hur han skulle inrätta sig, så att han kunde lefva på dessa ett helt halfår framåt.

Petter var i det närmaste färdig med sina teckningar till Skämttidningen och hade under en paus i arbetet både tvättat ansiktet och kammat håret. Endast Arthur hade inte kommit någonsans med sitt arbete. Han hade målat om ett landskap tre gånger men ändå inte fått det så att nubben skulle kunna sätta tro till det och anse det belånvärdt med ett par femmor. Ena gången hade han fått det för gammaldags, andra gången för modernt och nu tredje gången hade han målat det så att det såg ut som en »okänd svensk mästare från förra århundradet». Men det var ännu en massa små fina detaljer att utarbeta, ty den tidens stora konstnärer hade för sed att plocka in alla tänkbara små tillfälligheter i sina landskap, från en liten sandhög vid vägkanten ända till en liten affekterad solreflex på kanten af ett kyrktorn. Arthur befarade blott att han kunde plocka dit för många samt kom till sist på den idén, att kalla taflan för »halffärdig skiss till ett berömdt landskap».

Janne hade ändtligen fått nog af sofflocket och stigit upp för att betrakta Arthurs verk.

— Men kan du inte måla taflan precis sådan som din studie är?

— Visst kan jag det och mycket bättre ändå. Men då vill

dom inte titta åt den på nubben. Det är en sån där radikal Gegerfeldt eller Wahlberg, påstår dom, och såna vill ingen människa köpa sen i pantförsäljningen.

Janne och Petter lämnade Arthur åt sitt sorgliga öde och begåfvo sig ned till staden, där kofvan och all den andra glädjen fanns. Arthur blef alls inte nedstämd af att bli lämnad ensam hemma. Så snart han inte längre hörde dem i trappan, slängde han undan det vedervärdiga landskapet i en vrå, letade fram en ny cigarrettstump ur fickan, satte sig att gunga på en vanlig fyrbent stol och hängaf sig med förtjusning åt sina egna funderingar.

Om han i stället för landskap åt pantbanken skulle ta och göra några fantastiska gubbar åt någon illustrerad tidning? Kan-ske rent af åt Styx?

Han fann planen storartad och beslöt att sätta den i verket innan de andra hunno hem. Han ställde sig på en låg stol framför Petters höga ritpulpet, lånade lite kartong och tusch af honom samt började arbeta.

VII.

När de andra fram i skymningen kommo hem, hade han just slutat sin serie och med stor försiktighet gömt undan den, insvept i en gammal tidning i ett af sina bästa gömställen. Acek fann honom liggande på sofflocket, sväljande de sista halsblossen på en cigarrett som luktade brändt.

— Har du inte vart på stan, Arthur lilla?

Acek fick en förvånad min öfver sitt annars så belåtna ansikte.

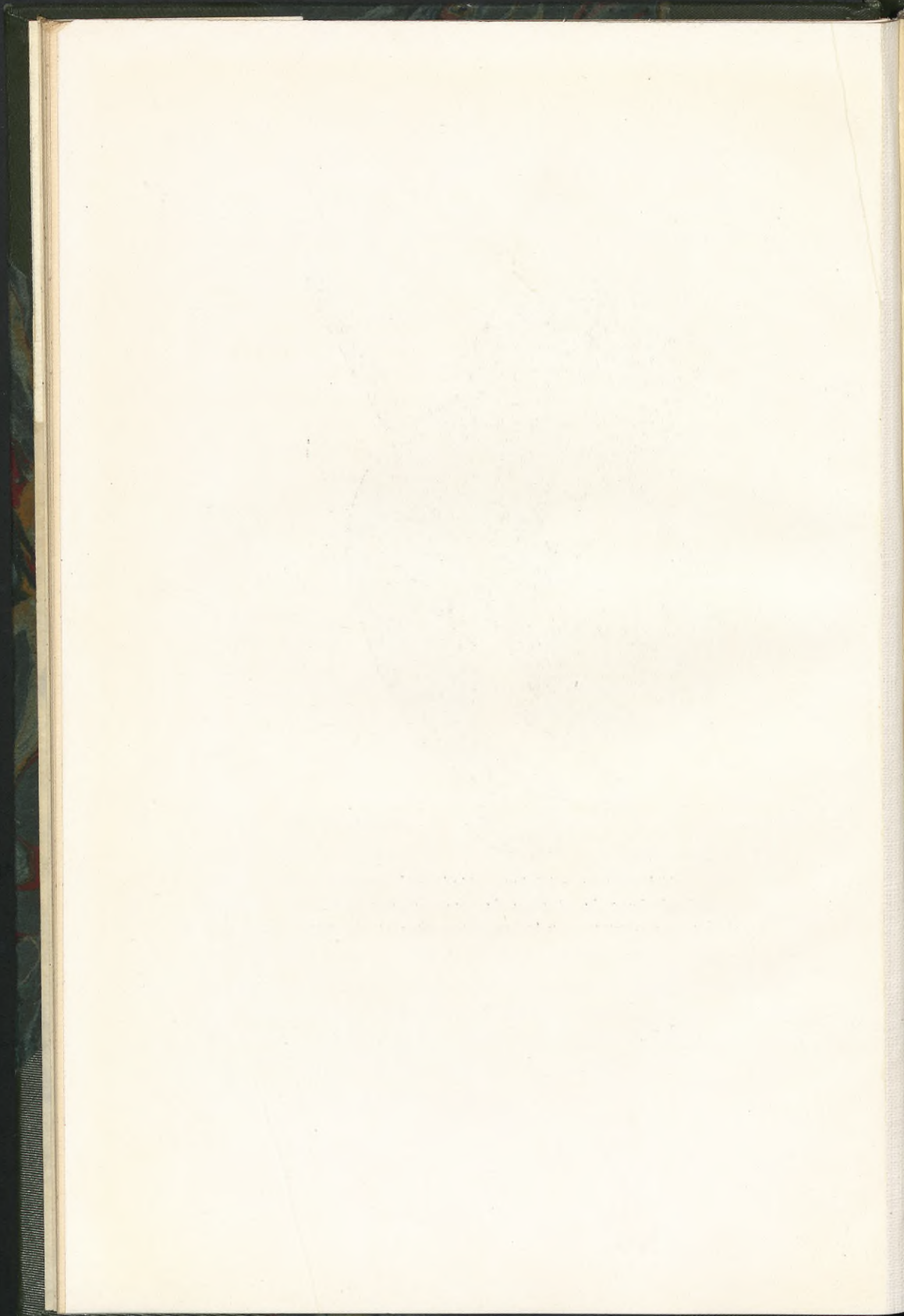
— Äsch, jag fick inte färdigt det där landskapet åt nubben och då visste jag inte, hva jag skulle där och göra.

— Men då har du ju håller inte fått något käk?

— Det reder sig nog.

*Bild I ur en prisfråga i Söndags-Nisse:
»Hvad skulle du göra om du finge en million?»
Då den unge osnutne konstnären öfverraskas af millionen.*

— Nej, det gör det inte. Och därför går jag genast ner och köper lite åt dig. Hvad vill du ha?

— Gör alldeles detsamma. Lite kaffe och ett par brön.

— Du skall ha ordentlig mat. Jag kommer strax tillbaka.

Han smet så hastigt ut genom dörren, att Arthur inte hann hindra honom. Janne drog upp en hel ask 102:an ur fickan och bjöd Arthur. Arthur tog en cigarrett, tände den nervöst och började dra stora bloss.

När man har sånt här, hvad ska man då med annan bukfyllnad?

Janne smålog med en viss öfverlägsenhet.

— Om du hade varit med på du Nord och fått framdukadt åt dig den lunch som Lasse bjöd på i dag, då hade du allt spottat på cigarrettstumpen och huggt för dig. Tror du inte? ..

— Hvad var det då?

— Anjovis, potatis, rädisor och nubben — biff i låda med ägg, pilsner, kaffe och konjak.

— Det lät otäckt. Men när man inte kan få det, så sukta man, och tröstar sig med harschet.

Den tystnad som inträdde afbröts plötsligt af ett stort buller i trapporna. Dörren slogs upp på vid gafvel och Acke rullade in som ett stönande lokomotiv.

— Här har du, så ja hoppas det räcker.

Han räckte Arthur en stor skär papperspåse, en sådan som för fattigt folk betyder hela dagsransonen. Artur tittade nyfiket ner i den och plockade upp tre brön, en bit korf, kaffe och ett par kalla kåldolmar.

— Se kåldolmar, sade Arthur häpen. Hur tusingen har du fått tag i så god mat?

— Hos Lundgrenskan uppe på Hornsgatan. Hon lagar allt själf, så man kan vara trygg för att det smakar.

Arthur kokade kaffe och åt middag på en gång, under det de andra tittade på. Så snart han fått kaffepannan på kaminen, började han mumsa. I ena handen balanserade han en kåldolm

inlindad i ett stycke tidningspapper och i den andra ett stycke bröd som han fläckt midt itu. Han åt med eftertanke och öfvertygelse och det såg ut som skulle han i ett andetag äta upp allt som fanns i påsen. Förvåningen vardt därför stor bland de andra, då han efter endast en kåldolm, ett bröd och en liten skifva korf stoppade ned återstoden i påsen och satte sig att vänta på kaffet.

— Har du redan käkat nog? frågade Acke.

— Kulformig, förståru.

Det var omöjligt att få honom att äta upp. Hans tomma mage tålde inte vid mera på en gång. Och så skulle man ju tänka på morgondagen. Det som fanns kvar i påsen var ingenting som förfors.

Att Arthur kände sig mätt spridde en känsla af belåtenhet äfven öfver de andra. Man dåsade bort en stund i tryggt medvetande om, att för tillfället allt var som det borde vara. Detta var något så sällsynt i deras lif, att de instinktivt och utan ord allesamman fördjupade sig i denna trygghetsvällusta, som samlat sig omkring dem. Ingen hade lust att störa den andre och på så sätt bevarades en tystnad som sjönk djupare och djupare öfver dem. Att det fanns ett stort svart moln där uppe i norr, där juden bodde, hade visst inte utplånats ur deras medvetande, men ögonblickets tillfredsställelse var så stor, att det där hyresmolnet inte tycktes kunna komma längre än till horisonten och därför inte gärna kunde innehålla hvarken dunder eller blix.

VIII.

Under det de andra hvar och en försjunkit i drömmar om, hvad som kunde vara det mest hotande i tillvaron, hade Arthur fått en melodi i sitt hufvud, en melodi som inte var möjlig att släppa, utan som alltjämt drog honom med sig i en sakta vag-

gande valsrörelse, trots att han i verkligheten satt gränsle öfver en stol och omsorgsfullt drog halsbloss efter halsbloss ur en färsk cigarrett, som någon af de andra gifvit honom, — han mindes numera inte hvem.

Det var en gammal vals, som Vis-Johan plögade gnola på och som Arthur fått i hufvudet efter honom. Johan hade uppfångat den en lördagskväll vid ett dansgille nere vid Erstaviken, där han träffat på några af det riktiga kväsarfolket dansande efter tonerna till ett gammalt hest dragspel. Han som spelade var en blek yngling med ljust hår och ett utseende, som vore han endast en skugga af sig själf.

Den gamla valsen hade en betagande makt öfver hvem som fick höra den. För Arthur hade den en lång tid varit som ett andra jag, hvilket alltjämt följde honom som en osynlig skugga och hvars rytmer alltid passade samman med just det som för tillfället pågick. Den var som ett ackompanjemang som kunde lämpa sig efter hvar och en af de visor lifvet själf spelade till pulsarnes sakta slag.

I kväll tycktes valsen spela sin egen melodi. Arthur hörde ingenting annat än detta ständiga

»Tamtara raria tam-tam-tam . . .»

Men tonerna klungo i afton med en sällsam klang. De hade något lockande och smekande hos sig och det var en röd färg öfver dem som påminde om en ung naken kvinnokropp, hvars linier slingrade sig in i rytmerna och som strålade ut en värme, som drog och drog och till sist alldeles bedöfvade honom.

Plötsligt såg Arthur hela scenen framför sig: en gammal sal i ett af de större trärucklena uppe på Söder, salsgolfvet tomt men kring väggarne på bänkar eller stolar en rad små kväsarerynkor med blekblåa eller blekröda bomullsklädningar och urvattnade ansikten, men allesamman med stora mörka ögon, trånande och förväntansfullt vända mot ingången till salen. Och han kände att det just var han själf som för ett ögonblick sedan kommit in genom dörren och mot hvilken alla dessa uppslukande blic-

kar riktades. Men han gick stolt förbi dem alla, förbi dem bort till ett hörn af salen till den lilla blåa bomullskjol, som han visste liksom af en ingivelse att han skulle komma att hålla af och som skulle bringa honom att dö af sorg, därest han inte finge henne. När han bjöd upp henne, reste hon sig genast med ett leende och en förtroendefull blick, lade sin arm på hans skuldra och de dansade båda ut, sakta vaggande i höfterna efter vågorna af en vals, densamma han hela tiden hört gnolas i hans inre. Men det var nu inte endast toner som hördes, de omslötos af ord, hvilka af sig själfva hängde sig fast vid melodien och hördes så tydligt som hade en annan framsagt dem.

En kvanting träder i salen in
För att fröjda med fjällan sin . . .

— Tyst grabbar, jag har hittat orden till Johans gamla vals! utropade Arthur fullkomligt betagen af hvad han hörde och såg.

De andra hade setat mol tysta och brusto därför i skratt, då han bad dem om en så komisk öfverloppsgärning.

— Skratta inte! Utan gif mig något att skriva på!

Han lät så lustig men på samma gång så ängslig och förtviflad, att alla började leta i sina fickor efter någon papperslapp att uppteckna orden på. Janne var raskast och langade fram en hel bundt gamla restaurangnotor, som han gömde på för att läsa igenom och egga upp sig till mod, när han var mycket hungrig och måste skaffa sig kofva helt hastigt.

Arthur tog bundten, tittade på framsidan af den och smålog, vände så på den försiktigt och började på baksidan att anteckna de ord, hvilka nyss låtit höra sig. Han använde stolskarmen till bord samt plitade och skref med en liten liten blyertsstump, som han plötsligt trollat fram ur något hemligt hål i sina fickor.

Han hade knappast hunnit få ned de två första versraderna på papperet, förr än han med ett ryck fick mera i pennan och raspade ned äfven detta. Och så rad för rad, fast med långa andlösa pauser här och hvar, men dock alltjämt vidare öfver den ena baksidan efter den andra.

IX.

Kamraterna hade till en början följt med och i spänning undrat hvad det allt var han skref. Men till sist vadt det dem för långrandigt. De började sakta samtala med hvarandra, resonemanget kom snart i gång och de visste ingenting af förr än de hållit på att prata både länge och väl.

De märkte detta först då Arthur helt plötsligt steg upp och med en segraes glädje började ordna alla de små lappar han klottrat fulla med versrader. Alla voro förvånade öfver att de kanske stört honom, men han tröstade dem genast med ett glädtigt:

— Nu är jag klar!

— Hvad är det om? Hur låter det? frågade de om hvarandra.

— Vill ni höra på, grabbar?

Han drog ett par stora halsbloss ur sin cigarrettstump och så började han med en vek, ängslig liten stämma halfsjunga:

En kvanting träder i salen in
för att fröjda med fjällan sin,
och alla rynkor bli glada i håg,
ty stunsigare kvanting man sällan såg.

Grabben sig sakta i salen rör,
tar af sig lörpan från lockigt skör,
stoppas den ner uti lomman sin
tar ett tag i taljan och gör sig fin.

O, du den stunsigaste kvanting,
som vi nånsin i lifvet gett
något af vår kvantitetsjolanting,
ty aldrig bättre än dig vi sett!

Grabben går efter väggen kring,
träffas sin fjälla i rynkornas ring,
släcker harsset å spottar ett tag,
tjänare A'gusta, godda' goddag!

Två armar hon lägger om grabbens hals
för att fröjda med honom en vals,
två kardor han lägger på henne då
å stilit å kväsit de börjar gå.

O, du den stunsigaste kvanting,
 som vi nånsin i lifvet gett
 något af vår kvantitetsjolanting,
 ty aldrig bättre än dig vi sett!

Med hufvud mot hufvud och bröst mot bröst
 han hviskar åt henne med kärlekens röst,
 ej bussigare fjälla än dig jag får,
 och så i en cirkel det hela går.

O, du den stunsigaste kvanting,
 som vi nånsin i lifvet gett
 något af vår kvantitetsjolanting,
 ty aldrig bättre än dig vi sett!

Det sätt, hvarpå Arthur hade föredragit sin dikt, gaf åt den-
 samma en intensiv stämning så att den verkade som en vision
 från en hittills okänd värld, det mystiska kväsarfolkets. Alla
 hade de någon gång sett en skymt af dessa ljusskygga männi-
 skor, men kommit dem in på lifvet hade man aldrig lyckats.
 Arthurs dikt gaf just detta oätkomliga och därför framkallade
 den förtjusning hos vännerna.

— Den där skall du ge ut, bestämde genast den praktiskt an-
 lagde Janne. Den kommer att bli så populär att alla männi-
 skor komma att sjunga den.

— Populär tror jag nu inte att den blir, påstod Petter — där-
 till är den alldeles för säregen. Men det bör i alla fall bli folk
 som tycker om den. Du borde illustrera den och sälja den till
 något musikförlag.

— Nej, sälj den då hellre till Nisse eller Styx, tyckte Acke.

Man var emellertid öfverens om att det var någonting använd-
 bart lille Arthur denna kväll åstadkommit. Och detta betydde
 möjligheter till kofvan, hyrans klarande, en hel del god mat och
 så arbetslugn en tid framåt. Hui obestämdt detta hopp än var,
 gaf det vännerna en känsla af trygghet och belättna med sig själf-
 va, liksom hade hvar och en af dem utfört ett storverk, började
 de reda i ordning sina sofplatser. Som de endast voro fyra, var
 det en lätt sak.

ANDRA CYKELN

Hos den gode redaktören.

I.

Arthur stod i ett gathörn på Klarabergsgatan och stampade för att hålla sig varm. Han hade en rulle med teckningar under armen, hvilka det var hans afsikt att sälja till Styx. Två gånger denna morgon hade han varit uppe på redaktionen, men inte lyckats träffa redaktören.

Det var en sådan morgon, då det hvarken är vinter eller vår. Det hade regnat på natten så att gatorna voro våta, och Arthur hade blifvit genomblöt om fötterna redan innan han hunnit öfver Norrbro. Det drog kallt om husknutarne, luften var smutshvit och hängde långt ned i gatorna så att den liknade dimmor och kom alla föremål på längre afstånd att se suddiga ut.

Arthur hoppade och stampade på ett ben i sänder, men varmare vardt han inte för det. Han blef tvärtom allt våtare om fötterna och för hvar gång han hoppade till, klaskade det i skorna.

Han var så van vid motigheter, att han tog också denna långa väntan med ett lugn, som inte lät störa sig. Hade han bara haft en cigarrettstump att värma sig med skulle allt ha varit bra. Men innan han gick hemifrån hade han gräft igenom alla hålen till fickorna utan att hitta någonting annat än ett litet smalt kautschuckstycke. Det kunde man inte använda som rökverk, men man kunde ändock ha någon glädje af det: Arthur höll på att bearbeta och klämma på det med handen nedstucken i yt

terrocksfickan. Hans nervösa små fingrar knådade kautschukstycket så att han långa stunder glömde, hvarför han egentligen stod här och frös.

Han spejade uppåt Drottninggatan till eller nedåt Vasagatan, men den lurfvige redaktören höll sig alltjämt borta. Låg han ännu och sof? Han var visst faslig till att sudda om nätterna och då orkade han kanske inte opp på hela dagen? Eller kanske han satt och åt frukost och hade träffat på vänner, så att han alldeles glömt af sin tidning och alla som väntade på honom?

Om åtminstone någon af hans vänner och bekanta hade velat dyka upp. Men det är ju alltid så, att när man bäst behöfver dem hålla de sig borta!

En stor tung lastvagn kom körande gatan fram. Det dånade och brakade mellan husväggarne, till och med trottoaren skälfdede och det kändes för ett ögonblick som skulle stenläggningen ge vika och sjunka ned i jorden.

Men Arthur sjönk inte, utan öfverlefde alltsamman. Och när han tittade efter vagnen med dess tunga last af järnsaker, stack ett litet bekant ansikte fram bakom vagnen på andra sidan gatan. Det var Lill-Carlson. Arthur kände honom inte så värst mycket och vågade inte vara den som tog första steget till ett igenkännande. Men den andre var djärfvare och såg dessutom glad ut öfver att ha träffat på Arthur. Han kom snedt öfver gatan med framsträckt hand och spetsade läpparne på ett sätt som skulle han ha något särskildt på hjärtat att säga Arthur.

— God dag, Arthur. God dag.

Han tryckte Arthurs hand riktigt hjärtligt och såg på honom med en blick som formligen strålade. Arthur hälsade tillbaka men kände sig blyg af den andres alltför lifliga glädje.

— Hvar håller du hus nu, Arthur lille? Och hvad gör du?

— Det är som vanligt. Hvad gör du själf?

— Jag går i posten och tjänar så pass mycket, att man har lite att roa sig på. Mat och husrum har jag hemma hos min mamma. Hvar bor du?

- I Lilla Paradiset i Stadsgården.
- Är ni många?
- Bara tre, förutom en som kinesar och ett par andra som soffer i tidningshögen, när dom inte hittar hem.
- Hvarför hittar dom inte hem?
- Antingen för att det osar traktering hemma hos oss eller att de blifvit trakterade någon annan stans. Di e rädda för att farsorna ska se nånting på dem.
- Har ni så godt om gryn, att ni kan dela med er då?
- Godt om dem har man inte. Men finns det något att dela, ska man ju alltid vara mänsklig.
- Men du ser omänskligt blek ut i dag.
- Inget harsch, förståru. Och så har jag gått här i tve timmar och väntat på redaktörn.
- Han där uppe, tokiga Albert?
- Jag skulle visa honom ett par teckningar.
- Då får du vänta länge. Kom med in på Svarta Postis, kan du få något varmt i dig.
- Det är väl inte långt härifrån?
- Alldeles om hörnet på Mästersamuelsgatan.

II.

Svarta Postis gjorde skäl för namnet. Det var så mörkt därinne att Arthur inte kunde se utan stötte emot en karl i mörk öfverrock, där han satt vid ett bord midt på golfvet och drack kaffe. Han fick kaffet i vrångstrupen och gaf sig till att svära, men Lill-Carlsson tog Arthur vid handen och ledde honom förbi.

— Ursäkta, herrn var så mörk så vi såg honom inte, sa' Lill-Carlsson.

Och medan de andra i caféet skrattade åt denna artiga parad,

slunko de båda vännerna in i ett litet gårdsrum, där de fingo tag i ett ledigt bord tätt intill den varma kakelugnen. En lång manhaftig uppasserska, som Lill-Carlsson titulerade Goliath, kom genast och torkade af deras bord och tog emot beställningen. Lill-Carlsson tycktes stå i gunst hos mankvinnan, hvilken behandlade honom som skulle han ha varit son till själfva generalpostdirektören.

Så snart Arthur vant sig vid belysningen här inne, började han titta sig omkring. Det var mest unga postisar som sutto här inne, vanligtvis två eller tre tillsamman. För ett ögonblick hade de upphört att prata för att betrakta nykomlingen, men snart voro de i fullt resonnemang igen.

— Det här är vår hemliga klubb, förstår du. Inga klubbregler och ingen årsavgift, bara det att man är postis och går in hit för att förtära någonting, så är man med. Egentligen betyder klubben inte något annat, än att vi ska kunna ha det gemytligt med hvarandra och stifta bekantskap med sådana kamrater som man tycker om. Men så ha vi också en liten hjälpkassa för att hjälpa en eller annan, som råkar i svårigheter.

— Är ni verkligen så hyggliga mot hvarandra, fast ni äro vid posten?

Arthur kunde inte komma från sin förvåning. Bara tanken på att det fanns en sådan vänskap hade gjort honom varm. Han tinade uppsina rödsvullna händer på kakelugnen och det mörka lilla caféet tycktes honom allt ljusare och ljusare.

— Nu ha vi ingen brådska. Vi ska ta saken riktigt med lugn och bara tänka på, hur skönt det är att vara till.

Arthur kom sig inte för att svara vännen. Han satt blott och funderade på det underliga i att en liten postverkselev, en vanlig liten arbetsmyra, kunde vara så mycket af stämmingsmännska. Kaffet kom och med det ett rågadt fat med sköna sockerbrön och saffransbullar. Båda mumsade och åto af alla krafter. Vännen var förvånad öfver Arthurs aptit och den fart hvarmed bullarne slunko ned, men yttrade ingenting utan endast obser-

verade honom i tysthet. När den sista brödbiten försvunnit, kunde han inte längre hålla tillbaka sin fråga.

— Du har bestämdt inte fått någon mat i dag?

— Nej, jag har inte käkat något vidare.

— Hur mycket menas med det?

— Än kan det vara en bit hårdt bröd, än lite kaffe eller i värsta fall — harschet.

— Men i dag har du inte ens fått harschet?

— Nej, det var lite smalt om lifvet. Fast nu känns det bussigt, må du tro.

Lill-Carlsson smålog belåtet öfver detta indirekta beröm. För att än mera visa sin tacksamhet började Arthur utfråga honom om hans egna planer.

— Du skulle ju in vid teatern ett tag? Har du slungat den helt och hållet?

— Jag var ute och rutschade i landsorten en hel vinter. Då fick jag nog af det. Om man nån gång fått spela, skulle jag inte sagt något om'et. Hvem tror du fick det? Bara direktrisen och hennes förste älskare. Och så ett par så kallade »användbara för-mågor», som voro fasliga att skåda! De gingo an i småstadshå-lorna, för där hade publiken sett dem så ofta, att man till sist lärt sig ha fördragsamhet med dem. Hade de visat sig på en scen här i Stockholm skulle man ha hvisslat ut dem.

— Hvarför kunde du inte skubba undan dem då?

— Bara därför att jag inte kunde få några roller. Som du vet finns det bara tre slags roller: hufvudroller, biroller och sta-tistroller. Hufvudrollerna äro bara två eller tre och dem fingo bara direktrisen, älskaren och bofven taga hand om. Biroller-na hade landsortsaktörerna sugit under sig. Allt hvad som blef öfrigt åt oss unga var — statistrollerna.

— Nå, men dom kan man väl också göra någonting af?

— Kan man? När man bara har tre, fyra repliker att säga? Man har stått där ute i mörkret bakom kulisserna och väntat på sin entréreplik tills hjärtat setat i halsgropen på en. När man

kommer in bländas man af rampljuset och ändå måste man strama upp sig, så att man kan få fram de få ord man har att säga. Innan man hunnit vänja sig vid scenen har man hasplat ur sig det den lilla rollen innehåller och så gäller det bara att komma kvickt ut igen. Inte lär man sig att spela på det sättet?

— Hur ville du ha det då?

— Att de unga åtminstone emellanåt skulle släppas fram på försök.

Arthur teg. Och Carlsson sade heller inte ett muck.

Men Carlsson såg melankolisk ut. Det syntes på honom, att det varit ett tungt offer han fullgjort, då han afstått från teatern. Men detta, att han resignerat, hade förskaffat honom en ständigt öppen sorgeskälla. Och det var till denna han alltjämt återvände, då han ville försätta sig själf i stämning.

De sutto båda en lång stund tysta. Båda bladdrade i minnets bok och letade fram alla möjliga minnen som passade samman med det de senast tänkt på. De drömde tillsammans utan att behöfva tala om för hvarandra sina drömmar. De visste ju ändå på förhand.

Till sist fick vännen ögonen fulla af fuktighet. Då Arthur lade märke till det, fattade han plötsligt tag i Arthurs hand, tryckte den hårdt och lutade sig ned liksom för att gråta. I stället kyss-te han handen.

Då de skulle gå, frågade Lill-Carlsson:

— Kan jag inte någon gång få komma och hälsa på dig på ateljén? Någon gång då du är ensam?

— Jo, gärna. Tack för i dag.

III.

Arthur stod ånyo ensam ute i kylan och fukten.

Men nu kände han hvarken den ena eller den andra. Han var varm och god och belåten. Och han hade återfått sitt mod till

den grad, att han utan betänkande kunde larfva direkt upp till redaktionen.

Där fanns fortfarande ingen redaktör. Men kontorsfröken fattades af medlidande med den lille artisten och berättade, att redaktören för en halftimme sedan telefonerat från Rydberg, där han då satt och åt frukost.

Arthur skyndade dit med lätta steg. När han kom fram till porten, vågade han sig inte in. Han tittade förfärad på sin urblekta rock och sina trasiga skor. De voro så blöta, att det kunde bli våta fläckar efter dem, om han gick med dem på det torra golvet där inne.

Han kikade först genom fönsterrutorna. Där satt redaktören med ett par vänner och åt. De voro röda i ansiktena och glada. Det var visst inte värdt att störa dem.

Arthur hade inte annat val än att vänta tills de blefvo färdiga. Men de gjorde sig ingen brådska utan bara beställde in den ena maträtten efter den andra. Redaktören rökte redan cigarrrett och drack kaffe.

Arthur hade här så mycket att se på och observera, att tiden i alla fall gick fort. Han visste knappast af, förr än han på klockan i tidningskontoret näst intill såg, att han väntat öfver en timma.

De bröto äntligen upp och Arthurs hjärta började klappa af glädje. Men det lugnade sig snart igen. Ännu efter en kvart hade de inte kommit ut. Förmodligen hade de gått in i caféet för att få sig en grogg.

Arthur gick just och undrade på, om han skulle få vänta här hela dagen, då han fick se redaktören ensam ute på trappan, blossande på en svart cigarr och stirrande med en inåtvänd blick ut öfver torget.

— Godag. . .

Han svarade inte.

— Godag, goa redaktörn!

Nu lade han äntligen märke till kväsargrabben, som lik en tiggare smög sig intill honom.

— Jaså, är du ute och schafvar?

— Jag har varit och sökt redaktörn.

— Det är något man aldrig skall bry sig om. Jag låter aldrig träffa mig.

— Men jag hade några teckningar som jag trodde kunde intressera. . . .

— Intressera? Så du pratar. Jag ritar ju själf. Hvarför skall jag då intressera mig för hvad andra kluddar ihop?

— Men sådana ritningar som de här gör redaktören ändå inte.

— Är kanske dina bättre än mina egna då?

— Det var just det jag tänkte redaktören själf skulle afgöra.

Arthur skulle till att öppna sin stora pappersrulle, men den andre hejdade honom. Han kunde inte titta på dem så här midt på gatan, utan de skulle gå till något ställe, där de kunde sitta i lugn och ro. Inte håller till redaktionen för dit satte inte redaktören sin fot annat än de tider på dygnet, då han var säker på att det inte fanns någon där.

De drefvo alltså åt motsatt håll, öfver Norrbro in mot staden. Redaktören letade fram en cigarrett ur bröstfickan. Arthur fick tända den på hans cigarr och njöt i fulla drag öfver att ändtligen få svälja ned det ena stora rökfånget efter det andra.

IV.

De hade drifvit förbi en hel del af de kända småställena inne i staden, utan att de kunnat bestämma sig för något visst. Slutligen hade de hamnat nere i Körkan, ett stort ölcafé vid Kornhamnstorg.

Det såg också ut som en kyrksal. Högt var det till taket och fönstren sutto så långt uppe som vore de afsedda för en våning en trappa upp. Man satt vid småbord längs väggarna och Arthur

tyckte att det hela tog sig ut som en teaterdekoration i någon pjäs från Gustaf Vasas tid.

Alla borden i caféet utom ett längst bort voro upptagna. Det vill säga, hela det allra heligaste i Körkan — den stora matsalen med sina findukade bord — var alldeles folktom. Men så rädde också där inne en sådan högtidlighet, att man kände sig afskräckt.

Albert och Arthur slogo sig alltså ned vid det enda lediga bordet strax till vänster om det trappsteg, som ledde in till det allra tystaste.

Rundt omkring dem var det allt annat än tyst. På ena sidan sutto tre tidningskolportörer och berättade för hvarandra med knytnäfsslåg i bordet och bålstora fraser om hur det ena stora »tidningsföretaget» efter det andra gått omkull för dem. Och det var inte alls deras fel, utan antingen den ogynnsamma slumpens eller någon annans. Den ene af dem påstod, att det var tryckarens medhjälpare på tryckeriet, där Skämttidningen trycktes, som var orsaken till att »affären» gick öfver ända.

Arthur hade lyssnat till de tre halffylsiga karlarnas resonsemang och af hvad han visste förut, kunde han sluta sig till, att det just varit dessa rödbrusiga, lurfviga kortspelarfyssionier som vecka efter vecka bestulit tidningen på två, tre hundra exemplar af hvarje nummer och sedan gjort sig en fin affär genom att sälja till andra kolportörer eller cigarrbutiker, som inte kunde få tidningen därför att de inte redovisat. Han vände sig därför bort ifrån dem för att inte hans följeslagare skulle lägga märke till dem.

I stället började han studera sina grannar vid kortväggen bredvid honom. De voro ett par helt unga män, den yngre solbrynt och i blåa kläder, så att man inte kunde misstaga sig på att han kom direkt från sjön, den andre något äldre med detta bleka dammiga utseende, som de få, hvilka länge stått i speceributik.

Den yngre berättade. Han hade varit halfannat år till sjöss med en norsk skuta. Han berättade för vännen på ett flärdfritt öppenhjärtadt sätt, som grep Arthur så att han blef sentimental,

om sina små upplevelser under sjöfärderna fram och tillbaka mellan hamnarne i Östersjön och Nordsjön.

Arthur satt och beundrade denne »obildade» ynglings sätt att uttrycka sig. Det var en sådan hjärtegodhet i hans ton, på samma gång där då och då lyste fram lite käckt skämt, han valde sina fraser med en förfinad kräsenhet som inte stod efter för den eleganta krönikören i någon öfverklasstidning. Och så sade han inte ut allt hvad han hade på hjärtat, utan lät åhöraren själf draga ut de sista konsekvenserna.

Arthur kunde knappast afhålla sig från att gå fram och trycka hans hand. Han tröstade sig med den tanken:

— Det svenska *folket* är ändå djäfla stiligt.

V.

Albert hade under tiden gått fram till värden för att beställa någonting. Och som värden talade språk lika väl som Albert, uppstod alltid ett mycket omväxlande resonnemang emellan dem, fördt på tyska, engelska, franska och latin.

I dag var Albert i kväsaretagen och sökte bräcka värden med en lång harang på klangfull grekiska. Men värden lyckades ur sitt minnes skräpkammare leta upp några ryska gloser, dem han serverade sin kund med slavisk inställsamhet. Då vardt Albert mäktat vred och höll med full prästerlig svada ett strafftal på hebreiska, hvilket slöt med orden:

— Och så skulle jag be, att vi få oss en porter och en pilsner hvar.

Värden var slug och passade på tillfället:

— Menar redaktörn till alla bordena?

— Till alla som vill ha, förstås! — —

Albert hade ändtligen tagit plats hos Arthur och börjat titta

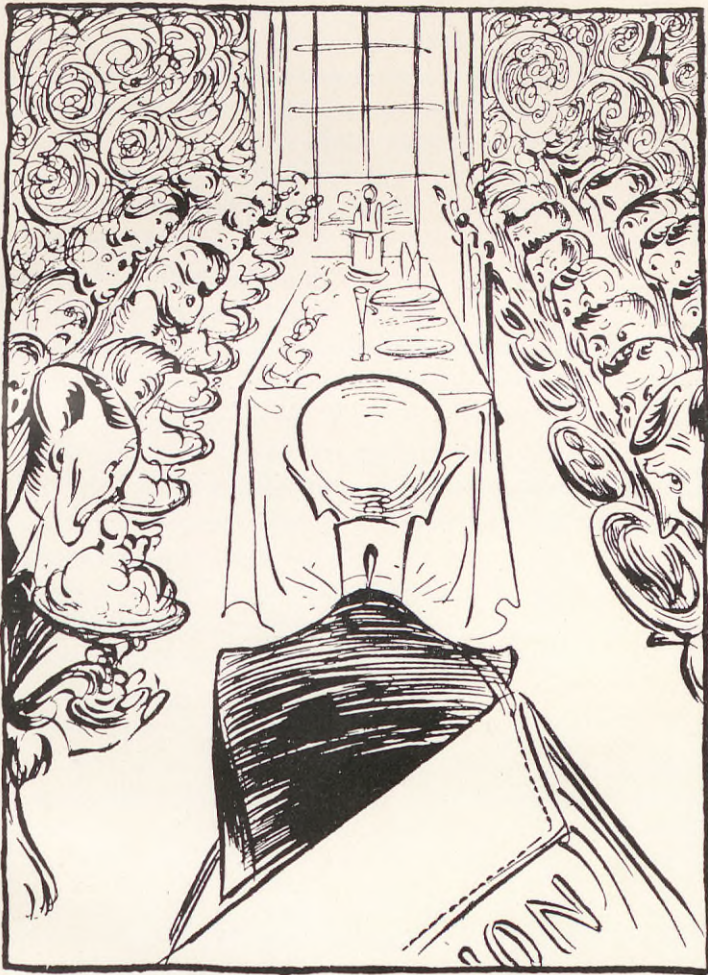
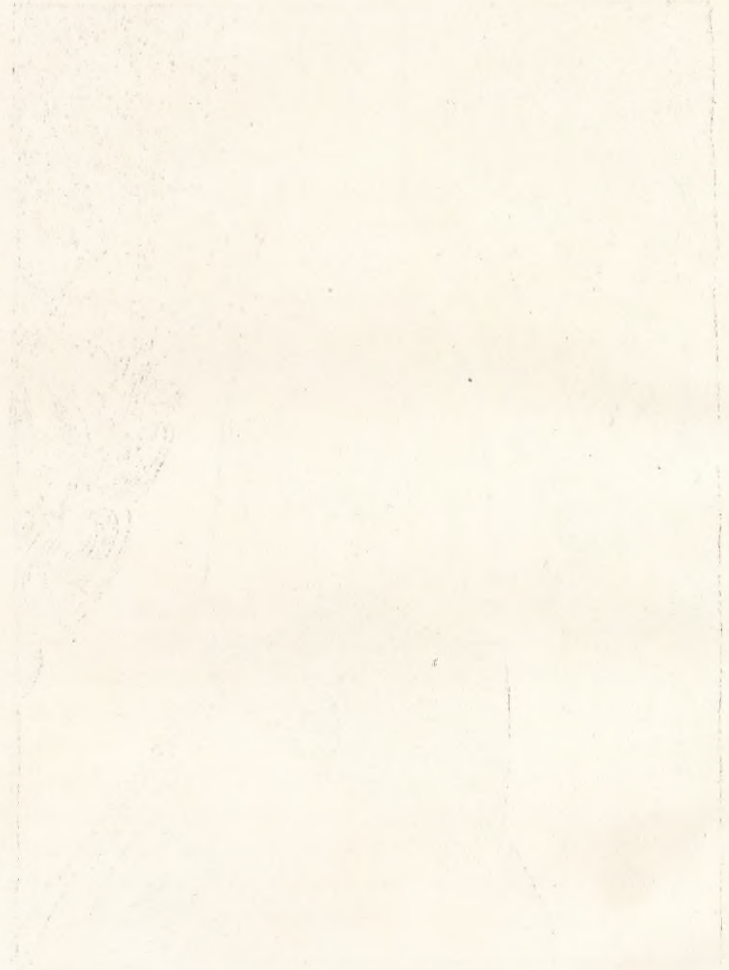

Bild II ur en prisfråga i Söndags-Nisse:
Den unge konstnären äter ensam middag på Operakällaren, uppassad
af hela personalen.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

på dennes teckningar. Han hajade till, när han fick se de första, men han dolde genast sin förvåning under ett steltnadt lugn.

Det var någonting han aldrig sett förut i teckningsväg. Själf var han berömd för sina kolar, men det här var något direkt ur folklivet, människotyper som mycket väl kunde finnas, fast han aldrig sett dem. Alla ritade med en schwungfull rytm, så att allting hos dem var dans och lif.

— Hvad är det här för farbröder?

— Kväsargrabbar.

— Har du sett dem nånstans?

— Visst har jag sett dem.

En efter en hade gästerna i caféet samlat sig omkring redaktören och hans vän. Mer än portern och pilsnern de blifvit bjudna på, hade Arthurs teckningar imponerat på dem.

— Har den här lilla grabben gjort gubbarne?

Det var en af tidningsherrarne, som afbröt alla de andras undran och förvåning med dessa ord och med att sticka en stor lunden näfve midt upp i teckningarne.

— Jaa, du. Det är han som gjort dem — svarade redaktören med imperatorsminen öfver sig.

— Och hvem ska köpa dom?

— Det ska jag!

Förvåningen vardt ännu större än när man först fick se Arthurs mästerverk. En liten grabb, som ritat en massa roliga gubbar, hade man väl någon gång hört talas om, men en vanlig herre klädd nästan lika enkelt som en arbetare, hvilken med ens köpte hela rasket, det var som att få se Salomo och alla profeterna midt på ljusa dan.

— Det blir allt ett dyrbart nöje, det du! — fortsatte kolportören. — Kanske två, tre kronor per styck. Stå bara på dej, grabb.

— Han behöfver alls inte stå på sig, för jag underbjuder honom inte — fortsatte den store. Tie, femton, tjugefem kronor per styck ska han få för dem.

Häpnaden svällde öfver alla gränser. Ett par af åskådarne

blefvo så medtagna af tanken på dessa rikedomar, att de måste sätta sig på sina platser igen. Den unge sjömannen blef så ifrig, att han högg Arthur i armen och hviskade i Arthurs öra:

— Hvad är det för en jycke du har med dig?

Arthur passade på att få stiga upp och följde sjömannen afsides.

— Stor tidningsredaktör och konstnär, förståru! Djäkla stor konstnär. Köper dom för tidningens räkning.

Sjömannen vardt genast lugnad. Nu förstod han, hvad det var frågan om och att det inte var någon ren galenskap.

Han sprang bort till sitt bord, fattade det nyislagna porterglasset och fick alla att rycka till, då de hörde ett kraftigt:

— Skål, redaktörn!

Den store Albert låtsades inte alls bli förvånad. Han drack med alla till höger och vänster lika enkelt och hjärtligt, som hade han känt dem hela sitt lif och själf inte varit annat än vanlig arbetare. Det är sådant folk sätter värde på.

Alla fylldes af en känsla af värme och sympati för den lille konstnären och hans beskyddare och ett par gubbar längst bort vid dörren, hvilka inte velat smaka på den porter man bjudit dem, drucko sina glas i botten med ett enda andedrag.

Kryddkraftsaren, som varit i sällskap med sjömannen och som inte förstått stort något af alltsamman, trodde nu tidpunkten vara inne för att själf bli glad. Utan att någon bedt honom om det, stämde han upp en visa, med halfhög röst:

Och jungfrun hon gick sig ned till en strand. . .

Den började melankoliskt, men hvarje strof slutade med en fräckhet som skulle föreställa kvick. Albert mulnade och när kryddkraftsaren vid ett tillfälle skulle hämta andan, passade han på att afbryta honom med att utbringa ett allmänt skålande.

Det blef stort jubel. När detta började lägga sig, hördes Alberts stämma:

— Hej, grabbar! Hvad säger ni om en äkta smålandsvisa?

VI.

Albert inte bara sjöng den, han dansade också fram visan. Han var så genomträngd af den, att alla dess rytmer flöto ut i händer och fötter. Han kunde inte stå stilla utan måste äfven följa med.

Det måste hans åhörare också. De kände en underlig vaggning inom sig. Där det förut hade stramat, började det lossna. Det blef så varmt inne i bröstkorgen, och det tycktes som om värmen steg uppåt och ville ut genom ögonen.

När Albert slutat, visste glädjen inga gränser. Arthur var nästan gråtfärdig och den unge sjömansgossen, som lagt märke till detta, satt och tryckte hans hand som för att trösta honom. De forna tidningsherrarne hade krympt ihop, så att de inte ens hade minen af en iläggargrabb på en gammaldags snällpress. Den ende, som förblifvit fullt oberörd af sången, var hökarn. Han satt tydligen och tänkte: den där visan fanns det ingen point i som i min, men det vågade han inte säga högt för han kände på sig, att han inte skulle få medhåll.

Förtjusningen var så stor, att man inte ville låta Albert sätta sig igen. Han måste dra en stump till och som han själf var på godt humör, lät han inte truga sig. Han sjöng visa efter visa. Somliga tycktes han ha gjort rent af för tillfället, det lät som om både ord och melodi varit improviserade.

Hans sång smälte ihop alla till ett enda stort brödralag. Inte för att hans röst var så vacker att den berusade, men därför att det var något af folkhjärta i hvad han föredrog. All lifvets sorg och ve klang med i orden och melodierna. Och så denna stilla undran öfver att det hela skulle vara så obegripligt och att ingen förklaring fanns, som kunde lyfta slöjan öfver lifvets mysterium.

Just som ett bifall bröt ut efter en af Alberts visor, rycktes cafédorren plötsligt upp och en poliskarl röt in med en fräck korpalsröst:

— Hvad är det för ett djäfla väsen här inne? Vet ni inte att här ska hållas tyst?

Alla stirrade häpna mot dörren och den oförsynta uniformsmänniska, som slitit sönder den varma stämning, hvilken efter hand lagt sig öfver dem. Albert blef ond så att hans ögon blefvo mörka.

Endast cafévärdens tycktes oberörd af polismannen. Han skyndade fram till honom och förklarade hviskande, att han fått så fint besök som af den store redaktören själf och ett par kända artister — i hastigheten fördubblade han Arthur — det var alltså inga busar som sjöngo utan riktigt fint folk, som det var en ära att få hysa inom sin lokal.

— Det är inte frågan om det, förklarade konstapeln. Det gäller om Olsson med sina ölrättigheter fått tillstånd att också hålla sång eller inte?

— Nej, någon sång har jag förstås inte. . .

— Ja, då sjungs här heller inte, för då mister han sina ölrättigheter.

Och med ett militäriskt helt om marscherade konstapeln ut ur lokalen.

Han lämnade efter sig en förstämning som hade maran för en stund ridit alla dessa, som nyss slutit sig ihop som goda bröder. All känsla af värme och gemytlighet var bortblåst och tillvarons hela förtviflade ödslighet hade ånyo bredt sig öfver dem.

Albert rusade upp och ville springa efter fridstöraren. De andra höllo honom tillbaka.

— En sådan drummel, en sådan satans drummel! ropade han. Att understå sig att komma och störa oss. Man får visst inte vara glad i det här landet, det irriterar dessa herrar, som skola upp-rätthålla »ordningen». Jo vars, »fint» folk på en »fin» restaurant, de få skräna och hålla tal hela natten. Men vi, vi som räkna oss till folket, vi få inte lof att känna oss glada eller ge uttryck åt vår glädje. Fy fan, en sån ordning!

Han ryckte sig loss ifrån dem, som höllo fast honom, drog kava-
jen till rätta och sprang upp på en stol.

— Nu ska vi sjunga en sång tillsammans om så tusen polis-

djäfilar kommer dansandes. Vi ska ta »Upp genom luften, bort öfver hafven», den kan ni ju allesamman.

Utän att veta att det var melodien till en blifvande revolutions-sång han drog, fick han alla med sig i sången. De sjöngo den gamla skolmelodien med en känsla af att i denna låg befrielsen.

Upp genom luften,
Bort öfver hafven.
Hän öfver jorden
I stormande färd. . .

Det var just detta de skulle vilja vara med om. Ryckas loss, komma bort från denna inestängda unkna luft, där allting luk-tade ålderdom och förslappning, ut i den stora fria världen, där solen sken och man fick vara sig själf.

VII.

Albert och Arthur hade lämnat de andra, då Körkan stängdes kl. 11. Alla hade tryckt deras händer och den ungesjömannen hade berättat för Arthur, att han hette Lundgren och bedt att få träffa honom.

Sedan hade den store redaktören och den lille tecknaren be-gifvit sig till Pelikan, där man kunde få sig en nubbe att skölja ned förtreten med.

Det blef inte en utan många nubbar den kvällen. De båda sut-to i ett hörn för sig själfva med ett stort smörgåsbord framför sig.

Albert åt af alla krafter och Arthur sökte följa med, men som han varit alltför uthungrad, var det ej lätt att följa med. Men nubbarne kunde han ta, för de slunko ned så lätt.

— Hvad ska du ha för alla dina teckningar, hade Albert plöts-ligt frågat honom.

— Det vet jag inte. Det får redaktörn själf säga.

— Du kan inte få betalt annat än per styck, alltefter de komma in i tidningen.

— Inte?!

— Hade du tänkt dej att få mera då?

Arthur började förklara, hur det hängde samman. Det var den lille juden Elliot, som de hyrde ateljérn af, han hade sagt: »pengar på bordet i morgon dag, annars låter jag vräka er», och som de voro skyldiga ett helt kvartal och inte hade några möbler af värde, så visste de att juden skulle hålla ord.

— Men om jag går i borgen för er hyra? frågade Albert.

— Ja, då ja! Det blir en annan sak.

— Det ska jag göra. Och när teckningarne varit inne, ska jag sända honom beloppet. Hur mycket är det?

— Hundrafemtio.

— Ja, det kan jag ge dej för teckningarne. Och så ta vi kvintan och dricka duskål med det samma, så slipper jag att höra det där förbannade »redaktörn, redaktörn», för det är den djäfligaste titel jag vet.

De drucko duskål och Arthur kände sig yr af all välviljan och öfver att äntligen få dräpa juden, den lilla förhatliga byrackan. Alla hans bekymmer voro visserligen inte häfda, men de andra gömde han någonstans djupt nere tröstande sig med, att hade han och vännerna bara husrum, skulle de väl alltid kunna klara matbitarne. Särskildt som det inte behöfdes så värst mycket af den sorten.

Äfven Albert började komma i allt bättre och bättre humör. Nubbarnes mångfald stramade upp honom, så att han ånyo blef »klangfull», som han kallade det.

Sedan de slutat smörgåsbordet, åto de hvar sin biff à la Pelle Janzon, ett stycke rå filet med två äggulor, peppar, salt och litet senap till. Arthur hade aldrig ätit någonting så starkt, men det myckna bränvinet hade klarat strupen på honom, så att han åt, som gälde det slaget vid Narva. Och han sköljde ned alltsammans med porter och pilsner hopblandade i en stor glaskanna.

Just som de skulle resa sig från bordet, kom en besynnerlig figur indinglande och satte kurs rätt på dem.

— Nej, se god dag, Albert! ropade han tvärs öfver salen. Det var då roligt, att äntligen hitta någon man kan vara tillsammans med. Nu ska jag be att få se dig på litet god mat och en bytta skum.

Albert tackade. Och hans vän Arthur likaså. Den nykomne bugade sig artigt för Arthur.

— J. A. G. Absalon, målare, presenterade han sig.

Arthur steg upp och bugade sig.

— Hvad heter ynglingen? frågade han Albert.

— Arthur Kväsargrabb.

— Djäkla stunsigt namn. Nästan lika bra som J. A. G. Absalon.

Så berättade Absalon, att han suttit ensam ute i cafét och propat i sig en hel flaska champagne. Nu hade han fått aptit och ville äta stekt kyckling och tomater och mera champagne. Som han redan var lite högljudd af sig, beslöt man taga sig ett enskildt rum i festvåningen en trappa upp. Absalon tyckte inte riktigt om detta, men han fann sig i det, ty han hade någonting han ville tala med Albert om och han visste med sig, att han inte kunde tala lågmäldt.

Så bar det af förbi en stinkande serveringsdisk en trappa upp.

Där fingo de själfva hörnrummet med både piano och utsikt öfver hamnen.

Absalon skulle först proba pianot. Han slog an ett ackord och så började han spela en sonat af Beethoven. Men det lät som en fuga af en vansinnig och han slog genast igen locket och låste instrumentet samt kastade nyckeln upp på kakelugnen.

— Fy tusan, det är ju sönderspelt med dansmusik! ropade han och spottade.

Serveringsflickan stod i dörren och bara stirrade.

— Stå inte där och se dum ut, jäntunge. Fram med stekt kyckling, tomater, sardiner och schweizerost.

— För tre!

— Nej, för en! rättade Albert.

— Men skum för tre. Ta två byttor med ens.

— Hvilken sort?

— Det är bara en jag dricker.

— Hvilken då?

— Idiot. Fråga Amanda!

Serveringsflickan försvann och strax efter henne Absalon, så att Albert och Arthur fingo sig en lugn stund för sig själfva.

— Hvem är han? frågade Arthur något sväfvande.

— En duktig målare, som målat bra taflor i trettio års tid utan att ännu ha sålt en enda.

— Har han någonting att lefva på då?

— Fullt med gryn, så han skulle kunna lefva som en prins om han ville. Han har gift sig med enda dottern till professor Troilius, den berömde mineralogen som blef så rik af att hitta ett stort malmberg uppe i Lappmarken. I hvardagslag går Absalon klädd så enkelt, att man skulle kunna ta honom för en arbetare, de enda människor han då tycker om att umgås med. Men så emellanåt flyger fan i kroppen på honom, och då skall han ut och härja . . .

Dörren flög upp och i densamma stod Absalon med en ljus liten flickunge på sina armar. Han bar henne som en prinsessa på ärtan, men hon såg likväl förskräckt ut.

Absalon satte henne på pianot och betraktade henne ett par steg på afstånd.

— Är hon inte förtjusande, min lilla prinsessa Amanda? Ha ni någonsin sett en så späd och ljus liten alfmänniska som hon? Hon är, så att jag skulle kunna ta och äta upp henne bit för bit, men i stället skall jag ta och måla henne. Hon skall bli gudinnan i Astartes tämpel, den höga, oberörda gudinnan som beskyddar alla kärlekens afvägar, men själf är främmad för dem.

— Bäste hr Absalon, får jag gå nu? kved den lilla.

— Nej, du skall ha dig ett glas champagne först.

— Men jag dricker inte champagne. Och så måste jag ner i cafét och servera. Kan jag inte få gå?

— Jo, gå då! Men kom tillbaka om en stund, när vi har champagne. Annars kommer jag ner och bär upp dig igen.

Flickan hoppade ned från pianot, där hon setat liksom på en ebenholztron, neg med ett tacksamt leende för de tre herrarne och försvann hastigt genom dörren.

— Den där ungen har bara varit här en vecka på restauranten och redan äro alla karlar galna i henne. Jag spelar kär bara för att skydda henne och för att få henne till modell. —

Ändtligen kom våningsflickan tillbaka med duktyg och porslin. Alla tre hjälpte henne att duka. Och på ett par minuter stod en delikat supé framsatt på bordet.

Arthur och Albert skulle naturligtvis inte äta mera, men när de fått i sig några glas Mumm Extra Dry, kunde de inte låta bli. Arthur började gnaga på ett vingben och Albert tog en Rödelsardin på en bit hvitt bröd och började klyfva den med sin pennknif.

Absalon själf mumsade och åt af alla krafter. Samtidigt berättade han om sin stora duk från Astartes tempel, tog sig då och då en klunk Mumm mellan matbitarne men utan att skåla.

— Drick, pojkar!

Och så mumsade han vidare medan de båda andra gravitetiskt höjde sina glas, skålade som på en studentsexa och drucko af det pärlande vinet.

De första klunkarne höllo på att fastna i halsen på Arthur. Kolsyran stack honom i näsan, men sedan han tändt på en ny cigarrett och dragit harset ett par, tre gånger upp och ned genom strupen, lugnade sig nerverna och han kunde dricka mer. Till sist började han tycka riktigt bra om champagnen och plötsligt drack han ur ett helt glas i ett andedrag.

Detta roade Absalon.

— Jaså, du börjar kunna lapa, din lille rackarkatt. Då ska vi ha mera skum.

Albert trädde lugnande emellan och lyckades ändra champagnen till kaffe och punsch. Men punsch drack inte Absalon, ty det hade han vant sig af med i Frankrike, utan han tog för sin del en half flaska whisky.

VIII.

Redan efter det första glaset punsch hade Arthur blifvit så tung i hufvudet, att han somnat i soffan där han satt.

De båda andra hade lagt honom tillrätta med en kudde under hufvudet och bordduken som täcke. Och där sof han ett par sköna timmar, medan de två konstnärsvännerna diskuterade en viktig fråga för dagen som gälde deras förbunds vara eller icke vara.

Som de inte velat beställa mera sprit, fingo de gå sin väg vid 5-tiden på morgonen. Arthur sof fortfarande, men Albert hade på Södermalms torg fått tag i Lundgren, sjömanspojken från Körkan, hvilken också varit ute på sudd hela natten. Lundgren hade huggit tag i ena armen på Arthur, Albert i den andra och så bar det åstad upp för Götgatsbacken. De hade inte kunnat få ur Arthur, hvar han bodde, och därför hade Albert ingen annan utväg än taga honom med sig hem.

Solen hade redan gått upp där långt borta i nordost, strax bortom Djurgården. Den friska morgonluften satte snart nytt lif i deras domnande sinnen. Och bredvid sig hörde de ett dån af åkarkärror, som från söder skulle ner till staden med alla de förnödenheter denna behöfde. De flesta voro bryggarevagnar, så att det tycktes som om öl, porter och pilsnerdricka voro hvad staden där nere var mest begärlig efter.

— Hvad säger ni om sillfrukost, grabbar, med nubben och bärsan?

Det voro båda gossarne med om, men hvar skulle man få den?

— Hemma hos mig! förklarade Albert.

— Bara vi orkar gå dit? undrade Arthur.

— Vi två kan väl ta och bära dig, föreslog Lundgren.

— Nej, vars, skrattade Arthur och med detsamma ryckte han sig loss från de båda andra samt började dansa framför dem på trottoaren.

Han hvisslade en valsmelodi som lät så sällsamt sorglustig och dansade likväl en riktig indiandans. De andra kunde inte låta bli att draga på mun.

— Hvad är det för melodi, du hvisslar? frågade Albert, så snart Arthur lugnat sig.

— Det är kväsarvalsens. Jag har själf satt ord till den.

— Låt mig få den vid tillfälle.

Man hade hunnit fram till Fjällgatan, där Albert bodde i ett lågt tvåvåningshus. För att komma in måste man gå genom en stor inkörspport till vänster om huset. Denna befanns för ovanlighetens skull vara stängd och som Albert inte hade någon nyckel till den, stodo de tre vännerna till en början alldeles handfallna.

Albert gaf sig till att hvissla sådana där skarpa hvisslingar som rännstensungarne skrämma hvarandra med, när bylingen är i antågande. Men hans hvisslingar hjälpte inte.

Småpojkarne började då samla upp sten från gatan och kasta mot väggen där uppe i andra våningen. Inte håller detta kunde väcka dem där uppe.

I stället för att bli rasande satte Albert sig på en sten som låg utmed planket på andra sidan gatan. Han drog upp en cigarett ur västfickan och tände den. Därpå bjöd han också gossarne hvar sin. De lyste upp af förtjusning, tände sina bloss och trötta som de voro af nattvak och sinnesrörelser, slogo de sig ned på själfva gatan ett stycke från Albert.

— Detta är alldeles som en gång, då jag var i Helsingfors, berättade Lundgren. Den norske kaptenen var full och tvang

mig att följa honom till flickor. De bodde i en stuga precis som denna. Men jag ville inte gå med honom in utan lofvade vänta utanför. Och han sa att han skulle skynda sig och genast vara klar igen. Men som han var lurvig i knoppen, vardt han visst aldrig klar den natten, ty när jag vakna upp efter att ha setat mot en lyktstolpe och tagit mig en liten lur, var han fortfarande osynlig.

Då vardt jag rädd och trodde att han blifvit mördad. Jag gick in på gården och knackade på den enda dörr som fanns på huset. Längre fick jag hålla på, men fast jag dunkade så att tappar och hundar vaknade i gårdarne rundt omkring, fick jag inte lif i dom.

Till sist stack ett gammalt grått käringspöke ut näsan genom ett fönster och frågade hvad jag ville.

— Jag vill in eftersom jag bultar, förklarade jag.

— Här är inget barnhus! röt hon till och ville stänga fönstret.

Men jag häjdade henne ett litet tag med armbågen och sa att det var min kapten jag ville ha tag i. Hon svarade att där inte fanns någon kapten och bad mig pallra mig åstad.

— Har ni mördat min kapten då? drog jag till med i min förtviflan.

— Hvad säger du, unge! röt hon nästan förskräckt. Tror du inte vi ä hederligt folk, fast vi håller hus. Är det kanske din kaften, det där fyllsvinet, som ligger här i fällbänken och sofver ruset af sig?

Så släppte hon in mig och där låg norrmannen full som en kaja och hade tre porterflaskor bredvid sig på en stol. Vi hjälptes åt att ruska i honom, men kunde inte få honom vaken. Då tog gumman en stor svamp, hällde ättika och vatten på den och gaf sig till att badda på honom. När hon hållit på några minuter med honom, ryckte han plötsligt till, satte sig upp i bädden och spotade och fnös.

— Hvad tusan gör ni med mig? grymtade han. Jag var nyss

i Konstantinopel och skulle just få komma in i sultanens harem. Hvad fan har ni slagit på mig?

Men nykter vardt han med detsamma och jag fick'en med mig ner till skutan och sedan var han så fasligt tacksam för jag räddat både honom och plånboken, som var späckad med stora gråa hundramarker. Och han trodde inte han blifvit af med en enda. Han kunde inte ens minnas, att han betalt portern. Fast det hade han väl. — —

Pang! Small det med detsamma i en fönsterruta där uppe i redaktörns bostad. Det var Arthur som hela tiden setat och kastat småsten upp på väggen och som nu kastat miste och slagit ut en ruta.

Men Albert hann inte bli ond på honom, ty med detsamma stack ett stort svarthårigt köksbjörnsansikte upp bakom den krossade rutan.

— Släpp in oss genom porten, din gamla sjuosofverska, röt Albert. Vi ska ha sillfrukost, kan du väl begripa.

Gamla Maja begrep. Hon vinkade med en labb så stor som en sjömansnäfve och försvann bakom gardinen för att kläda på sig.

IX.

I Lilla Paradiset rådde stor sorg och förstämning.

Ett olycksmoln hade stigit upp, fruktansvärdare än alla föregående. Det hade jagat på flykten de tillfälliga Paradisvännerna. Endast Långeper och Aceke hade haft mod att stanna kvar för att rida ut stormen och se skutan förgås i vågorna. Att den måste gå till botten var numera lika säkert som att den gamla Karlavagnens bakhjul alltjämt pekar på Polstjärnan.

Olycksmolnet utgjordes egentligen af två sammanstötande åskmoln. Det ena bestod i att juden i förgår stuckit in näsan och

förklarat att dagen därpå skulle hela artistkolonien vråkas. Afbetalningar ville han inte mera höra talas om, ty »afbetalning» hade visat sig vara tomma löften, hvilka aldrig resulterade i några pengar. Det enda som dög var två kvartals hyra »kontant och nu med detsamma». Inför detta ohyggliga faktum hjälpte inte att försöka sig på någon kraftansträngning. Aceke och Petter sutto blott och väntade på slutet.

Hela gårdagen hade de gått där inne och vankat. Ingen af dem hade kunnat förmå sig att gå efter mat eller kofva. De hade kokat kaffe och tuggat knäckebröd och så hade de cigaretter i massa, som Petter köpt in för sina sista slantar. Allt tyngre och tyngre hade missmodet sänkt sig öfver dem. Aceke var gråtfärdig, men Petter nervös och arg.

Det andra åskmolnet blef med hvar minut det hemskaste: det var två hela dygn sedan Arthur försvunnit, de visste inte hvart. Han hade tagit med sig några teckningar, som han måtte ha gjort i hemlighet, ty ingen af de andra hade sett dem, och så hade han gått med den försäkran, att nu skulle han göra allra sista försöket. Hade han misslyckats? Och hvad hade han då tagit sig till?

Vännerna ville inte uttala hvad de båda två höllo för troligast. Men de visste, att sedan de väl blifvit utdrifna ur Paradiset, skulle de begifva sig direkt till Nationalmuseum, ty just nedanför det, i det värsta kloakvattnet från Grand Hotell, där skulle de hitta vännens lik. Och de visste detta utan att med vanliga ord ha uttalat sig för hvarandra.

De gingo här nu på andra dagen och ledo jordhelvetets värsta kval. Att inte någon ljusning yppade sig, förvånade dem inte. Men att inte ögonblicket för stora skräcken kom, syntes dem underbart. De hade pratat ett och annat ord om hvad de skulle säga och göra, då bylingarnes knackning hördes på dörren. För att var säkra på att hinna sätta sig in i de respektive rollerna hade de låst dörren.

Men de kände på sig, att när det stora ögonblicket kom, skulle

nog båda svika sina åtaganden. Aceke skulle aldrig få fram sitt stora försvarstal, ty han måste ju skrika det genom en dörr och på det sättet kunde inte ens en Demosthenes ha kunnat öfvertyga sitt auditorium.

Petter hade då en lättare uppgift att fylla. Han skulle utföra det materiella försvaret, bestående i att medelst en dynamitbomb skrämma fienden på flykten. Bomben var en vanlig knallhatt som han lagt på en stenskifva och då allt hopp var ute skulle den fyras af medelst ett hammarslag. Men han kände på sig, att han skulle missa och bara hugga till i stenskifvan så att knallhatten flög åt helsike.

Andra dagen hade redan börjat skymma utan att någon hörts af.

— Kanske det tar flera dar för juden att få en vräkning klarad, undrade Aceke.

— Det tror jag inte. För en kristen kanske, men inte för en jude. Det är märkvärdigt, hvad rättvisan är snabb, när det gäller kofva åt en jude.

— Jaså, har du också lagt märke till det! Vet du . . .

Pang!

Något hårdt, som påminde om en bomb, hade träffat dörren. De båda vännerna hade blifvit likbleka och Aceke hade tagit ett steg framåt för att lyssna vid dörren, då denna träffades af en ny bomb.

Pang!

Tunga steg hördes i trappan. Bylingarnes kunde det inte vara, ty de bombarderade inte i förväg.

Strax utanför dörren vardt det moltyst. Någon petade i nyckelhålet, men kunde inte få ur pluggen Aceke satt dit. Slutligen blef angriparen otålig och vred ett tag i dörrlåset.

— Jaså, ni ha stängt inne er, era rynktjusare! Öppna!

Det var Arthurs stämma de hörde.

— Ä du inte . . . ä du inte *död*? stammade Petter.

— Ännu inte, ännu inte, bästa herrn, sa Anna-Lisa på Lungmoset! svarade Arthur. Men öppna, öppna!

— Jesses, jag kan inte! gnydde Ace. Jag har satt i pluggen så hårdt, att jag inte kan få ur en. Lugna dig, Arthur, det ska snart gå.

Dörren gick upp. Arthur klef in.

Men det var inte Arthur, som kom, det var en ung gentleman. Han hade på sig svarta byxor, grå väst och en dubbelknäppt svart kavaj, alldeles som skulle han ha kommit direkt från Italien. Ty så hade bildhuggare Nyström sett ut, när han kom tillbaka från Vesuvius.

Alldeles nya snörkängor hade han på fötterna, hvit krage med stor, mörkblå svajhalsduk och en stor italienarehatt, också nästan ny.

Det enda, man kunde känna igen Arthur på, var på hans gamla kängor, som han hade en af i hvar hand och som nyss hade tjänstgjort som bomber.

Acke spärrade upp ögonen rent fasligt.

— Har du varit i sjön? Och blifvit uppdragen?

— Nej, du! Mycket värre. Bara festat i en dag och en natt.

— Hva sa du? Va de tusen och en natt?

— Nej, de va hemma hos min vän Albert. Den store Albert, han som ritat, skrifver, komponerar och dansar.

— Åh, tusingen! Hur gick det till?

— Låt mig lägga mig, ska ni få höra.

X.

— Jo, ser ni, grabbar, jag har varit tillsammans med Albert allt sedan i måndags. Det är han som hjälpt mig.

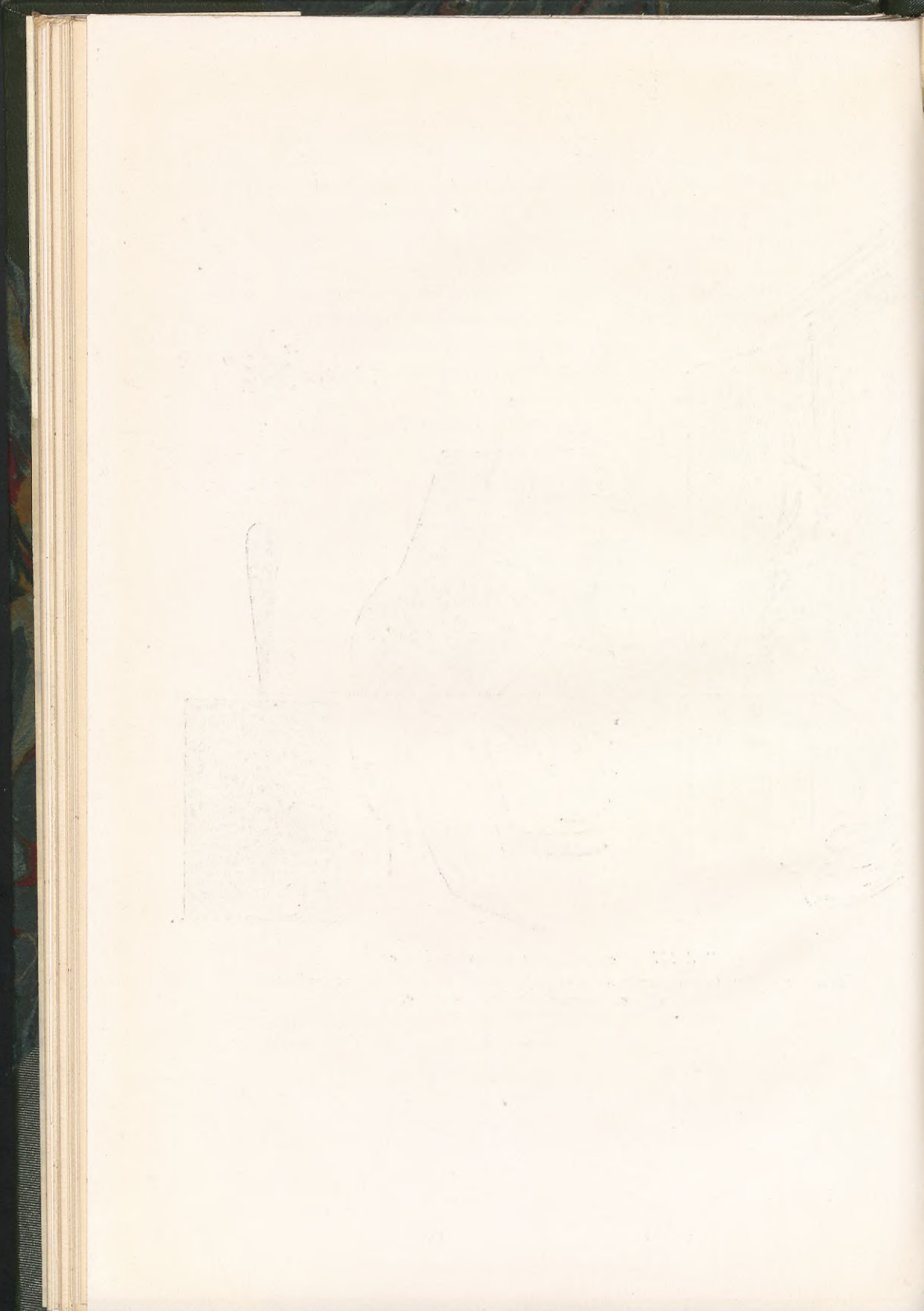
— Har han hjälpt dig?

Motto: "Fille"

Bild III ur en prisfråga i Söndags-Nisse:

Den unge konstnären använder sin sista slant af den gångna millionen för att prenumerera på Söndags-Nisse.

— Vi ha festat hela tiden och så har han köpt alla mina teckningar.

— Fick du kofva?

— Nej, men vi skulle räkna dem för 150 kronor i afräkning.

— Afräkning på hvad?

— På min skuld förstås. Han har skrivit på borgen för hyran.

— Nej, hvad säger du? Få vi bo kvar här?

— Du skulle sett Aceke såna ögon juden gjorde, när jag kom och visa honom Alberts namn. »Är det den store konstnären?» frågade han. Och då jag svarade ja, vardt han så förtjust, som skulle jag ha gett honom en Zorntafla till skänks. Och när vi hade en sådan borgen, kunde vi få bo hur länge som helst. Han var glad att vi ville bo kvar i det gamla rucklet.

— Men de 150 du skulle få?

— Dem betalar Albert nu till juden, förstår du.

De båda vännerna hade åhört Arthur med stigande häpnad. Nu sedan de fått fullt klart för sig, att de inte skulle bli kastade på gatan, utan fortfarande skulle få residera i sitt Lilla Paradis, började en glädje utan gränser att stiga upp i dem.

— Är det santt också, det här? frågade Lnågeper och fattade tag i sin hammare med en min, som ämnade han begå någon fruktansvärd handling.

— Tror du jag vill bedra er? svarade Arthur med en min som en liten Napoleon.

— Ja, då är det ta mig tusan du, som skall ha saluten! ropade Petter och slog till knallhatten, så att det faktiskt small som en bomb.

— Är du tokig! Vi bli uppsagda! skrek Aceke till i förskräckelsen.

— Inte med en sån borgen! svarade Petter och smällde af en knallhatt till.

För Arthurs skull lät han bli att smälla af flera. Arthur hade ondt i hufvudet. Han var inte van vid så där mycket festande och hade blifvit nervös.

Han kände sig plötsligt så matt, att han höll på att ramla om-

kull. De båda andra höggo tag i honom och fingo plötsligt en sådan medkänsla med honom, att de förde in honom i Sofhelvetet och började kläda af honom.

— Nej se, såna fina skor, du har! utropade Acke, då han skulle till att snöra upp dem.

— Dem har jag köpt mig i en pantförsäljning på Västerlånggatan. Di kostar bara fem kronor.

— Då har du fått kofva också?

— Ja, visst, hela 25, du.

— Då har du nånting kvar?

— En tia till dig, Petter, och en till Acke. Se här ha ni!

Han tog upp en sedel ur hvardera västfickan och räckte dem till vännerna. Men dessa ville inte ta emot sedlarna.

— Ni ska ta dem, menar jag, och hushålla med dem, så länge di räcker.

Petter föreslog att Acke skulle bli husmoder och detta blef högtidligen beslutadt.

Sedan Arthur blifvit afklädd och stoppad i säng, gingo de andra ut för att köpa mat. De kände nu hur utsvultna de voro.

Arthur däremot ville inte veta af någon mat. Han hade fått nog af äta och supa för fjorton dagar, påstod han. Han ville bara sofva.

Medan han snarkade i långa trygga tag, firade de båda andra vännerna i all tysthet en liten glädjefest med nubbe, porter och biffstekar till åminnelse af hans lyckliga återkomst och Paradisets underbara räddning.

XI.

— Hur länge tror du den här kofvan räcker? Och hvad ska vi göra sen?

Det var Acke, som efter slutad festmåltid satt och blossade på en

cigarrett samt förföll i filosofiska framtidsbetraktelser. Ansvaret af att vara nyutnämnd mamma med blott tjugo kronor att hålla på hade lagt sig tungt öfver hans sinne.

— Inte ska man tänka på sånt nu! fråste Petter till. Spara du, så det räcker så länge som möjligt. Sen kommer nog bekymren af sig själf.

— Men inte ska väl Arthur langa in hela kofvan häller?

— Du pratar! Har inte jag en massa teckningar liggande på tidningsredaktionerna. Nånstans skall man väl få napp. Men du — du som inte tecknar utan bara målar, hvad vill du göra?

— Sannerligen jag vet. Mina dukar får jag inte sälja. Hvad tycker du om jag skulle slå mig på att måla affischer?

— Det är inte dumt. Får du dej bara ett namn på det området, kan du tjäna groft.

— Men hur ska jag få mig ett namn?

— Genom att göra ett par affischer åt några stora firmor. Sen kommer di andra som är mindre och beställer af dej för att konkurrera och då kan du hugga för dig.

— Jag har en idé, som jag länge gått och funderat på . . .

— Hvad då?

— En affisch för en kolfirma hållen bara i svart och hvitt. Man skulle se några svarta kolbärare traska med kolsäckar på ryggen öfver en kaj täckt med nyfallen snö. Hvad tycker du om det?

— Utmärkt, — och gör du den bra, får du minst en femtiolapp för den.

Acke teg, ty han satt redan i sitt sinne och såg de där fula svartingarne mot den mjukt hvita snön, de hårda muskulösa figurerna mot den lösa snön.

Också Petter försjönk i fantasier. Han undrade ett ögonblick, hvilken af hans teckningar han först skulle få sälja. Det blef naturligtvis någon af de sämsta.

Sedan började han tänka på henne, flickan i cigarrboden nere vid Slussen. Hon hade ett sådant godt leende och så runda kinder.

Och så var hon lika lång som honom. Det skulle allt ha smakat godt att få kyssa henne. Alldeles i tankarna drog han sig med afvigsidan af handen öfver mun.

När han märkte, att det brann i läpparne på honom, vardt han arg. Att sitta och tänka på flickor, när man ingen kofva hade! Kofva — utan den kunde man inte få något af det, som smakade godt här i lifvet.

Ingen kärlek utan kofva. Har då all kärlek blifvit fal och måste köpas? Fy tusan. Inte ens en familjeflicka kunde man få utan att ha kofvan tillreds.

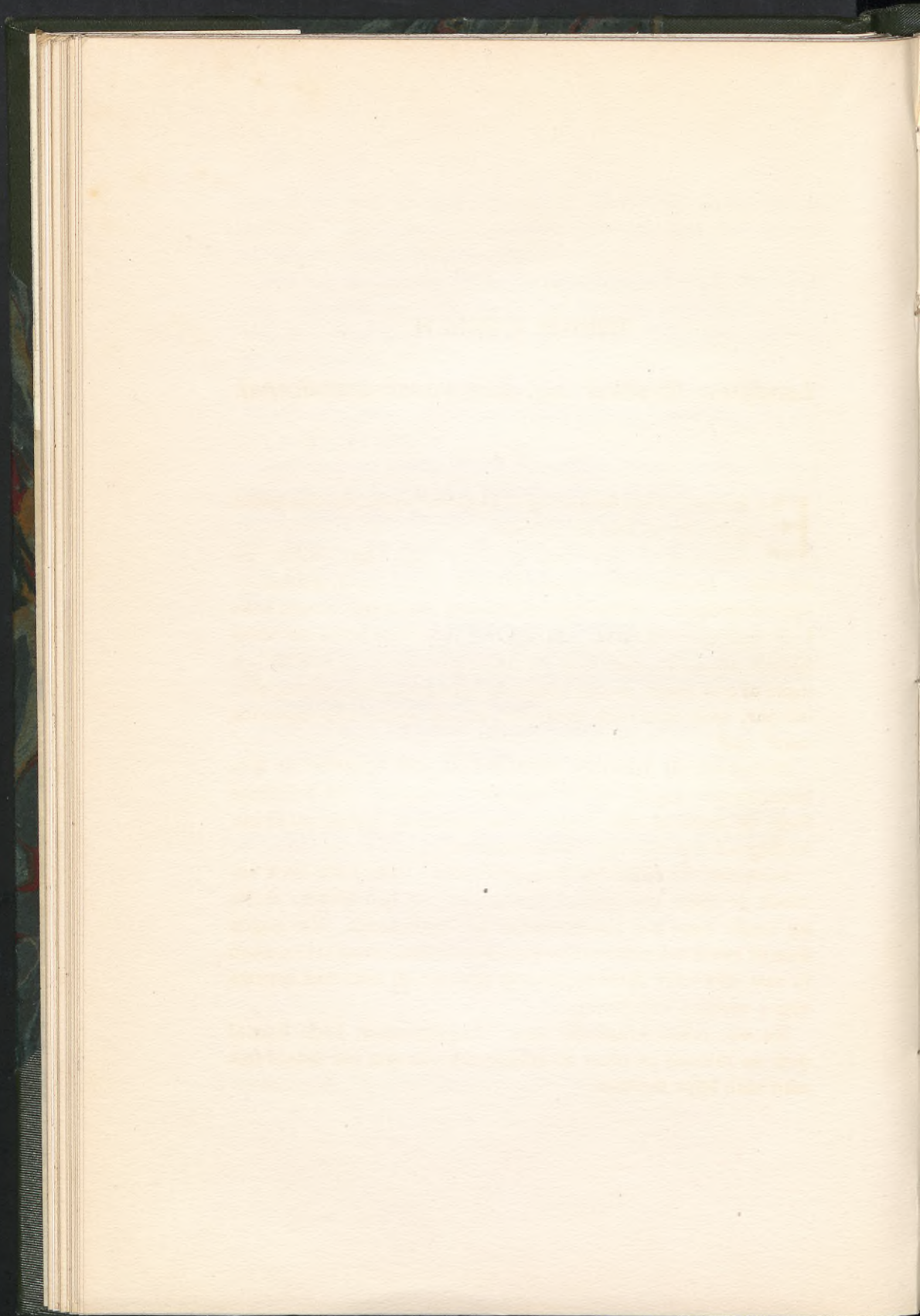
Familjer och familjelif var det värsta Petter visste. En hop människor stora och små inestängda i ett kyffe, där de stora alltid förtryckte de små, där hvar och en gjorde sitt bästa att beröfva de andra allt, som var deras eget, som gjorde dem till särmänniskor, så att de på något sätt kunde skilja sig från alla de andra.

Familjelif, det var själarnes hotchpotchsoppa, det var som att blanda samman alla färgerna på paletten utan urskiljning, så att de blefvo till denna gråa sörja, som alltid blef resultatet af hvarje misslyckadt försök att skapa.

Det var som utrunnen hjärnsubstans, ur hvilken ingen tanke mer kunde komma. Afskräde, som bara dög att kasta på sophögen. Fy fan!

Och med detsamma strök han sig än en gång utan att veta det med handen öfver mun. Cigarrflickan, det var något annat det.

ANDRA BOKEN

TREDJE CYKELN

Lundgren försöker sig som konstnärsmäcenat.

I.

En morgon kände Arthur sig så kuslig till mods, att han beslöt sig för att gå hem till morsan.

Vecka efter vecka hade gått utan att något blifvit uträttadt. Petter ritade hvarje måndag en hel bundt gubbar åt skämttidningarne, Arthur hjälpte till med en och annan, men Aceke hade inte gjort ett dugg. Aceke och Arthur hade ju nu det bästa tillfälle att måla, men som en målning alltid tar en viss tid och ingen af dem visste, om de kunde få hålla på mer än en dag eller ett par, gick man och grufvade sig så länge, tills ingenting vardt utaf.

Ryktet om att den store Albert räddat Lilla Paradiset åt dem hade tyvärr spridt sig till alla deras bekanta. På kvällarne fingo de besök af alla möjliga, som kommo till dem för att få lite förplägnad och sola sig i deras solsken.

Solskenet var redan för längesedan slut. Aceke hade dock användt de tjugo kronorna så förståndigt, att han lyckats skaffa sig kredit uppe hos Lundgrenskan på Hornsgatan. När någon kom på besök och man märkte hans besvikenhet öfver att hvarken få vått eller torrt, strammade man upp sig och Aceke fick springa upp i matbon och kritsa.

Nu var också kritsandet slut. Lundgrenskan hade lämnat dem en räkning på öfver 50 kronor och tills den var betald fick man bara köpa kontant.

Arthur vågade sig emellertid inte hem direkt. Han ville undvika att möta farsan, men som han visste att denne vid 11-tiden plägade klampa ned åt stan med ett eller annat par lagade skodon för att inkassera middagskofvan, hade Arthur tagit plats i en portgång ett stycke längre upp på gatan för att hålla utkik. Här stod han och rökade cigaretter och låtsades som om han bodde i huset.

Till sist syntes farsan komma ut ur sin port och skubba åstad. Han hade nog långt att gno i dag efter kofvan, stackars gamlingen, eftersom han hade så brådtom.

Arthur smet genast in.

Morsan blef glad öfver att få se honom, trots att hon nyss grälat med gubben och ännu inte återfått sitt goda humör. Hon satte genast på kaffekitteln och skickade Elsa efter färska brön.

Det syntes på Arthur att någonting var på tok, men han ville ut med 'et. Hon försökte tina upp honom med all möjlig vänlighet, visade honom ett helt paket med tvätt hon gjort i ordning åt honom och som han kunde ta med sig.

Men när Arthur fått i sig två koppar kaffe och doppat flera brön, lyste han upp, så att hon vågade sig på honom med en fråga:

— Hur är det egentligen, gossen min?

— Det är bara det, att man aldrig får arbeta ordentligt. Här hemma kunde man det inte för farsans gnat. Nu är det kamraterna som hindrar mig.

— Kan du inte passa på, när de gå ut?

— De gå inte ut. Endast när kofvan skall hämtas och då följas vi åt.

Den stackars modern visste inte hvad hon skulle hitta på. Hon hade själf aldrig haft annat än sorg och bekymmer hela sitt lif och hon hade i det minsta hoppats, att Arthur, som var ljushufvudet i familjen, åtminstone skulle kunnat komma upp ur fattigdomens förbannelse och gå en lyckligare framtid till mötes. Men nu tycktes också detta hopp brista.

— Jag ser ingen annan utväg, än att du får leta upp någon rik

man, som intresserar sig för konst och som vill hjälpa dig, förklarade modern. Så har alla andra konstnärer fått göra, som kommit sig upp.

— Bara jag visste någon och kunde utfundera, hur jag skulle kunna intressera honom för mig?

— Du får förstås leta efter någon. Sånt där folk växer inte på trån.

— Men jag känner ju inga rika.

— Har du ingen vän som gör det då?

— Nej. . . Jo, kanske någon, ändå . . . Jag får fundera. . .

Det knäckade med detsamma på köksdörren och han flög upp från stolen, där han satt i tanke att det var farsan. Men modern lugnade honom med att farsan aldrig plägade knacka. Det var alltså någon besökande.

Då hon öppnade dörren, stod där en ung sjömansklädd man och bugade sig artigt och frågade, om Arthur var hemma?

— Nej, se Lundgren! ropade Arthur till. Kommer du hit?

Lundgren fick ut Arthur i farstun. Där förklarade han för honom, att han sökt Arthur i ateljén och så fått reda på, att han gått hem. Nu ville han absolut, att Arthur skulle följa med honom ut. Solen sken så härligt, och så hade han något att tala med honom om.

Arthur var inte svår att övertala. Han smet in och hemtade rock och hatt, samt sade ett hastigt adjö åt modern och systern. Tvätten fick han hämta en annan gång.

II.

Lundgren var omåttligt glad i dag.

Han drog Arthur med sig bort till Mariahissen, under förklaring, att han först måste följa med honom till stora Kallbadhuset

där han skulle ta sig ett dopp och Arthur skulle få se de fem, sex gamla vinterbadarne, som lågo och gassade sig i solen, så att de blifvit bruna som indianer. Sedan Lundgren badat, skulle de äta frukost tillsammans.

När de kommit ned genom hissen, låg den lilla färjan midt framför dem och lockade dem att för ett ögonblick gunga på vågen.

Hela den lilla viken bort mot Riddarholmen och Järnvägsbron var som en spegel. Färjan låg ännu i skuggan från Mariahissens stora röda varumagasin. Ett stycke längre bort började solskenet.

Och detta solsken samlade sig i mäktiga lager på de gula husen tvärs öfver. Riksdagshuset var mjölkhvitt och dess många fönster glänste som silfver. Husen längs Munkbron och Mälartorget hade en crèmegul färg, mot hvilken endast det Svarta huset — det hvori Kyrkan var belägen — längst bort på högra hörnet mot Kornhamnstorg till bröt af med sin smutsgråa fängelsefärg.

Några finska vedskutor, förtöjda tätt bakom järnvägsbron och rundningen af Mälartorgskajen, höllo på att torka sina segel. Gula, askblåa och indianröda hängde dessa likt stora jättefåglar med slokande vingar, minnande om sagor och underbara upplevelser i främmande land.

Men i den lugna klara viken syntes hela staden stå på hufvudet med tornspirorna i spetsen, sträckande sig långt ut öfver vattnet. Och det gamla riksdagshusets många rutor hade bildat ett helt vågskvalp af silfverreflexer tätt under Riddarholmen.

Längst bort till vänster syntes röken från kanalångarne stå rakt upp genom den klarblå himlen, som var så blå, att äfven viken och Riddarfjärden därutanför summo i mörkblå skuggor och ljusblå dagar.

Både Arthur och Lundgren hade sett detta och mycket mera till, som jag här ej hinner skildra. Sett det samtidigt och ej utbytt ett ord, där de sutto på färjan och väntade att den skulle afgå.

Slutligen ringde kaptenens klocka, färjan kastade loss och ur sin mörka strandskugga gled den ut i solskensguldets och bort mot den strålande hvita staden där bortom.

III.

Det var ännu för tidigt på året för vanligt folk att bada. De enda som funnos nere i det stora simbadet voro därför några vinterbadare, hvars hälsa kräfde att de badade året rundt.

Bruna som Zulukaffrer lågo de och gassade sig i solskenet, när Lundgren och Arthur trädde in. Lundgren hälsade vänligt på ett par af dem och började genast kasta af sig kläderna i en öppen afklädningsalkov. Arthur var tvehågsen om hvad han skulle göra.

— Visst ska' du klä af dig och doppa dig, tyckte Lundgren.

Men Arthur var blyg och ville inte visa sig naken inför dessa solbrända kroppar. Han hade en känsla af, att han skulle bli den ende, som kände sig naken och att han på ett obehagligt sätt skulle sticka af mot de andra.

Han förstod på Lundgren, att denne ville att han skulle bada och då så Lundgren lockade med, hur härligt solbadet efteråt skulle bli och hur badsupen sedan skulle smaka till frukosten, då gaf Arthur efter och med ett enda tag lät han kläderna formligen ramla af sig.

Lundgren gjorde med detsamma ett elegant svanssprång från trampolinen. För ett ögonblick sväfvade han likt en stor fågel med utbredda vingar öfver vattnet. En liten knyck på nacken och han dök med utsträckt kropp rakt ned i djupet.

Arthur hade aldrig sett någonting så vackert som detta språng och denna dykning. Han kunde inte komma sig för att gå i vattnet förr än Lundgren var tillbaka.

— Hvarför hoppar du inte i? frågade Lundgren medan han sakta klef upp för trappan.

— Jag vågar inte, för jag tror knappt jag kan simma. Men, jösses, hvad det var vackert, när du hoppade i.

— Tyckte du?

— Ja, det var så jag hörde musik. Att ingen målare sett detta och kommit på den idén att måla det.

— Det är så mycket i lifvet, som är vackert, fast konstnärerna inte se det.

— Och inte förstå att begagna sig af det. Om jag skulle måla en sådan här badhustafla, skulle det bli en med ett sådant solsken öfver sig, att man kunde höra sången i luften och känna en värme från alla de nakna kropparne så stark, att den erinrade om kärlek.

— Men den skulle du inte kunna utställa någon stans, upplyste Lundgren snusförnuftigt.

— Så finge det väl byggas ett särskildt museum för den taflan då. Men hvad menar du förresten?

— Nakna kvinnor kan man få måla här i landet, om man som Zorn först ställer ut dem i utlandet, så att de bli erkända. Men nakna karlar, du! Dem tror jag inte man kan måla, så att folk kan se på dem.

— Det är nonsens. Hvad fins det på en man, som är fullt och som inte kan målas? Allt hos honom är vackert, vare sig du ser honom från den ena sidan eller den andra. Linjerna i hans kropp äro som en stor stark glädjehymn mot det söta kling-klang en kvinna har i sina linjer. Och det som du menar, att man inte kan låta kvinnorna se på, då andra män äro närvarande, det är så vackert, att en bildhuggare jag känner påstår, att det är det vackraste af allt som är skapadt. Hvarför skulle man då inte kunna måla det vackraste af allt?

— Visst kan man det. Men då får man måla för sig själf och gömma sina taflor i en skrub. Man kan knappast ens exponera dem i sin ateljé.

— Och detta bara för de asketiska prästernas skull, som hittat på att det är syndigt detta det största mästerverk Gud skapat. — —

Huttrande af köld sprang Arthur äntligen ned för trappan och doppade sig hastigt ett par gånger hållande sig i räcket bredvid. Lundgren gjorde ånyo ett språng från trampolinen, men denna gången slant han och kom ned i vattnet nästan på magen.

Sedan gingo de båda och sträckte ut sig i ett hörn, där solen gassade mest. Arthur kände sig så fruktansvärdt liten och blek, bredvid den brune kraftige unge sjömannen, som dessutom var alldeles svarthårig öfver ben, mage och bröst.

IV.

Blåa om läpparne och huttrande kommo de fram till Rosengrens källare för att få sig litet mat. Den stora frukosten Lundgren utlofvat, skulle nu gå af stapeln.

Källarmästaren tittade kritiskt på dem, när de gingo ned för den lilla trappan från tamburen till matsalen. Lundgren smålog öfverlägset mot honom och började därefter, som vore han hemma hos sig själf, se sig omkring på folket här inne.

Han kunde hvarken uppdaga någon generaldirektör, biskop eller stadsfiskal. Belåten fortsatte han då in i det allra heligaste och där slog han sig ned vid ett bord längst fram till vänster, rätt under en nattlig tafla som skulle föreställa Stegeborgs ruin, men lika gärna kunde ha härstammat från något motiv vid Rhen. Först sedan han satt sig, märkte han att han hade en biskop vid bordet till vänster om sig och att den fruktade detektivchefen satt vid sitt sedvanliga bord midt under den stora akvarelltaflan från Motala.

Lundgren hade gått hit på trots och därför var han alls inte missbelåten med omgifningen. Han betraktade den tvärtom med en spejande min.

Torr och mager som en mumie satt biskopen och åt halstrad klabbströmming. Framför honom på bordet stod ett till hälften urdruckat brännvinsglas och en mörkbrun liten brännvinsplunta. Lundgren kunde inte längre hålla sig:

— Titta du, han har Testamentet framför sig!

— Hvad menar du? frågade Arthur häpen.

— Det är Lagerströms blandning, det finaste brännvinet i stan. Det kallas för Testamentet och det är ur det bispen nu »dricker» sin morgonsnaps.

— Ack, han är väl människa han liksom vi.

— Ja, men det är just det han inte vill erkänna. När man som han vill uppfostra människor till asketiska dygder, stridande mot naturen, då borde man själf vara asket, eller i värsta fall inskränka sig till hemliga laster. Men att sitta med brännvinspluntan på bordet, det är fräckt.

— Har han förbjudit andra att dricka brännvin då? tillät sig Arthur inflika.

— Nej, men han har förbjudit dem allt möjligt annat, som är bra mycket mindre skadligt. . . Hör vaktmästare, kom hit med två halstrad klabbströmning samt gamla Testamentet.

Lundgren hade med vilja sagt det så högt, att orden skulle tränga fram till den åldrige prelaten. Denne kunde inte undgå att lägga märke till hans min och blick. Gubben rodnade helt lätt, men så vardt han arg på sig själf, fattade plötsligt mod och stjalpte i sig den halfva supen som stod framför honom.

— Låt hvar och en supa i sin tro, manade Arthur.

Det fanns emellertid en som lagt märke till den lilla scenen mellan sjömansynglingen och biskopen, det var detektivchefen. Han vände sig gång på gång om och satte ögonen i Lundgren. Men denne kände ingen fasa öfver den fruktade mannens blickar, utan blef tvärtom på allt bättre humör. Han hade ju lyckats i sin afsikt att sára den ene och reta den andre. Alltså hade han all anledning att vara belåten.

De båda unga vännerna hade snart botat sin frossa. De tre första klabbströmningarne hade sköljts ned med hvar sin lilla nubbe. Och de åto nu i bästa samförstånd upp de sista, afvakande att kyparen skulle bringa dem den lagom blodiga persiljebiffen de beställt.

V.

— Hvad säger du, Arthur, om jag skulle ge dig pengar till att hyra en egen ateljé, så du finge vara i fred för de andra och arbeta?

Arthur visste inte hvad han skulle svara. De sutto i Östergötlands gamla café, som liknade den afsmalnande försalongen på en ångbåt liggande vid en kaj. De drucko kaffe med konjak och rökte cigarretter.

— Hvad menar du? — — Skulle du . . .

— Jag tycker det är synd att du inte ska kunna få måla alla de där taflorna du talat om och som jag ännu har lite pengar kvar från min sista resa, kan jag låna dig så pass, att du kan komma i gång med ditt arbete. Sedan får du försöka att reda dig själf.

— Än du då?

— Jag tar snart hyra igen. Om ett par, tre år kommer jag kanske hem med fullt af pengar i plånboken. Då är du en berömd målare.

— Jag vet bara inte, hur jag skulle kunna betala igen dig. . .

— Du kan ju gömma någon tafla åt mig, som jag får, när jag kommer tillbaka.

Arthur kände sig så rörd öfver den andres vänlighet, att han var nära att falla i gråt. Helst skulle han ha velat kasta sig om vännens hals och kysst honom, som man kysser sin far eller äldre bror, när de visat sig särskildt vänliga. Men det kunde man ju inte göra, så här i ett offentligt café, där det satt fullt af folk och såg på.

Han visste, att det blott var en tidsfråga när Lilla Paradiset skulle gå åt hällskota för dem. Albert hade ju lofvat betala hyran, men som Arthur fått det mesta af pengarna själf, hade den ännu inte blifvit betald, inte ens en afbetalning gjord.

Juden hade Alberts borgen, men när Albert inte hördes af med någon kofva och juden aldrig kunde få tag i honom, så måste den dag komma, då juden skulle tröttna och kasta dem på gatan.

— Men hvad ska vi göra med Aceke och Petter? Inte kan jag väl svika dem?

— Du måste öfverge dem för en tid, annars får du aldrig tillfälle att göra något för dig själf. Petter kan flytta hem till sin mamma och Aceke. . .

— Aceke har ingen att flytta till.

— Jag har en faster han kan bo hos. Något måtte han väl kunna tjäna?

— Bara han har tak öfver hufvudet, kan han alltid tjäna sig en slant.

— Nå, där ser du. Det låter sig alltså göra. Och tro mig, ni kan arbeta mycket bättre hvar för sig än hopgyttrade på det här viset. Och med alla de andra vännerna, som alltjämt hänga sig på er. —

Det var alltså beslutadt att Arthur skulle få sin egen ateljé och att Lundgren skulle hjälpa honom öfver det värsta.

De rådgjorde om hvad Arthur nu med detsamma skulle ta i tu med. Arthur tyckte själf, att han kunde börja med sin stora komiska serie till skämttidningen. Den kunde han antagligen få en femtilapp för.

— Nu ska du inte tänka på några skämthistorier, förklarade Lundgren. — Om jag hjälper dig, så är det för att du ska få egna dig åt gedigen konst, inte åt sånt där tidningskrafts.

— Det var bara för att ha någonting att börja med, urskuldade sig Arthur. Man måste börja med någonting lätt, så man kommer i arbetstagen.

— Jag tycker, att du borde börja med någon tafila som inte är för svår. Skulle det vara omöjligt?

— Nej, visst inte. Jag kommer bara inte på något ämne för ögonblicket.

— Och alla dom du berättat för mig då?

— Det är sådana man behöfver en mängd förstudier till. Jag måste ha ett par omdeller och så lite landskapsstudier att välja på.

— Än den där badtaflan du ville måla i dag?

— Kära du, den tar kanske ett helt år att måla färdig. Jag måste ju studera hvarenda kropp som skall vara med på den, alla musklerna och ställningarne och sen så småningom foga samman dem till en stor tafla.

— Om du ingenting har att måla, hvad ska du då egentligen med ateljé för?

— Har jag bara en ateljé, skall jag nog skaffa mig något att måla. Till att börja med kunde jag måla — ett porträtt af dig.

— Af mig? — frågade Lundgren med en lätt rodnad.

— Hvarför inte! Just som du nu sitter där, allvarlig och med en något sorgsen min.

— Och du tror dig redan kunna måla porträtt, fast du inte studerat något vidare?

— Vill du inte sitta, kan jag nog få tag i vår lilla modell, Anna-Lisa. Hon bodde hos oss ett tag och vi målade henne alla tre, men sen blef vi också kära i henne på en gång. Men som hon bara ville ha en utaf oss och inte alla tre, sprang hon sin väg en vacker dag.

— Men lika gärna som att ta henne till modell och låta henne klå dig på pengar, kunde du ju ta mig till modell.

— Ja, visst. Men du vill inte sitta naken.

— Hvarför inte. Du kan ju börja med mig till din stora simtafla.

— Det blir bussigt du. — När tror du vi ska göra allt detta?

— När? Nu genast, bara vi druckit ur den här cognaken.

Så enades man om att gå och köpa en hyreslista och sedan ta en droska och fara omkring, tills man hittade en lämplig ateljé och flytta in där samma kväll. Och i glädjen häröfver drucko de ur cognaken och fortsatte med en halfva punsch.

Sent på kvällen kommo Arthur och Lundgren upp till Paradiset. Där var stängdt och nyckeln instoppad i den vanliga springan bakom vindsdörren.

Arthur letade fram den och öppnade. Ateljérummet var fylldt af ett mörkblått ljus, som strömmade upp nerifrån Skeppsbron. Det var någonting, som påminde om saga öfver det och Lundgren stannade förvånad på tröskeln.

— Nej, du! Hvad här är vackert! utropade han.

Arthur däremot hade skyndat in i rummet, ty han hade genast sett att något slags plakat fanns uppslaget på Petters ritpulpst.

— Jaså, det var inte annat!

Lundgren ryckte sig loss ur den stämning han kommit i genom den blåa dagern. Han stängde dörren bakom sig och kom fram till Arthur för att få del af plakatets innehåll. Han läste utan att förstå:

S. H. T.

Lirum. Birum. Sinkum.

Yx. Kax.

Ax Pax.

— Det här är vårt lilla tjufspråk vi ha för oss själfva, förstår du. Hvem som helst kan läsa det, men bara en af oss förstår, hvad vi menar med det.

— Hvad betyder det då?

— Öfverskriften skall vara någonting på latin som betyder: »Högtärad herre, hvem fan du än vara mände.» Lirum betyder, att vi sitta här mycket ensamma och sorgsna. Birum, att vi äro ängsliga för hyran och kofvan i det hela taget.

— Än sinkum, då? Betyder det kanske att de gått och dränkt sig?

— Inte alldeles. Bara att de beslutat sig för att söka upp hvar sin tjinona för att hos henne finna husrum och vård. Annars brukar man alltid gå i klump — en fyra, fem stycken — till en

tjinona någon af oss känner. Men det lustiga med det här plakatet är, att de förklara, att de ämna uppsöka hvar sin. Då måtte grabbarne allt ha känt sig bra kymiga.

— Men yx kax?

— Det är finska och betyder mellan ett och två på dagen. Och så ha de förkortat Aceke och Petter till Ax och Pax. Det är det hela.

Lundgren kunde inte slita sig loss från den blåa ateliervision han haft, då de trädde in. Denna blåa luft och så friden häruppe hade satt honom i en stämning, som kommit alla hans hemliga strängar att darra. Han greps af denna underliga smärta, som kommer öfver en emellanåt, då man plötsligt ser hela lifvet liksom i perspektiv och då man känner kval öfver att man försummat allt det bästa och blott utfört det, som tillfälligheten ställt i ens väg.

Trots den varma vänskap han hyste för Arthur, kunde han inte hålla tillbaka en känsla af agg mot vännen. Arthur hade egnat sig åt den sysselsättning, han höll af. Själf hade han nöjt sig med något, som endast gaf honom bröd för dagen. Hvilken människa kunde känna sig tillfredsställd med att bara hala i tåg, sätta till segel eller bärga dem och så det dumma piggörat att spola däck? Detta friluftslif han till en början gladt sig åt, fann han nu så tomt och så barnsligt, att han kunde inte tänka sig in i, att än en gång nödgas kasta sig ut i detsamma. — —

— Hvad här är vackert i er gamla ateljer!

— Är det inte! Synd att man ska behöfva öfverge den.

— Jag undrade just, om man inte skulle kunna arrangera det så, att du kunde bo kvar här ensam. Det är synd att öfverge den.

— Men jag blir aldrig kvitt dom andra.

— Om jag skulle hjälpa dig med det, kunde det kanske gå.

— Omöjligt är det ju inte.

— Då tror jag, vi ska ta och försöka. Jag skall placera ut Petter och Aceke. De få inte sticka sin näsa hit förr än på lördagarna. De äro antagligen så förståndiga, att de ska

inse, att du behöfver vara i fred för att kunna arbeta. Själf skall jag bli din skyddsvakt.

Arthur vardt rörd af vännens omsorg för honom. Han visste bara inte, hvad han skulle göra för att visa sin tacksamhet.

Men så kom han att tänka på en sak:

— Juden, du! Hur ska vi klara skifvan med honom?

— Det blir min sak.

— Men du kan väl inte gå och betala allt, hvad vi äro skyldiga honom?

— Det behöfs inte. Får han kontant per månad i förskott, låter han nog det gamla vara tills Albert betalar honom.

Härmed var också den kvistiga frågan utagerad.

VII.

Då de setat och pratat ett par timmar om alla möjliga framtids-
vyer, kände Arthur sig trött och ville till sängs.

Lundgren hade svårt att gå ifrån honom och den härliga atel-
jerstämningen. Det beslöts därför, att Lundgren skulle stanna
kvar. Den enda säng, som var bäddad, var den stora dubbelsängen
inne i Sofhelvetet, i hvilken Arthur och Aceke plägade sofva. De
klädde af sig och kröpo ned.

Arthur var trött och skulle just till att somna, då han hörde
någonting, som liknade en snyftning. Han var inte säker på om
det var vännen, som snyftat och detta höll honom vaken i tyst
väntan. Slutligen hördes en lång suck.

Arthur vände sig hastigt om i sängen och fattade Lundgrens
hand.

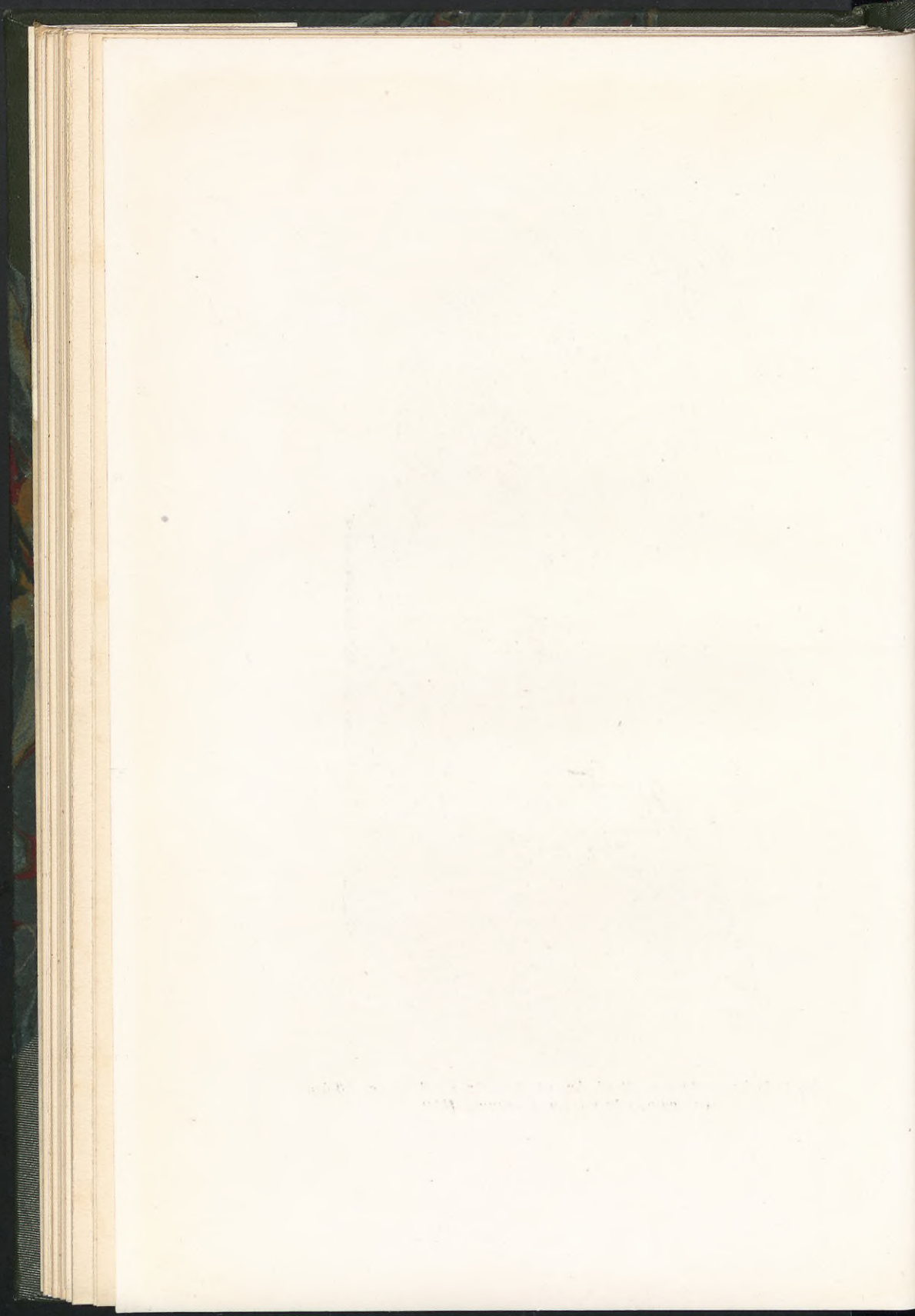
— Är du lessen?

— Jag kan inte sofva och då ligger jag och tänker på allt möjligt.

— Tänker du på någon du är kär i?

Högstedts karrikatyrporträtt af August Strindberg vid dennes 50-års-jubileum, ritadt i Lund januari 1899.

— Det gör jag nog också, svarade han i en ton som erinrade om ett leende. Men det jag egentligen sörjer öfver är, att jag inte haft mod att bli, det jag mest önskade. . .

— Och hvad är det?

— Konstnär, liksom du och dina vänner.

— Hvarför har du då blifvit sjöman?

— För att komma bort ifrån hemmet och kunna försörja mig. Att gifva sig ut på sjön på en lustsegling är ju någonting härligt, men att bli ett af kugghjulen i maskineriet ombord på en segelskuta, det är som att gå i frivilligt fängelse.

— Har du slitit ondt då?

— Ingenting att tala om. Men man lider af enformigheten och har därför ingen glädje af allt det vackra man ser. Och så har man ingen man egentligen kan tala med. Kamraterna, man ligger med i samma kajuta, lär man känna både utan och innan. Man vet precis, hvilka flickor de varit kära i, hvilka utländska hamnar där de fört det värsta svinlifvet, hvilka fula sjukdomar de haft och hvad de gjort för fuffens där hemma, eftersom man skickat dem till sjös. Det är alltid någon liten dum strunthistoria, som föranledt, att de blifvit drifna bort från hemmet och och slafvar för hela lifvet om bord på detta flytande fängelse. Du kan inte tänka dig, hur trist det är att inte duga till något annat än sjöman.

— Nå men kasta om då och bli det du önskar.

— Det går inte. Man kan inte lefva tillräckligt länge på sina sparpengar för att hinna någon vart. Jag har försökt det en gång i Italien, men på två månader var jag pank. Jag fick mig förstås en flicka och som hon var glad af sig och tyckte om att roa sig, gick kofvan snart och jag måste ut till sjös igen.

— Hvad gjorde du i Italien då?

— Skulle försöka att bli bildhuggare. Men jag ville inte gå i lära hos någon utan lära mig allting själf. Men hvart kommer man på ett par månader? Två år måste man minst hålla på i sträck för att veta, om man duger till någonting.

— Hå, duger gör man nog. Bara man önskar en sak riktigt starkt, kan man också utföra den. . . Det var väl flickan, som drog dig ifrån arbetet?

— Ja, det var hon. Men när man lefvat samman bara med karlar så många månader ute på sjön, har man en sådan längtan efter kjoltyg. Man måste ha fatt i dem för att inte brinna upp.

— Men kunde du inte fortsätta här ute och arbeta i ateljern tillsammans med mig?

— Jag skulle nog vilja, men jag tror inte jag kan. Jag skäms för er andra, som äro så skickliga. Om jag skall kunna arbeta, måste det vara i ensamheten. För närvarande har jag håller ingen lust, ty jag har inte ett spår till hopp kvar. Däremot har jag den önskan att försöka hjälpa dig, så att du kommer fram, du som ännu har så stark tillit till dig själf och som bara behöfver komma igång med ditt arbete för att bli någonting stort.

— Så du talar, kära Lundgren. . .

Arthur kände sig så rörd öfver den andres uppoffring och själförtviflan, att han inte visste, hvad han skulle säga mera. Han slog armarne om hans hals och bad att få offra sig i stället. Han skulle rita i skämttidnigar och förtjäna storkofvan och Lundgren skulle bara arbeta.

Lundgren kunde inte gå in på detta. Han öfverbjöd Arthur i själfuppoffring och då Arthur till sist började gråta, föll också Lundgren i gråt. Slutligen insomnade de båda efter en broderlig omfamning, hvar och en besluten på, att just han skulle rädda den andre.

VIII.

Arthur satt och plitade med ett porträtt af lille Olle. Han hade ej kunnat få ungen att sitta stilla och därför hade han nödgats måla honom ur minnet.

Det var ett hänförande litet barnansikte Arthur trollat fram på duken. Han hade fått in en känsla af lycklig frid öfver det, denna frid som man känner under barnåren, men som försvinner med detsamma man träder ut i lifvet och som endast någon sällsynt gång återkommer, när en och annan når fram till den höga åldern.

Arthur satt och petade med bakgrunden. Denna hade han gjort till ett soligt vårlandskap, med linier som symboliserade samma ungdom och frid som själfva ansiktet.

Hade en människa med öppet sinne för konst och lite god vilja äfven för det som var nyskapadt fått se det, skulle han med glädje ha hälsat Arthurs barnporträtt som ett första resultat af en stor, och innerlig begåfning. Hade det varit en man med förstånd, skulle han med ett slag ha kunnat skaffa Arthur en framtid.

Men i stället för detta tog Arthur helt plötsligt och sköt in porträttet i ett hörn, där han sedermera glömde det, ända tills en god vän en gång under en festnatt råkade hitta det och naturligtvis fick det i present, som tack för att han bjudit Arthur på en bit mat och ett par halfvor punsch.

Arthurs öfverenskommelse med Lundgren hade pågått i en veckas tid. En dag hade de båda vännerna hållt på med att köpa färger och duk. Lundgren hade varit hos juden och betalat en månads hyra samt fått honom att lugna sig beträffande den oguldna hyran. Man var alltså tryggad för bostad en månad framåt.

Nästa dag skulle arbetet börja. Lundgren satt modell åt en porträttstudie.

Arthur kunde inte förstå, hvad han fått i fingrarne, när han skulle göra Lundgrens porträtt. Han började så vackert, att den unge sjömannen skulle komma att se ut som en ynglinga-ängel, med ett af dessa ljufva ansikten Botticelli var sådan mästare i att uppfånga. Men när Arthur hållit på en stund med porträttet hade han, utan att veta huru det gått till, arbetat in i det en mängd smådrag han observerat hos modellen, och som nu

samlade på duken gaf en helt annan totalbild af honom än den Arthur åsyftat. Af den tillämnade ängeln hade blifvit en skarp bitter satyr, hetsig och på samma gång despotisk samt med tydliga tecken till dekadens i de förvirradt lidelsefulla linier Arthur lindat kring hans ögon och dragit ned längs kinden bort mot örat.

När Lundgren helt oförmodadt steg upp och fick se detta sitt porträtt, vardt han likblek af förskräckelse. Han anklagade inte vännen för att han fått fram en sådan bild af honom. Han fasade öfver sig själf, öfver att den konstnärliga intuitionen hade sett så rakt igenom honom och afklädt honom den hvardagsmask han plägade bära. Han visste ju med sig, hvilka nattliga orgier han emellanåt hängaf sig åt, men han hade intalat sig själf, att det inte var han utan en annan som utfört dessa. Nu fanns där ingen tvekan längre: Arthur hade afslöjat honom så fullständigt, att han började känna hat och förakt för sig själf.

Under någon förevändning hade Lundgren smitit ut. Arthur satt i flera timmar och väntade på honom, men då han inte hördes af, tog Arthur sitt parti och gick hem till sin morsa för att få sig en bit mat. Lundgren hade glömt att ge honom några pengar att köpa föda för.

Arthur var egentligen ledsen öfver att han utan att veta det afslöjat vännen, men inför morsan tog han munnen full och berättade om hur bra han hade det och hvilka mästerverk han skulle utföra. På ett halfår skulle han bli berömd och till nästa sommar skulle han taga morsan och systemen med sig och fara på landet, där de skulle hushålla för honom och Lundgren, och han skulle måla en hel massa tafolor, så att han kunde göra en egen utställning fram på vintern.

När Arthur satt ensam hemma på ateljen, kände han hur falsk hela denna skrythistoria var. Han var arg på sig själf och undrade blott hvart Lundgren egentligen tagit vägen.

Om han nu var ute på galej, hvarför kunde han inte då ha tagit Arthur med sig? Arthur hade aldrig upplefvat något af det

slaget och man borde åtminstone ha reda på, hvad som skedde under sådana där orgier.

Men Arthur fick bara sitta hemma och ha tråkigt. Medan han väntade på Lundgren kunde han inte arbeta. Efter att ha väntat i två dagar vardt han så ängslig, att han gick och letade reda på Petter och öfvertalade honom att flytta hem igen i ateljen.

Så gick några dagar. Arthur bjöd till att måla, men då Petter bara ritade tidningsgubbar, öfvergick också Arthur till detta. Han hade ju dessutom ingenting att lefva på och måste försöka tjäna en slant.

IX.

En förmiddag strax efter det Petter gått ned till staden med en packe teckningar under armen, stack ett grönt ansikte in genom dörren.

Det var Lundgren. Han sade inte ett ord om att Arthur ritade gubbar igen. Han kom blott för att säga adjö.

— Men hvar har du varit, människa? frågade Arthur.

— Än här och än där. På sådana ställen där du aldrig har varit.

— Men hvarför kunde du inte ta mig med dig?

— Omöjligt. Du skulle ha funnit alltsammans så vidrigt, att du inte hade kunnat stanna kvar där.

— Men när du kunde så. . .

— Det är en helt annan sak med mig. Jag är så förstörd, ser du, att jag bara njuter af det som är riktigt ohyggligt — — Men det var inte för att berätta detta som jag kom hit. . .

— Hvad var det för då?

— För att taga adjö af dig för alltid.

— Ämnar du resa?

— Alla kofvorna är utpumpade, förstår du. Bortsvinade till sista öret. Sen har jag haft blodstörtning där hemma och doktorn

kom och förklarade att det var lungsoten. Det hjälper inte att försöka bota den och det har jag heller inga pengar till. Jag skall därför ge mig ut till sjös igen och det blir nog på min sista resa. Jag ämnar inte vända hem.

Arthur satt stum af fasa öfver hvad han hörde. Han tänkte inte alls på sig själf och att han gick miste om det stöd vännen lofvat honom. Men han kände en tyngd i hjärtat öfver den andres öde.

— Det är märkvärdigt du, Lundgren, att så snart man träffar en människa som är hygglig, är hon så godt som döds kandidat.

— Inte är det så märkligt! Man blir god, när man kommit till den punkt, att man börjar kunna blicka tillbaka på lifvet. De som blott rusa framåt de se inte sammanhanget och förstå inte hur tröstlöst det hela är.

— Och du kan finna dig i att det verkligen skulle vara slut?

— Det var en dag för någon tid sedan, då jag nödgades uppgifva allt hopp om att bli konstnär. Den dagen dog jag egentligen. Det var detta som dref mig till att börja lefva om. Jag kände det var slut med mig och därför fick jag lust att påskynda afslutningen.

— Men andra människor försöker ju alltid att fördröja den?

— Det är brackorna, de som lefva för att äta och förlusta sig. De ha inget mål i lifvet och därför känna de sig osäkra och rädda.

— Och jag då, som ännu inte fått uträtta något af det jag ämnar?

— Du skall naturligtvis lefva tills du gjort ditt.

— Kan du inte det också?

— Nej.

— Hvarför det då?

— Därför att det jag längtar efter slagit slint.

Han satt tyst en stund. Arthur såg i hans ansikte ett drag af stel förtviflan, som han aldrig sett där förut, och liksom den andre kände att han var skyldig en förklaring, började han så småningom berätta.

Det var egentligen hans morsa som drifvit honom till sjös.

Hon var bara ängslig för att han inte skulle lära sig att förtjäna sitt uppehälle.

Nu efteråt insåg han, att det varit orätt af honom att lyssna till hennes naiva ängslan. Han skulle blott hållit fast vid sin konst, så hade nog brödfödan kommit så småningom. Han hade förspillt hela sitt lif genom att ge vika för hennes onödiga bekymmer. Hade han varit mera säker på sig själf, skulle han ha kunnat vara annorlunda. Genom att inte följa sitt bättre vetande hade han förspillt sitt lif. Nu var han dödstrött på alltsamman och önskade endast att det snart måtte vara slut.

— Det är detsamma som att vilja begå självmord, förklarade Arthur.

— Nej, in'te alldeles, svarade Lundgren och sken upp. Att gå och hänga eller dränka sig, det finner jag simpelt. Nej, man skall lefva ut sig under fröjd och gamman, lefva ut hvar enda blodsdroppe tills det, som finns kvar af en, endast är som ett tomt skal, som man inte ens beklagar, om någon en vacker dag hittar sönderkrossadt i en rännsten.

Han försökte slå till ett gladt skratt, fast det inte lyckades. Så med ens tog han Arthur i famn, kysste honom hastigt på båda kinderna och stoppade en hoptussad sedel i hans västficka.

— Och nu adjö på dig Arthur för alltid! Hej!

Innan Arthur hann svara, hade Lundgren slagit upp dörren på vid gafvel och rusat ut för trapporna. Arthur följde efter fram till dörren och härifrån hörde han hur den andres steg försvunno utför den ena trappan efter den andra, tills de helt dogo bort nere i portgången.

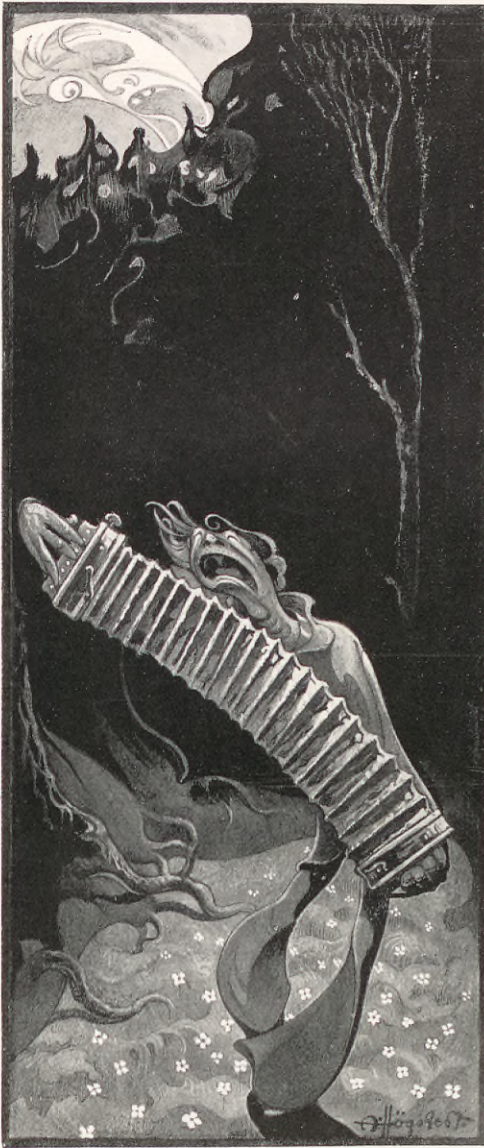
Då stängde Arthur helt försiktigt sin dörr, liksom rädd för att väcka någon. Han såg sig om i det tomma rummet, liksom undrande om inte vännen ändå fanns kvar. Men när han inte kunde frambesvärja ens hans bild, kastade Arthur sig ned på den gamla träsoffan och började gråta.

Allt var för honom ett enda kaos. Bara Lundgren hade stannat kvar, skulle han nog ha kunnat arbeta, äfven om Lundgren inte

hjälpt honom med ett öre. Nu kände han sig rotlös, hade ingen tillförsikt till sig själf och visste ingen annan råd, än flytta hem till morsan igen.

— Och så kommer juden och tar alla våra grejor. — — Nej, det skulle han så tusan heller.

Med en ifver som gälde det minuter, började han packa ihop alla sina målare- och ritaresaker, ty redan denna natt skulle han flytta.

(Ur Striz)

Kväsarstämning i midsommartider.

FJÄRDE CYKELN

Hugo kommer till och vänskapskretsen bildas.

I.

En barnunge! Två käringar! Och så en karl! Hvad betyder det?

Hugo smålog åt sig själf öfver att han ännu kunde vara så skrockfull och tro, att de första han mötte om morgonen ute på gatan bringade honom budskap om hvad som skulle komma att hända honom under dagens lopp.

— Först lite lycka, kanske pengar — det är barnungen. Så ett par förtretligheter — käringarna. Till sist en lugn och stillsam afton, arbete eller samvaro med vänner, som han tyckte om — mannen.

Han gick vidare under det han grubblade öfver denna sin manni för att alltjämt vilja se gåtor i allt som mötte honom. Förr i tiden, för ett par år sedan, när han hade lefvat i ensamhet och svultit, då hade alla sådana där småsaker alltid slagit in. Det var kanske därför, att de då bättre fäste sig i minnet, att han upplefvat mindre och haft bättre tid att räkna ut sammanhanget efteråt. Nu glömde han oftast alltihop så snart han kommit in i sitt arbete för dagen.

När han kom ned i den breda backen, som från höjderna uppe på Söder leder ned till staden, stannade han. Det var hamnen med dess gråblå vattenyta han ville betrakta. Han såg de stora trygga ångarna, som lågo där orörliga och läto sig sakta fyllas

med dessa varor de skulle föra med sig långt bort öfver hafven. Han såg de små ångsluparna som kilade fram kors och tvärs, en stor bred padda som plöjde sig en bekväm väg bort åt Djurgården till. En roddbåt låg ännu och hoppade i vågskvalpet efter en ångslup. Längst borta i stora segelleden syntes en kutter försvinna med seglen uthalade för läns.

Hvarje morgon stannade han här för att insamla den rörliga friskheten från denna lilla marintafla. Han tyckte sig blicka in i ett stort blått öga, ett öga som mötte hans egna blickar med ett uttryck af välvilja och uppmuntran. Hela dagen mindes han detta stora trofasta öga, hvilket vid ingången till hvarje dags enformiga labyrinth skänkte honom något af detta skimmer, som han behöfde för att ej tappa modet under det han vandrade irrgången till slut.

Han hade kommit däruppe ifrån höjderna med hufvudet ännu fullt af morgonens vakna drömmar. Nu var detta drömrus jagadt på flykten och han fortsatte sin väg med ögonen klara af begär efter att uppsamla allt det, som strömmade honom till mötes från det brokiga gatulifvet.

Än var det en ung kvinna, som passerade förbi honom. I det ögonblick de möttes flammade hela hans varelse upp liksom till kärlek, hans nerver trängde sig för en bråkdelen af en sekund in i hennes nerver och samlade ihop hela hennes inre väsen till en enda blick. Och i denna korta, flyktiga blick kände han hela hennes kärlekslängtan strömma sig till mötes och när han passerat henne, var det som hade han under detta tillfälliga möte genomlevvat en hel roman med henne.

Eller också var det en ung man han mötte. En ung arbetare i blus med arbetets svärta öfver de grofva kraftiga händerna och en erinran om solens kyssar på sin bruna kind. Äfven denne brakte honom budskap om någonting skönt; han såg blusmannen frisk och käck gå sitt hårda tunga slit till mötes, utan att knota uthärdade han mödan och var nöjd med de få sällsynta ögonblick, då lyckan någon gång lät en solstråle glittra på hans väg.

Men under det han så i passerandets ögonblick tyckte sig genomleva deras lif han mötte, fortsatte han alltjämt sin vandring ned emot staden. Han passerade Slussen och vek af in i Väterlånggattans skugga, där allt var så tyst och stilla att han hörde sina egna steg genljuda från väggarne.

— En barnunge, två käringar och så en karl?

I dag kunde han ändå komma ihåg det. Han upprepade det gång på gång för att inpränta det i sitt minne. Denna gång skulle han ej glömma det. Han fattade i tysthet ett beslut att också denna dag följa med hvarje särskild länk i den återuppreparandets kedja, hvaraf lifvet bestod.

Knappast hade han fattat detta beslut för än ett par armar slogos om halsen på honom och en gäll skrattande kvinnoröst ropade i hans öra:

— Hej, på dej!

Med detsamma flög det beslut han nyss fattat sin kos. Han hade glömt det för hela den dagen.

II.

Hon hade fattat hans arm med en tvärsäkerhet, som ej tålde någon motsägelse.

Det var en blek, liflig, ung kvinna, klädd i en arbeterskas enkla dräkt: en mörkblå kjol, bred öfver höfterna, ett tunnt ljusblått lif i lätta veck, som dock hårdt slöt sig om hennes fasta bröst, men lämnade halsen och halsgropen bara. På hufvudet hade hon en gammal röd halmhatt, något bleknad och sönderstucken af hattnålar.

— Det var tur att vi möttes. Jag ämnade mig just upp till dej.

— Hvar har du hållit hus så länge då, Märta?

— Jag har varit sjuk. Alltsedan jag var ute på Gröna Lund har jag knappast kunnat förtära någon mat alls. Doktorn säger att min mage är fördärfvad af den usla födan vi fingo där ute. Och kan du tänka dig, han har sagt, att jag måste hålla hvad var det nu igen . . . diet, hette det visst.

Hon talade med en låg, hes röst som blef gäll endast när den slog öfver i skratt.

— Och håller du doktors diet då?

— Jag, hålla diet!? Nu är du komisk, Hugo. — — Vet du hvad han sade att jag skulle äta? Buljong och ägg, dricka por-ter och äta biffstekar och fågel och om möjligt också vin. Hvar skulle jag ta allt det ifrån?

— Nå, hvad gör du för att bli bättre då?

— Ingenting! Jag svälter mig.

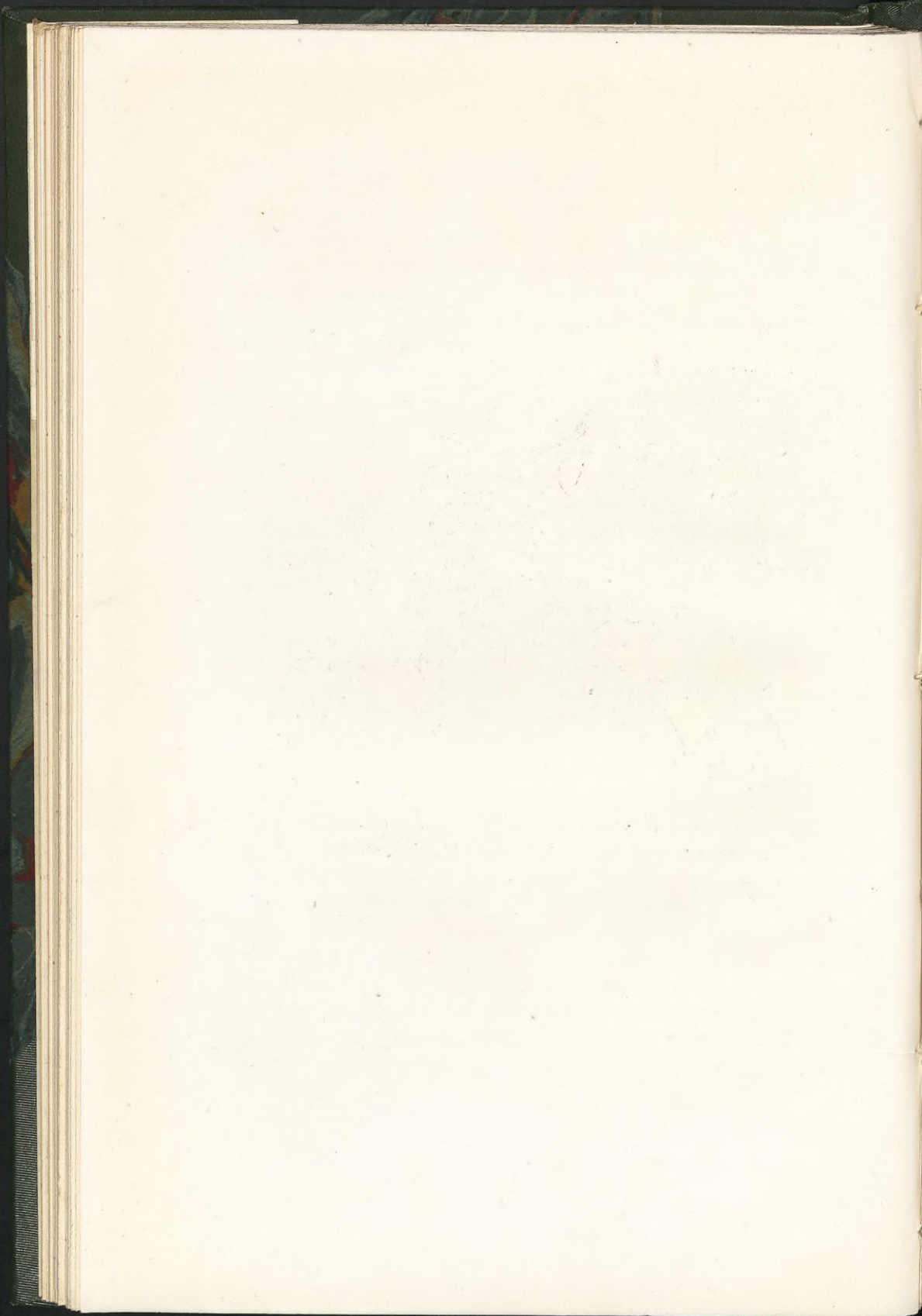
Han hade träffat Märta första gången uppe hos Acke på hans atelier. Målaren hade hittat henne en morgon nere i Stadsgården, där hon satt på en tom tunna och berättade historier för Stadsgårdskolingarne. Och så hon kunde berätta sedan! Målaren hade en stund stått och hört på och hade snart blifvit så betagen i hennes märkvärdiga berättaretalang, att han bjöd både henne och kolingarne på en bärsa inne på Rotmoset, näst intill.

Sedan hade han tagit henne till modell såsom den mest typiska representanten för detta kväsarfolk, som är en slags bohémeklass för sig själf bland de fattigare arbetarne här i Stockholm. De äro människor, som aldrig någon längre tid kunna hålla på med ett och samma arbete. De kunna till husbehof nästan alla yrken, men för det mesta göra de ingenting.

Fastän arbetare tillåta de sig lyxen af drömmar. Ty drömmarne komma inte, då man knogar från morgon till kväll. Dessa, som hvarje afton komma hem fysiskt uttröttade, de ha sällan annat än små drömmar om små händelser. Men de, som strunta i en god förtjänst, blott därför att det en dag kommer den där värmen i luften som låter en ana vår; de drömma helt anorlunda.

*Den lille äppeltjuven. I. (Efter Söndags-Nisse.)
Då den gamle patronen plockar ner gossen ur äppelträdet.*

De äro bleka och magra, de ha en egendomlig skygghet, liksom en människa som skrifvit ett bref till en annan och ej gärna vill möta den andra innan denna läst brefvet. De synas aldrig ute om dagarne, särskildt inte när solen skiner. Men när det är afton, då ser man dem helst några stycken i sällskap draga upp för backarne, bort till någon utkant af staden där de hålla till långt in på nätterna. Ut på landsbygden våga de sig dock inte, ty de älska staden och dess krokar.

Alla dessa nattvarelser kände Märta till. När hon inte hade något arbete — och när hade hon väl det — brukade hon slå sina små lofvar i de trakter, där de hade sitt tillhåll. Nyfiken och påträngande som hon var, hade hon snart blifvit bekant med dem. Och hon kände till alla deras familjehistorier; hvar enda en hade upplefvat någonting mycket sorgligt. Och de flesta tycktes på något märkvärdigt inkrångladt sätt vara släkt med hvarandra.

— Nå, hvart skall du hän i dag? frågade Märta plötsligt och drog Hugos ena axel alldeles sned.

— Jag skall först ha mig lite mat, svarade Hugo. Och sedan ska jag förstås på tidningen.

— Bjuder du på en bit?

— Det kan jag väl göra.

De tvärstannade. Ty hvart skulle de gå? Den frågan var minsann inte så lätt att lösa. Gingo de på ett »finare» ställe, en af de enklaste smårestauranterna inne i staden, då glodde de ut *honom* för hennes skull, och gingo de på en riktig krog, då fick *hon* obehag för att hon gick i sällskap med en bättre karl.

Han tittade på den blekröda trasiga hattskrällan och den grofva mörkblå kjolen och han kunde alls inte få någon idé.

— Jo, jag vet! utbrast hon. Strömparterren, du!

Och till Strömparterren gingo de. Inte arm i arm utan med minst en fot emellan sig. När de mötte någon, gingo de alltid på hvar sin sida om den mötande. Endast när hon hade någon-

ting mycket viktigt att meddela honom, högg hon tag i hans lillfinger och smög sig för ett ögonblick tätt intill honom.

Då såg han ned på henne och såg den där bara halsgropen. Han skulle gärna ha velat kyssa henne just där.

III.

— Hvad var det allt för något du beställde? hviskade hon i örat på honom fnittrande, så snart kyparen lämnat dem. De hade valt ut åt sig en skyddad plats, så att de kunde få sitta någorlunda ostörda.

— Bara sånt som är bra för dig, svarade Hugo och smålog. Nu ska vi hålla diet, ser du.

— Det ska bli lifvadt, få se hur det känns.

— Bara bra, det kan du lita på. — — Jaså, maten var så gräslig där borta på Gröna Lund.

— Om den va? Både jag och Emma, hon, flickan, som narrade mig till att ta plats där i skjutbanan, blefvo alltid illamående, så snart vi ätit af den.

— Men ni voro kanske inte vana vid så där mycke mat?

— Mycke, sa du! Nej, vi fick minsann inte mer än de unnade oss. Men den smakade alltid gammal och jag kunde knappast få ned det lilla jag fick.

Hon hade en stund setat och fingrat på hans promenadkäpp. Den var af spanskt rör och med en krycka, som ett fågelhufvud med lång näbb. Plötsligt ryckte hon den till sig och gjorde grimaser åt den fula fågelfysionmien. Han lät henne hållas.

— Nå, hur är det ställdt med kärleken nu för tiden? afbröt Hugo henne.

— Jo, pytt!

Hon försökte hacka honom med fågelnäbbet.

— Har du ännu inte fått dig någon fästman?

— Äsch då? Inte har man tid med sånt där!

— Hvad har man då tid med?

— Med allt möjligt....

— Utom det viktigaste, ja. Du pratar och slamrar med alla möjliga, men att på allvar söka ut åt dig en karl, som du kunde gifta dig med och ha lite trefligt med, det bryr du dig inte om. Du har tid med allt möjligt utom med det....

— Jo, jag tackar för det där trefliga....

— Och lilla Lasse, honom har du helt och hållet glömt? Han, den vackra sättargossen, som skref vers?

— Han ville ju inte den där gången, när jag gick hem till honom på natten och sa, att jag tyckte om honom.... Jag skulle ju bara bli ett påhäng, sa han.

Kyparens steg gnisslade i den grofva sanden. Han kom med en stor bricka på axeln med all möjlig mat på. Där fanns delikatessill och oskalad potatis, sardiner i tomatsås, kalfsylta, rökt lax, stekt strömming och kall kyckling. Och dessutom hade han brännvin och pilsner och — en half rödvin.

— Ska vi dricka rödvin, du? kunde Märta ej afhålla sig från att hviska till Hugo. Men naturligtvis så högt att också kyparen hörde det.

— Det är för din skull. För att du skall hålla diet, förklarade Hugo.

Märta satt och granskade hvartenda fat kyparen ställde fram på bordet. Hon nickade förstående till allt, hvad hon kände igen. Men när det kom något, som hon inte visste hvad det var, lutade hon sig tätt intill Hugo och ville ha en förklaring. Det märkvärdigaste af allt var gåslefvorn, sådan hade hon aldrig smakat, och när Hugo förklarade att den inte alls var för henne, som skulle hålla diet, fick hon just riktigt lust på den.

De började inte förr än kyparen gått sin väg. De tittade noga efter, att han verkligen gick in i restauranten och med det

samma han försvunnit, vände de sig båda mot hvarandra och Märta förklarade med ett skratt:

— Nu ska här ätas!

Solen strålade omkring dem så att den klara luften var alldeles fylld af ljus. Det var så starkt att man ej ens kunde se färgerna; allt omkring dem var hvitt, sandgången var vit, gräsmattan var vit och i den stora blomstergruppen framför musikpaviljongen kunde man endast urskilja de blommor som glänste hvita.

Men framför dem stodo de stora popplarna och sträckte sig högre än alla stadens torn upp mot den genomskinligt blåa himlen. Den sida de vände mot slottet var förgylld af solen, den andra sidan var svart. Och allra längst nere mellan de nakna stammarna syntes i den stålgrå Norrström ett vågskvalp af silfver.

Den blef till en fest denna måltid nere i den gamla öfvergifna Strömparterren. Strax ofvan dem hördes vagnbullret från Norrebro, men de sutto här så ensamma som hade de varit någonstans långt ute på landsbygden i stället för i själfva hjärtat af hufvudstaden.

Märta skulle naturligtvis smaka på allting. Gåslefvorn åt hon upp, fastän Hugo förbjöd henne att röra vid den. Snapsen ville hon ej heller försaka; den sved så härligt en lång stund nere i tarmarna och sedan blef det så varmt och godt efter den. Hon var i ett sådant humör, att hon skulle göra allt som var galet, men så, att allt som annars var galet blef i dag det enda rätta.

Hugo hade endast att följa med. Han genomströmmades af ett varmt välbefinnande och han kastade bort alla bekymmer, så att hans drömmar vågade sig fram och lyfte honom stundtals långt, långt bort, högt ofvan trädtopparna. Den lilla början till uppspirande erotik, som han nyss känt, var bortblåst och de sutto där båda som ett par goda kamrater utan att tänka på, hvilken som var man och hvilken som var kvinna.

Hon pratade och fnittrade mellan hvarje matbit, hon förde

till munnen. Han låtsade höra på henne, men satt egentligen och fantiserade om sitt stora epos, hvilket han börjat på med just en sådan här solskensdag för hela tre år sedan. Han hade aldrig kommit längre med det än de tjugo första rader han skrivit den dagen. Men de voro ett sådant präktigt uppslag, att han nu satt och förebrädde sig själf för det han inte fortsatt och skrivit det färdigt.

Men han hade aldrig haft lugn tillräckligt för att kunna fullborda sitt epos. Han hade jämt och ständigt fått hänga i för att lifnära sig. Skulle man skriva ett epos om öfvermänniskor, som detta skulle bli, då finge man inte lof att lefva för något annat, allra minst låta inspärta sig i denna hemska trampkvarn som kallas för en tidningsredaktion.

— Hva sitter du och stirrar på trädkopparne för? afbröt Märta honom samtidigt med att hon själf nödgades sätta punkt och slut midt i en mycket viktig och omständlig historia. Vill du ha tandpetare, finns det här på bordet.

Hugo förklarade att han just kommit på den idén att inte gå på tidningen i dag. Detta fann Märta utmärkt och tyckte att det skulle bli härligt få vara tillsammans med Hugo en hel dag.

— Men! — Hugo kom plötsligt att tänka på ett stort men: — kofvan.

De slantar han hade, räckte nätt och jämnt till frukosten. På tidningen hade han ett par tior att lyfta, men gick han dit, så fastnade han nog. Därför fick man hitta på andra utvägar.

Det fanns bara en, det blefvo de genast ense om, och det var: att stampa på någonting. Hugos klocka fick väl åka, ty sin lilla briljantring ville han inte gärna släppa till. Den var ett kärt minne och dessutom: så mycket pengar behöfde de inte.

Märta erbjöd sig genast att springa med klockan.

— Jag går till Brända tomten. Där får jag mest på den, hvi-skade hon hemlighetsfullt.

Och innan Hugo hann svara henne, hörde han hennes stora fötter klampa åstad i fullt traf uppför trapporna till Norrbro.

IV.

Det dröjde nära en timme innan Hugo ånyo hörde Märtas fnittrande stämma och klampande skor där bakom sig uppe i trapporna.

— Se här du, hvem jag har med mig! ropade hon på långt håll. Det är Arthur du. Jag hittade honom nere i Trångsund, dit jag följde en flicka, som var ute för att söka sig plats som städerska på ett af de där ruggiga hotellen.

Först nu hann hon fram till där Hugo satt, med lille Arthur trippande tätt efter sig. Hon fattade Hugos hand och lade både pengarne och pantlappen i den samt tryckte ihop handen så att det inte skulle synas, hvad han fick.

Arthur var trött och satte sig genast på kanten, af en stol. Ett stort, platt, fyrkantigt paket, som han gått och burit på, ställde han bredvid sig på marken. Han tycktes generad öfver det och det trasiga, solkiga tidningspapper han användt till omslag.

— Hvad är du ute i för ärenden? frågade Hugo honom vänligt.

— Asch, det är en gammal tafla jag skulle försöka slumpa bort eller nubba på, förklarade Arthur i smått förtretad ton. Jag har varit i tre rambutiker och hos två judar, men ingen vill ge mig något för den. Den ser hvarken modern eller gammalmodig ut, säga de.

— Kan inte vi få titta på den då? frågade Hugo.

— Jo, vars! Men den är ingenting.

Märta hjälpte honom att lossa på segelgarnståten, som han bundit om taflan, och med detsamma de fingo upp knutarne, ramlade de trasiga tidningspapperen af den.

Den var, som vanligt med alla Arthurs taflor, icke riktigt färdig. Men hvad som fanns var bra, riktigt förbaskadt bra, förklarade Hugo. Man såg endast ett grönt haf, i hvilket ett stort ljusgrönt vidunder sam så att skummet yrde högt i skyn. Vidunderet var ett slags vattendrake med höga vingliknande fenor och kraftiga korta simfötter. Den var riktigt bra ihopkommen, den-

na fantastiska figur, och sådana linjer den hade sedan! Det var på samma gång en sådan rörelse och rytm i den, att man blef fullt öfvertygad om de öfvernaturliga krafter, med hvilka den framdref sig snabbare än den snabbaste torpedjagare.

— Hvad är det högsta du begärt för taflan? frågade Hugo.

— Tio kronor, svarade Arthur modstulet.

— Vill du sälja den till mig för det priset?

— Ja, hellre till dig än till någon annan.

— Se här då!

Och Hugo drog upp en sedel ur fickan och räckte honom den.

— Det var djåkligt stiltigt af dig, tyckte den lille målaren. Du kan inte tänka dig, hvilken knipa jag är i.

— Hur så?

— Först mötte jag Acke och Janne i morse och med dem gick jag in och käkade på ett kafé på Norrlandsgatan. Där sitta de sedan 3 timmar och vänta på, att jag skall komma och lösa ut dem. Sedan, när jag var ute och sprang med den här taflan, kom Frans och nu sitter han på Mästersamuelsgatan och har antagligen hållt i sig en hel mängd bärsor. Fast honom bryr jag mig mindre om, för han kände flickan på det kaféet och hon låter honom nog kritsa, ifall jag inte kommer tillbaka.

Man kom alltså öfverens om, att Frans skulle få sitta där han satt. Men de andra båda skulle räddas. Och medan Hugo betalade frukosten lindade Märta in konstverket i de gamla tidningspapperen igen. Och så bröto de alla tre upp med Norrlandsgatan som mål.

V.

Det blef stor glädje inne i en mörk vrå på kaféet vid Norrlandsgatan, när de tre höllo sitt intåg. Acke och Janne sågo ut som nytsläppta från ett polisvaktkontor.

— Nej se, go da du, go da du, go da du? . . . haglade det, allt medan man skakade labb med hvarandra.

— Men Arthur då, har du inte lyckats kuscha taflan ännu? utbrast plötsligt Janne med hviskande stämma och nästan komisk förtviflan.

— Joo då, förklarade Arthur med öfverlägset lugn och gömde sitt mästerverk i kakelugnshörnet. Han där. . . .

— Jaså du, Hugo! Det var stilig af dig. Vi satt här som på kardborrar, må du tro, medan Arthur var ute och sprang. Vi ha nödgats dricka fem omgångar kaffe för att kunna sitta kvar med heder. Och nu är det så godt vi ta in den sjätte, så att ni också få något.

Den sjätte beställdes och medan Arthur begaf sig ut för att köpa cigarretter, både Ducke och Förtisjuan och Hundratrean — hvar och en skulle ha ett bloss efter sin smak — började Hugo resonera med Aceke, under det Märta i beskyddande ton under rättade sig om hur Janne hade det.

Janne var författare i motsats till Aceke, som arbetade med färg. Janne var egentligen af god familj, han var till och med släkt med en biskop, men hans familj ville alls inte veta af honom, därför att han envist höll fast vid, att han bara skulle skriva böcker. Fyra gånger, sedan han var 16 år, hade den fina familjen skickat honom öfver till Amerika, och lika många gånger hade Janne efter ett halft års tid knogat sig hem igen som kökspojke på något segelfartyg.

— Nå, hur har din stora Amerikaroman det? frågade Hugo honom.

Det var illa ställdt med den fortfarande. Han hade lämnat in den hos förläggare efter förläggare, men efter några veckor, kanske en månad hade han fått den tillbaka. Han trodde knappast, att de hade brydt sig om att läsa den. Och alla anmärkte genast att det var för mycket utropstecken och punktrader i densamma.

En af de största förläggarne hade skämtande förklarat,

att inget tryckeri i Stockholm var stort nog att för en enda bok kunna afvara så många skiljetecken på en gång.

— Men jag stryker inte en enda punkt — och ännu mindre något utropstecken, förklarade Janne energiskt. Hela boken är ju skriven som i feber och det där oroliga, nervösa, som jag just velat få fram, skulle då försvinna.

— Och hvar finns manuskriptet nu?

— Nu vandrar det omkring hos alla de mindre förläggarne. En af dem — han gör visst mest i s. k. svinaktig litteratur — förklarade, att han vore hågad ge ut boken, om jag bara ville lägga in en och annan mustig scen i den, så att den kanske kunde bli åtalad, men därför inte fälld. Och när jag inte ville, blef han arg på mig och skällde ut hela den yngre generationen och deras dumma konstnärshögfärd. Bara med en sådan där liten fint, hade jag kunnat bli populär med ens och förläggarne hade täflat om att ge ut mina arbeten.

— Men nu får du vänta!

— Ja, jag får vänta, så jag tror jag blir tokig af det, förklarade Janne och for med fingrarna genom sitt yfviga hår. Och jag kan inte heller börja på med något nytt större arbete, förr än jag blir kvitt det här första. Den där sakramenskade boken, den rider mig som en mara både natt och dag.

Med detsamma kom Arthur tillbaka från sin cigarrettexpedition. Den hade emellertid utsträckts ända till Mäster Samuelsingatan och då hade han ej kunnat låta bli att titta in till Frans för att se hur han hade det. Frasse hade gifvit honom ovett och låtit honom betala hela kalaset. Men ute på gatan hade de sedan blifvit försonade igen och Frasse hade viggat en tvåkrona af honom och gått sin väg.

Kaffet hade emellertid kommit in och blifvit serveradt. Alla kände sig bättre till mods och en känsla af trygghet och välbehag bemäktigade sig de unga människorna. Den mörka kafévrån syntes dem ljus och hemtreflig och samtalet knöt dem tillsammans, så att de blefvo som syskon. Fast ingen hade yttrat

ett ord därom, hade de alla fått klart för sig, att i dag kunde de inte skiljas åt, utan nu måste de hålla tillsammans.

— Hvad ska vi ta oss till hela förmiddagen? frågade Hugo. Klockan är bara två och det är långt till morgondagen.

— Finns det kofva? frågade Aceke.

— Det måste skaffas mera, förklarade Hugo. Jag får väl offra min ring.

De andra tyckte att det var onödigt, men som ingen kunde hitta på något acceptabelt förslag, blef resultatet af rådplägningen i alla fall att ringen måste offras.

— Jag skall gå med den, förklarade Janne och reste på sig.

Och eftersom han var tämligen snyggt klädd och var van att få det mesta möjliga ut af en sak, gillades hans förslag allmänt. Han tog ringen från Hugos utsträckta finger, fångade sin stora svarta artisthatt från klädhängaren och försvann ut genom det yttre kaféet.

VI.

I träden utanför ref och slet en vilsekommen vårvind, så att de immiga fönsterrutorna än öfversållades med ett blodådersnät af silfvergrå skuggor, än strålade upp af en stor gyllene solpladaska i öfversta rutan till höger.

Men här inne i rummet rådde ett lugn så tungt, att orden knappast kunde tränga igenom den rökfyllda luften. De hade pratat och ätit och druckit nu i flera timmar, så att de knappast hade någonting mera att säga hvarandra utan bara i stillhet njöto af att tillsammans få döda timmarna här i ett litet rum på Bellmansro.

På vägen hitut hade de snappat upp sin gamle vän musikern. Hans lockiga Beethoven-hufvud hade gränat i förtid af motgån-

gar och bekymmer, men han hade ändå inom sig en sprudlande ungdom. Ingen af hans unga vänner kunde slå i ett sådant hjärtligt skratt som han. Och så spelade han Beethoven och Wagner för dem. Han spelade med stor äkta känsla, så som man kunde tänka sig, att de stora mästarne själfva velat ha det. Men han hade den egenheten, att när han kom till de vackraste ställena, då höll han plötsligt inne och vände sig till de andra med ett soligt:

— Är det inte härligt!

Och när de bekräftat hans entusiasm, spelade han vidare, spelade tills han änyo exploderade af hänförelse.

Arthur var särskildt förtjust i att höra honom spela så. Den lille målaren älskade den stora musiken, fast han själf inte trakterade annat instrument, än sitt lilla handklavér — »skåpet», som han kallade det på sitt kväsarspråk.

Märta kunde däremot alls inte förstå sig på det där pianobullet. Men hon förstod likväl så pass af det, att hon blef arg för hvar gång musikern hörde upp, just när det började bli vackert.

— Spela hellre någonting som man kan förstå, bad hon. Någonting med sång till?

— Spela Bellman! föreslog Hugo.

— Ja, Bellman. Bellman ska du spela, tyckte Aceke.

— Här på Bellmansro! menade Janne.

Och musikern spelade Bellman. Han både spelade och sjöng, och han vred sig så att han nästan vred hufvudet ur led för att åhörarne bakom honom skulle riktigt kunna förstå orden. Hans röst var skroflig, men han var så förtjust i hvarenda stafvelse, att han uttalade dem som med en hänförd smekning.

Men när alla kommit in i en sådan Bellmansstämning, att de tyckte sig se de gamla Fredmanska hjältarna strutta omkring med sina bastanta krognymer, började Arthur mulna. Till sist kunde han ej längre hålla tyst med hvad han tyckte.

— Kan du inte hålla inne med det där jamset? frågade han musikern under en paus mellan ett par sånger.

Musikern blef stött och reste sig genast från pianot. Han kunde inte förstå, hvad Arthur hade emot Bellman. Bellman var i sin genre lika stor mästare som Beethoven i sin. Och dessutom var han svensk och framför allt stockholmare.

Men Arthur tålde inte Bellman. Alla dessa Bellmansångare med sin falska pathos och dessa Bellmanskörer, som stodo och kacklade Bellman i ur och skur och allra mest där Bellman inte alls hörde hemma, allt det där hade fördärfvat Bellman för honom. Bellman hade blifvit en sådan där gammal uppstoppad figur från Skansen, som man inte fick lof att ta i, för att inte halmstråna skulle sticka fram genom rocken.

— För resten. Hvarför kan inte vår tid få vara fri från Bellman? Kan inte vi skapa här omkring oss en lika stilig bohème, som den där med de gamla gustavianska perukstockarna? Hvem vet om inte en sådan bohème redan finns till, fast det först blir eftervärlden som kommer att sentera den? Om folk bara kunde lära sig att uppskatta det nuvarande! Det, som *är*, är alltid det vackraste, vackrare än det som har varit och vackrare än det där osäkra framtida, som ständigt är höljdt i dimma och dunkel.

Musikern sökte opponera sig och ville, att Arthur ändå skulle erkänna, att Bellman i och för sig var bra, men Arthur ville alls inte höra på detta, det angick honom inte, han ville bara slippa att höra Bellmans namn.

Denna oresonlighet kunde den stackars musikern inte förstå. Han försvarade ännu en stund sin Bellman, men då han ej hade den minsta framgång härmed, drog han sig tillbaka inom sig själf djupt sårad och egentligen förtretad öfver att befinna sig här bland dessa pojkvaskar, som voro så alltför säkra på sin sak. Han drack den ena starka cognakstoddyn efter den andra och sög på en stor svart cigarr, som han alldeles tuggade sönder.

Solfläcken uppe i fönsterhörnet hade för sista gången blossat upp och försvunnit. De orörliga träden pressade små blåsvarta aftonskuggor hårdt mot glasrutorna.

VII.

Arthur hade i början betraktat Märta med misstro. Han kände henne från målarateljéerna, men hon hade aldrig förut varit med i kotteriet och han var smått generad af hennes närvaro. När han talade sig varm, började hon emellertid observera honom och den glöd och öfvertygelse, hvarmed den lille kväsargossen framställde sina åsikter, trängde direkt in i hennes kvinnohjärta, hvilket dessutom också vidgades af en slags underlig medlidsamhet framkallad af hans hjälplöshet och ständigt utblottade tillstånd.

Utan att han visste det, hade hon smugit sig allt närmare och närmare intill honom och han i sin ordning kunde inte motstå denna tysta sympati, utan satt där till sist, frigjord från allt misstroende, och solade sig i det ljus, hennes gryende tillgifvenhet spred öfver honom. Då hon bröt ut i ett af dessa gnäggande skratt, fattade han hennes hand och därmed var deras vänskap förklarad. De höllo tillsamman sedan hela aftonen.

Inne på Alhambras kafé hade de fått tag i ett ledigt hörn. Framför dem ett brokigt lif af människor som strömmat hit in från nöjesetablissemangen rundt omkring. Bleka flickor från gatan i enkla dräkter men med öfverdrifna hattar. I deras sällskap luggslitna karltyper med oroliga ögon och en ständig ängslan, liksom fruktade de, att en mörk hand skulle fatta dem i axeln och plötsligt rycka bort dem från deras korta frihetstid. Här och hvar ett par nyfikna, som sutto och studerade omgifningen.

Alla hade följt med från Bellmansro. Den gamle musikern hade besegrat sin förstämning, toddarna hade gifvit honom mod och han skrattade och pratade lifligare än någon af de andra. Han berättade för Aceke något lustigt kärleksäfventyr, han en gång haft med en liten fru, som blifvit förälskad i honom, medan han gaf hennes dotter pianolektioner.

Janne och Hugo hade kommit in i ett allvarligt resone-mang om litteratur. Janne var förbittrad på den yngre

författaregenerationen, dessa salongspoeter som inte hade tid att vara människor och inte heller förstodo att skriva för människor. De svärmade för rococo, bytte hustrur och modejournaler med hvarandra, de voro till hälften tidningsmän för att ha fria händer att berömma hvarandra och till hälften vetenskapsmän, för att bättre kunna imponera på brackorna, hvilka respektera vetenskapsmannens toga mera än poetens allt för tunna mantel. Och så hade de lagt beslag på alla de bättre förläggarne. De enda som släpptes fram voro sådana, som ville kröka rygg för denna moderna kvasiparnass och låta någon af dess medlemmar upptäcka sig.

Om Strindberg talade de, som om någon framliden författare från 1880-talet och sökte, så godt de kunde, förbise att han fortfarande diktade och att han ännu alltjämt stod mycket mer än hufvudet högre än alla hans berömda små efterkomlingar.

Janne berättade om ett sammanträffande han en gång haft med en af dessa vetenskapliga unga salongspoeter ute i Paris. Acek satt en dag på Nationalbiblioteket och läste Marlowe's epos »Hero and Leander» och kände sig som i en annan värld genom den mäktiga stora stil, hvarmed Marlowe's oförlikneliga verser vällde fram. Janne väcktes plötsligt ur sina Marlowe'ska drömmar af en mild stämma, som tilltalade honom på svenska. Det var den vetenskaplige salongsmannen och poeten. Janne blef så förvirrad, att han ej visste, hvad han skulle svara den cirkelade mannen, men görande ett förtvifladt försök att vara artig, utbrast han:

— Herr doktorn är förstås här för att skriva vers?

Men han blef ännu mer häpen, då han hörde den andres svar.

— Nej, det har jag inte råd till.

Detta, att en man som dock ansåg sig själf som poet och också ville gälla för en sådan inte hade råd att skriva vers, detta tyckte Janne var höjden af galenskap.

— Är det inte så att man kan gå i stycken af ilska, att höra en konstnär tala om sin konst på ett sådant sätt?! Men så blir

det heller ingenting med dem, dessa halfgamla, som nu ha makten här hemma. Men hvad som retar mig ännu mera är, att för dessa slöas skull måste alla vi yngre stå här och stampa utan att kunna bryta oss igenom. Ty de där halfgamla hata oss, hata oss därför att de känna, att det är vi, som äro de riktiga arftagarne och att de själfva.... att de själfva...

Hugo afbröt honom.

— Bry dig inte om dem allt för mycket, för det hjälper knappast att du vredgas på dem.

— Om det hjälper eller inte hjälper, angår mig inte. Har jag kanske inte rätt att hata dem? Finns det någon af er som älskar dem? Inte du, inte du, inte du, och inte du! Nå så låt oss då alla hata dem, äfven om vårt hat inte tar kol på en enda af dessa, utan det blir vi, som hata ihjäl oss själfva.

Janne hade retat upp sig till en sådan grad, att han ej längre kunde sitta stilla. Gång på gång sprang han upp från stolen och de andra fingo draga ned honom igen. Äfven Arthur började komma i raseri och alla Märtas försök att lugna honom endast eggade upp honom allt mer. Men det var målarne han var förbittrad på. Hade de inte också slutit sig tillsammans i sådana där hemliga ordensförbund, där endast de, som blindt ville följa den styrande mästartens befallningar upptogos? Och hvad var det för hemligheter de hade att bevara? Den största hemligheten var nog den, att de genomskådat hvarandra och det borde ingen få reda på!

Äfven de andra vid bordet hade så ryckts med af de båda explosivas vredesutbrott, att då kaféflickan kom och ville ha betaldt under förklaring att klockan var tolf, fick hon ovetit för att hon inte satt fram någonting mera åt dem. Men ovetit hjälpte inte, utan Hugo fick draga fram plånboken och betala kalaset.

Några minuter efteråt stodo de allesammans därutanför på den sandiga Djurgårdsslätten och tittade på en stor batalj mellan ett par ligapojkar, som hamrade på hvarandra med käppar.

Janne råkade i sin ifver att komma allt för nära inpå de stridande och fick sig plötsligt ett våldsamt käpprapp tvärs öfver hufvudet, så att han gaf till ett skri af smärta.

Jannes rop skrämde de morska slagskämparne på flykten. Hans vänner samlade sig skyddande omkring honom, men man kunde inte göra något för att skydda honom från det slag han i misshugg hade fått. Med den långa, rangliga Janne, som kvidande medelpunkt, troppade de af in mot staden.

VIII.

De hade sakta tågat fram längs den ändlösa halfdunkla Strandvägen. Vid Nybroplan hade musikern sagt ett trött godnatt. På Gustaf Adolfs torg hade de öfriga skilts ifrån dem. Arthur och Märta, Hugo och Janne voro ensamma kvar på väg upp mot Söder.

Hugo gjorde sitt bästa att få Janne på godt humör, så att han skulle glömma sin sveda. Men Jannes ömtåliga fysik hade fått en alltför hård schock, han kunde knappast släpa sig med, blek och med gråten i halsen. Och han kunde ej låta bli att fingra på bulnaden, där käpprappet hade träffat.

Märta och Arthur hade under den långa promenaden hela tiden hållit ihop. Endast då och då hördes deras hesa röster med en hastig fråga och ett lika hastigt svar. Märta hade fattat hans hand och han kände sig nöjd och belåten öfver all den varma välvilja som strömmade öfver från henne. De hade i all tysthet beslutat att ej skiljas denna natt.

Sedan de följt Janne till hans port inne i en af sidogatorna, fortsatte de med Hugo till där han bodde. Hugo fasade äfven han för ensamheten och de båda andra voro ej svåra att öfvertala att kinesa hos honom för natten. Då de kommo in i hans

*Den lille äppeltjuften. II. (Efter Söndags-Nisse.)
Dagen efter kommer gossen tillbaka frågande patronen:
— När får man börja stjäla igen?*

Das ist die Abbildung II. (Einer der beiden Figuren)
Denn eine Person ist in der Abbildung II.

rum allra högst uppe i ett hörnhus med fönstret mot norr, var det nästan halfdager.

Fastän de ej hade några grannar, som kunde höra dem, talade de tyst och dämpadt. De kände sig alla tre lyckliga öfver att denna dag fört dem så innerligt intill hvarandra och de njöto äfven fysiskt af att känna sina pulsar bränna hetare här inne i den trånga kammaren. Den varma doften från tre ungdomliga halfnakna kroppar fyllde luften med en berusning liksom af allt för starka blommor.

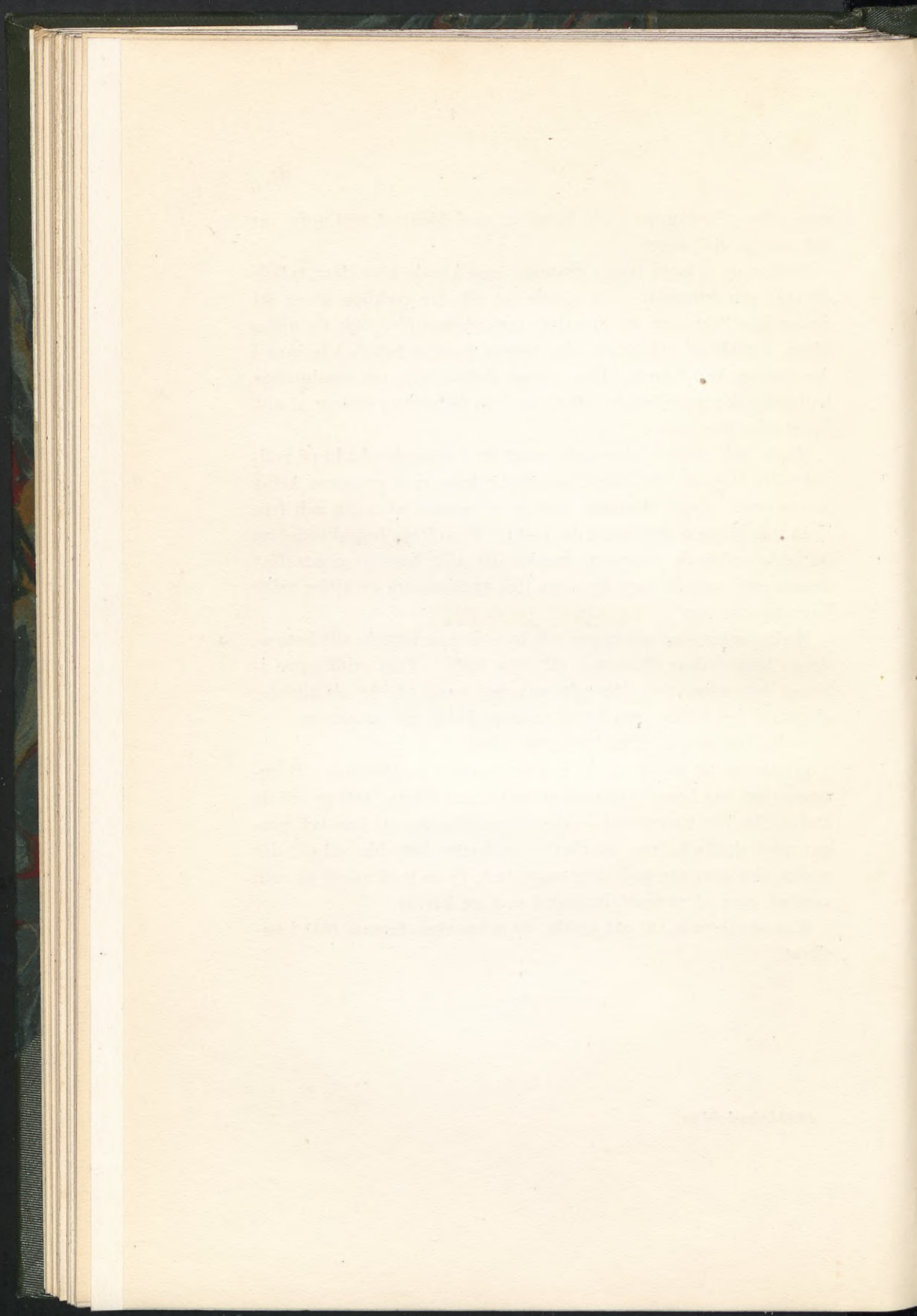
Märta och Arthur slumrade snart in i en syskonbädd på golvet. De lågo så tätt som i en orörlig kyss med armarne kring hvarandra. Hugo däremot kunde ej somna utan låg och frös i sin till hälften utplundrade bädd. Stundtals betraktade han de båda sofvande vännerna, under det allt, hvad som inträffat denna dag, rullade upp sig ånyo lika tydligt som en vision inför hans minnes öga.

Medan solen steg allt högre och hans pulsar brände allt hetare, drogo hans vakna drömmar alltjämt förbi. Tills midt uppe i bland dem någonting dök upp, som han varit på väg att alldeles glömma: det första som händt honom i dag på morgonen.

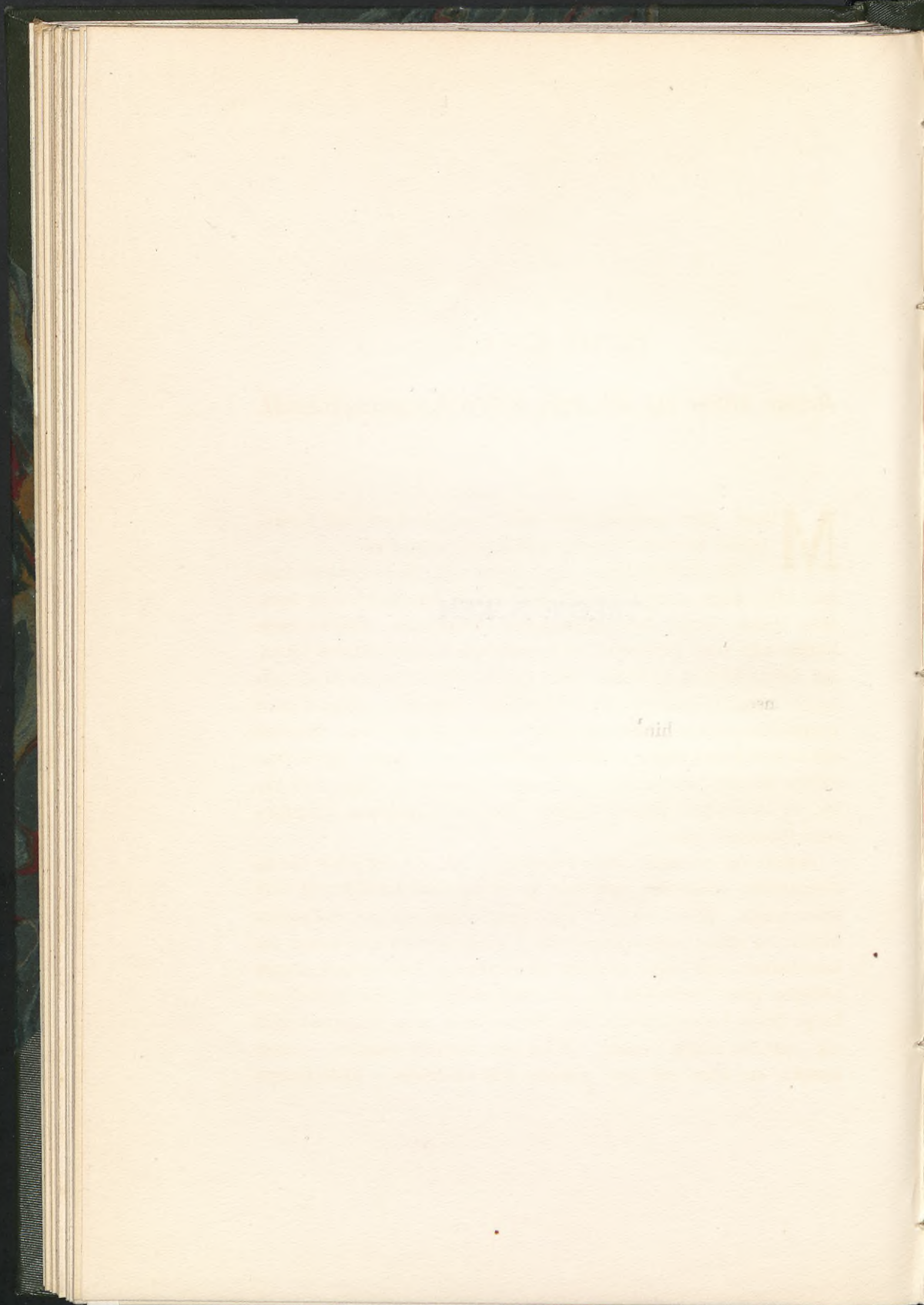
— En barnunge! Två käringar! Och så en karl!

Lösningen af gåtan var ju så klar som den kunde vara. Barnungen det var hans sammanträffande med Märta, Arthur och de andra. De två käringarne — de måste syfta på, att han två gånger måst skaffa kofva. Karlen — ja, karlen betydde väl allt det andra, det som var godt och angenämt, ty en karl måste ju som symbol vara af motsatt innebörd mot en käring.

Han skulle just till att småle, då solen sken honom rätt i ansiktet.

TREDJE BOKEN

FEMTE CYKELN

Arthur söker slå ett stort slag och komma framåt.

I.

Månad efter månad hade gått, men Arthur stod fortfarande kvar på samma ståndpunkt som förut.

Skämttidningarne togo gerna emot hans gubbar, fast inte tillräckligt många för att han skulle kunna lefva på dem. Han bodde därför kvar hemma hos föräldrarne. Fadren hade blifvit allt mer förbittrad på honom och hotade alltsom oftast att drifva honom ur huset. Han tyckte, att Arthur nu äntligen borde inse, att han inte dög till konstnär eller att konstnärshanan uppställde sådana hinder, som han ej kunde öfvervinna. När det alltså inte fanns något hopp för honom på den vägen, borde han släppa de där dumma fantasierna och egna sig åt något reelt yrke, bli skomakare liksom fadren. Det var åtminstone ett yrke, som födde sin man.

Arthur var nu inte vidare öfvertygad om, att det yrket var så storartadt. Hade det varit bra, borde familjen ha haft det helt annorlunda. Förr i världen var yrket bättre, men nu, sedan det blifvit en sådan massa skofabriker, använde folk inte annat än fabrikskor och den enskilde skomakaren fick endast någon sällsynt gång förfärdiga ett par skor, utan fick nöja sig med att lappa dessa hafsigt gjorda fabriksprodukter, som knappast stod sig mer än några veckor. Från att vara fri mästare — med kanske en eller ett par gesäller till sin hjälp — hade fadren

sjunkit ned till en helt enkel liten lappskomakare. Och inte var väl det någonting efterföljansvärdt heller?

Arthur insåg därför, att här måste göras någonting. Han resonerade med sina vänner om saken och dessa ansågo också, att han borde komma bort från hemmet och få på allvar egna sig åt sin konst.

Men på hvad sätt? Att uppsöka någon konstmäcenat lönade sig nog inte, ty sådana förstå sig aldrig på konst utan köpa bara af de konstnärer, hvilka redan blifvit berömda. Inte skulle en af mäcenaterna förstå sig på Arthurs naiva omedelbara små målningar? De hade ju inte ens några dimensioner, som ingåfvo respekt genom den massa färg, man behöft använda för att fylla så stora ytor.

Hvem skulle då förstå honom? Inga andra än de stora konstnärerna själfva, ansåg Ace. Arthur måste gå och söka upp dem, den ene efter den andre, tills han hittade någon som förstod honom och därför skaffade honom hjälp.

Länge diskuterade man, hvilken Arthur först skulle hemsöka. Slutligen stannade man vid Brage Richardsson. Denne var en framstående medlem af det stora förbundet, var själf rik och man kunde inte veta, om han inte i hemlighet också utöfvande välgörenhet, fast inte ett ord kommit ut därom. Han var vidare den ende af de berömda målarna, hvilken skref lika mycket som han målade och det kunde ju hända, att det föll honom in att »uppdaga» Arthur och skriva en artikel om honom i någon tidning eller tidskrift, så att Arthur med ett enda slag skulle bli bekant. Slutligen hade han en vacker men dum fru och detta ansågo gossarne äfven vara någon slags merit.

II.

Efter att ha betänkt sig åtskilliga dagar tog Arthur slutligen mod till sig och begaf sig en morgon ut att uppsöka mr Richardsson. Arthur kallade honom för »Mister», därför att namnet lät amerikanskt.

I en gammal adresskalender slog han upp adressen. Det var nere i Claratrakten han bodde, förmodligen i någon stor atelier.

Artur fick leta ganska länge, men till slut fick han reda på Richardssons atelier. Han stegade upp för en spiraltrappa af järn, som sjöng för hvarje steg han tog.

— Det här var ett lifvadt hus, tyckte Arthur för sig själf. När till och med trappan kan sjunga, hvad tusan skulle då inte de göra som bo i huset.

Med allt bättre och bättre humör klef han på upp för trapporna. Inga af namnen på dörrarne passade emellertid in på den han sökte. Till sist kom han till en dörr, å hvilken var målade en stor gul flagga med en svart dödskalle på. Och nedanunder stod det textadt:

»Här må ingen träda in, som ej har kolera eller päst i sina hälar».

Arthur skrattade åt den hemska devisen och fann det alldeles gifvet, att den var ett lustigt påhitt af mr Richardsson. Han hade läst någon gång, att målarna på Montmartre plägade rita sådana där galenskaper på sina dörrar och det var väl för att man med ens skulle få en riktigt parisisk stämning öfver sig, som konstnären fallit på den idén att kopiera parisarne.

Glad i hågen knackade alltså Arthur på. Han fick knacka gång på gång, utan att någon öppnade. När han slutligen tog i låset, var dörren öppen.

Genom ett tomt rum kom han fram till ännu en dörr. Denna var låst.

Därinifrån hördes sång och skratt. Han lyssnade, men kunde ej urskilja några ord. Så knackade han.

Steg hördes komma. Nyckeln vreds om i låset. När dörren slogs upp, stod där en ung man i hvit målarrock samt med palett och penslar i vänster hand. Han bugade sig artigt och Arthur blef generad öfver, att han förmodligen gått galet.

— Med hvem har jag den äran? frågade han salongsmässigt.

— Mitt namn är alldeles obekant! stammade Arthur fram. Jag är en ung målare och söker mr Richardsson. Bor inte han här?

Det hördes bråk och rop inifrån ateliern. Man skrek: »Hvem är det?» och »Hvad vill han?» Ytterligare ett par måларыnglingar kommo fram till dörren.

— Det är en ung målare utan namn, som söker mr Richardsson! förklarade den ynglingen, som öppnat dörren.

— Är det en målare, så dra in honom!

— Har han inget namn, ska vi döpa honom!

— Söker han *mr* Richardsson, kan han dra åt Helsingland.

Under det alla möjliga tillmälen haglade om Arthur, togo två af ynglingarne honom i kragen och drog honom med sig in.

Det var en stor vacker atelier Arthur kom in i, fylld af värme och cigarrettrök. Midt på golvet på ett modellbord stod en blond ung flicka så hänförande i sin nakenhet och sin förfäran öfver nykomlingen, att denne stannade betagen i henne. Rundt omkring henne hade de unga målareadepterna slagit upp sina stafflin.

— Hvad tusan nu, blir du också kär i henne? skämtade den ene af dem, som ledde in Arthur.

— Visst fan, han blef kär vid första påseendet! ropade en annan. Se så knäna skälfver på honom!

— Sigrid, hulda drottning, stig ned och betrakta din senaste eröfring, bad den som först talat.

Den unga modellen sträckte småleende fram sina båda händer och ledd af två långa ynglingar klef hon, koketterande med hvarje litet steg, ned för trappan från modellbordet samt stannade på den stora isbjörnsfällen där nedanför. En af ynglingarne skyndade fram med en stor ljusblå morgonrock och höljde öfver

henne, en annan kom med ett par små sidentofflor, hvilka han trädde på hennes fötter.

Sedan hon slagit sig ned i en stor länstol framme vid bordet, började hon betrakta Arthur.

— Nej, en sådan rolig liten beundrare jag fått, vände hon sig till de andra. Är han också målare? Hvad heter han?

— Han heter målaren Namnlös, skämtade en af ynglingarne.

— Härfager borde han heta för sin stora peruks skull, påstod en annan.

— Du heter väl inte Harald? frågade modellflickan.

— Nej, ursäkta. Jag heter Arthur.

— *Mr* Arthur! tillade en tredje.

— Hvarför »*mister*»?

— Jo, för han frågade efter *mr* Richardsson, när han kom.

Arthur som nu började få nog af allt detta, afbröt deras pladder med en fråga:

— Det var bara det jag ville veta, bor Richardsson här eller bor han här inte?

— Bor här inte! ropade de andra i chorus.

— Hvar bor han då?

— Någon. . . annan. . . stans! sjöngo de unisont.

— Alltså, herrarne vilja inte upplysa mig om hvar han finns, adjö då.

Arthur ville ta sin gamla slokhatt och skynda bort, men de andra hindrade honom.

— *Mr* Arthur måste först dricka en kopp te med vår ärade drottning, Sigrid Den Fagra.

— Jag ger tusan i ert te. . . när ni inte ens kan ge mig adressen, så. . .

— Du skall få adressen. Sitt bara ner ett ögonblick, skall jag skriva upp den åt dig.

Arthur satte sig på en stol. Det var den som först öppnat åt honom, hvilken nu lofvat honom adressen. Han tycktes vara

den hyggligaste ibland dem och Arthur fattade ett visst förtroende till honom.

När han fått adressen färdigskrifven, vinkade han åt Arthur att följa med ut i yttre rummet. Arthur tog sin hatt och smet ut. De andra voro allesamman upptagna af att servera den vackra modellen.

— Hvilka är ni egentligen? frågade Arthur, när han kommit ut i yttre rummet.

— Akademister.

— Och hon, den vackra flickan?

— Vår modell, som vi allesammans äro kära i, men som ingen af oss unnar den andre.

— Det är därför ni äro så tokiga?

— Ja, hon gör oss vansinniga. . . Men här är adressen. Kila nu innan de andra märka, att vi smitit. Adjö!

— Adjö! . . . Hvad heter du?

— Gunnar!

— Adjö. Och tack.

III.

En halftimme senare ringde Arthur på hos målaren Richardson i ett elegant hus på Östermalm.

En jungfru klädd i svart och hvitt som en sjuksköterska öppnade tamburdörren för honom. Hon visste inte om den store målaren tog emot, ty han hade just nu »seance».

— Ja, men jag kan vänta tills det är slut.

Det visste hon inte om det gick för sig och betraktade samtidigt Arthurs slitna kläder och yfviga hår. Slutligen frågade hon hvem han var.

— Jaså, målare. Ja, det var en annan sak. Då skall jag genast anmäla er.

Hon stängde tamburdörren midt för näsan på Arthur. Om ett ögonblick var hon tillbaka och bjöd Arthur stiga på.

— Ni borde allt borsta er en smula i håret, upplyste hon. Det är en hel del fina damer där inne i ateljern.

— Det går inte att borsta, förklarade Arthur.

Hon tog dock ett par tag i håret med en borste, men då hon såg att det bara blef värre, upphörde hon och släppte utan vidare in Arthur genom en stor dubbeldörr.

Arthur blef stående strax innanför dörren, förskräckt öfver hvad han såg. Midt i den stora ljusa ateljén stod konstnären klädd i svart sammetskavaj och med en röd fez på nacken. Framför honom i en stor karmstol satt en liten svartmuslig och rundnäsad judellicka, af hvilken han höll på att måla ett porträtt i naturlig storlek, nästan färdigt, enligt hvad Arthur trodde sig förstå. Och rundt omkring dessa båda sutto alla möjliga mammor och tanter och kusiner samt en trind ung snobb i elegant promenad-dräkt och med en glänsande monocle inklämd i vänstra ögonvrån.

Allas blickar riktades på Arthur, som vore han något slags hafsvidunder. Äfven den store konstnären glömde att sätta på duken den färgklick, han redan hade färdig i penseln.

— Nej, se god dag! Hvad förskaffar mig den äran?

— Jag skulle vilja tala vid hr Richardsson, kom det ängsligt från Arthur.

— Var så god, prata på bara. Låt inte sällskapet här genera. De betrakta allt hvad jag gör. Låt inte dem störa er.

Arthur såg sig förstämnd omkring. Så där hade han inte tänkt sig ett samtal.

— Se så, börja på nu. . . Hvad vill ni mig?

— Jag skulle vilja be. . . herr målarn. . . hjälpa mig. . .

— Med hvad då?

— Med att bli målare.

Richardsson och hela societeten brusto i skratt. Den tjocka snobben skrattade, så han måste taga bort glasbiten ur ögat.

Denna lilla ruggiga tiggartfigur med de slitna kläderna, det bleka ansiktet, håret som en dammvippa och den solkiga slokhatten mellan de nervösa fingrarna, han kommer och ber den berömda firade konstnären om att få hjälp till att bli detsamma som han. Det var något så löjligt, att man inte kunde annat än skratta.

Endast konstnären själf hade med ens hejdat sitt skratt. Han drog sarkastiskt på munnen, så att de vackra guldblomberade tänderna blefvo synliga. När skrattet lagt sig, fortsatte han:

— Det beror på en sak: har du »gnistan»?

Ett ögonblicks paus, under hvilken Arthur inte kunde få fram ett ord, och så en ny skrattsalfva. Detta retade Arthur, så att han tog mod till sig att svara:

— Om man har gnistan, det vet man inte förrän efteråt. Jag vet bara att jag skulle kunna måla.

— Bravo. Det var åtminstone svar på tal. . . Men *hvad* kan du måla?

— Allt möjligt. Men helst fantasisaker.

— Inte småsmulor! Skulle du kunna göra ett porträtt som det här?

— Jaa. Nej, det tror jag inte.

— Ser du. Och det är ändå ganska enkelt gjordt.

— Ja, visst är det enkelt!

Ånyo föll hela societeten i skratt. Snobben kom fram till Arthur och petade på honom med sin spatserkäpp, liksom ville han utforska om det var en galning eller idiot, som trängt sig in ibland dem.

Men då vardt Den Store vred.

— Understår du dig att peta på en målare, äfven om han är aldrig så ung och oskyldig. Försvinn genast från mitt konsttempel och fortsätt med att sälja — galoscher!

Den trinda snobben afvaktade inte ens slutet utan försvann med en hånande gest åt de församlade, liksom beklagade han att alla tanterna och kusinerna skulle nödgas ännu en stund uthärda

hos denne grobian, som tog parti för en stackars tiggareslusk gent emot galoschgrosshandlaren och gentlemannen.

Richardsson bad Arthur sitta ned. Seancen skulle snart vara slut och då skulle han tala med honom.

Så började Den Store att måla igen. Men målningen bestod mest i att diskutera den min den unga damen, som afporträtterades, skulle ha på porträttet. Alla tanterna ville att hon skulle ha en leende min, ty en sådan slår alltid bäst an på unga friare. Men flickan själf ville ha en melankolisk min, ty den ansåg hon mera djup och därför mera tilltalande för en man af värde.

— Men hvem vet, om du kan få en sådan? manade tant Rebecka.

— Ja, tro inte bara, att jag skall ta någon sådan där handelsresande eller galoschagent, då misstar ni er.

— Du skall naturligtvis ha någon professor eller konstnär, förstås! hetsade moster Rosita.

— Ja, minst det. . .

Under det gummorna fortsatte sitt pladder, hade konstnären börjat bearbeta förgrunden på duken, stolsbenen och ett stycke af golvet. Han ville inte inlåta sig på ansiktet i dessa ragators närvaro samt beslöt sig för att nästa seance med den unga jude-damen skulle hemlighållas, så att de åtminstone den gången kunde få vara i fred för familjepladdret.

Efter att i en tjugo minuters tid ha låtsats måla med största ifver, lade han ifrån sig penslar och palett samt förklarade sittningen afslutad. Själf försvann han in i sina bostadsrum och lät tanterna och alla kusinerna klara sig ut bäst de kunde. Det vardt ett fasligt ståhej ute i tamburen, men till sist fingo alla tag i sina kappor och hattar och troppade af.

En liten pigg judebängel med armarne till hälften instuckna i rocken och mössan på nacken kom plötsligt tillbaka in igen i ateljern. Han räckte lång näsa åt Arthur, men bugade sig därpå med en gentil gest och försvann.

IV.

När allt blifvit lugnt kom Richardsson ut i ateljern igen, tugande på en smörgås och med ett glas pilsner i handen.

— Nå, mossjö Arthur, hvad var det du hade tänkt, att jag skulle göra för dig? Pengar kan jag inte hjälpa dig med, ty jag har just förlorat alla dem jag hade.

Arthur var villrådig, om hvad han skulle svara. Han hade just i sitt sinne gjort upp, att om han bara finge en slant och sluppe ut med detsamma, skulle han vara belåten. Men nu kunde han alltså inte ens be om en slant.

— Ja. . . jag ville egentligen bara be. . . hr Richardsson. . . om att titta på några af de saker jag gjort och. . . säga sitt omdöme om dem.

— Mitt omdöme! Det blir du inte fet på.

— Men ifall ni tyckte om dem, kunde man kanske få någon att hjälpa mig, så jag fick göra flera. . . kanske ändå bättre.

— Jaså, du menar, att jag skulle skaffa dig en mäcenat, som kanske skulle köpa allt, hvad du målade. Men det akta vi oss nog för. Mäcenaterna behöfva vi själfva.

— Så långt hade jag heller inte tänkt mig. Bara lite understöd, så att jag kunde studera vidare. Jag behöfver nog att gå i en målarskola någon tid.

— Det tror jag visst. Man föds minsann inte mästare. Se bara på mig, så jag fått slita och arbeta, innan jag blef någonting.

I sitt inre skrattade Arthur åt Richardsson. Sedan han en stund fått betrakta porträttet af judeflickan, hade han funnit ut alla svagheterna i det. Bara lite medelmåttigt lappverk, alls ingen stämning, inte ens det minsta intresse för modellen. Då skulle Richardsson ha sett hans barnporträtt, som han skänkt bort!

Richardsson hade en stund stått och funderat, medan han mum-sade i sig de sista resterna af smörgåsen. Slutligen hade han kläckt ut ägget.

— Allt hvad jag kan göra för dig, min lille vän, är att lofva, att om jag i nästa månad får de pengar till min målarskola, jag anhållit om, skall du få en frielevsplats där. Tills dess skall du knoga på och arbeta, så du har något att visa fram, när du kommer. Rena nybörjare kan jag inte ta emot.

— Tack. . . tack, så mycket, hr Richardsson. . . jag vet bara inte, hvad jag skall lefva af under tiden . . . ni väntar?

— Hvad man skall lefva af? Det är hvar och ens ensak. Har alls inte med konsten att göra. Adjö nu!

— Adjö! — —

Arthur hade velat hejda dörren, när den slog igen efter honom, för att be om ett par kronor till lite mat. Men han gjorde det inte, ty han befarade ett brutalt svar.

Nedtryckt af den andres tvärsäkerhet luffade han åstad ett stycke utefter gatan. I första gathörn stannade han, tände en liten, liten cigarrettstump och glömde för njutandet af denna både hunger och nederlag.

V.

En annan dag, när gubben där hemma hade varit svårare än vanligt, traskade Arthur bort till Glasbruksgatan, där den världsberömde Carl Carlsson bodde.

Denne mottog honom gladt och gemytligt samt frågade genast, om han ville ha en smörgås och en nubbe? Detta hade Arthur ingenting emot.

Arthur fick sig en riktigt gemytlig frukost med sju olika sorters mat på tallriken och tre snapsar. Den store målaren och hans två små modeller voro vid ett briljant humör. Arthur stack första sillbiten i mun med knifven och det fingo de andra så roligt åt. Den minsta flickan lärde sedan Arthur, hur man äter sill med

gaffeln, aldrig annat än med gaffeln — fast man måste ju skära med knifven, förstås.

Värden berättade glada historier, de flesta från Frankrike och de båda flickorna skrattade sig nästan fördärfvade. Den lilla nöp Arthur i benet och frågade om han inte hade lif i sig. Men saken var bara den, att Arthur var för oskyldig att förstå någonting af den fina kråksången.

Vid kaffet, då de båda flickorna försvunnit på ett ögonblick, frågade den store:

— Nå, min lilla vän, hvarmed var det jag kunde stå till tjänst?

— Åh, det är en lång historia. . . stammade Arthur.

— Kan den inte förkortas?

— Jo, det förstås. . . Det gällde bara, att jag skulle vilja bli konstnär. . .

— Bara det! Men det *blir* man inte. Det föds man till.

— Jag tror, att jag också är född till det.

— Det var mig en baddare. Har du utfört något verk, som blifvit berömdt?

— Inte precis. . . inte någon stor målning, för det har jag inte haft råd till. . . men jag har gjort »Kväsarvalsens».

— Nä, verkligen! En målare som gjort en vals, det är en bra början.

— Ja, men det är den valsens, som alla sjunger nu för tiden.

— Ändå bättre. Och därför vill du, att jag skall hjälpa dig till att bli målare?

— Nej, inte herr artisten själf, utan ni skulle bara. . . rekommendera mig. . . till någon mäcenat! . .

— Storartadt! Så du fick ta mina egna mäcenater ifrån mig kanske? Vet du inte, att vi stora målare bara lefva på våra mäcenater. Att tala om *dem* är värre än att trampa oss på vår ömmaste liktornstå. Har du ingenting annat att föreslå?

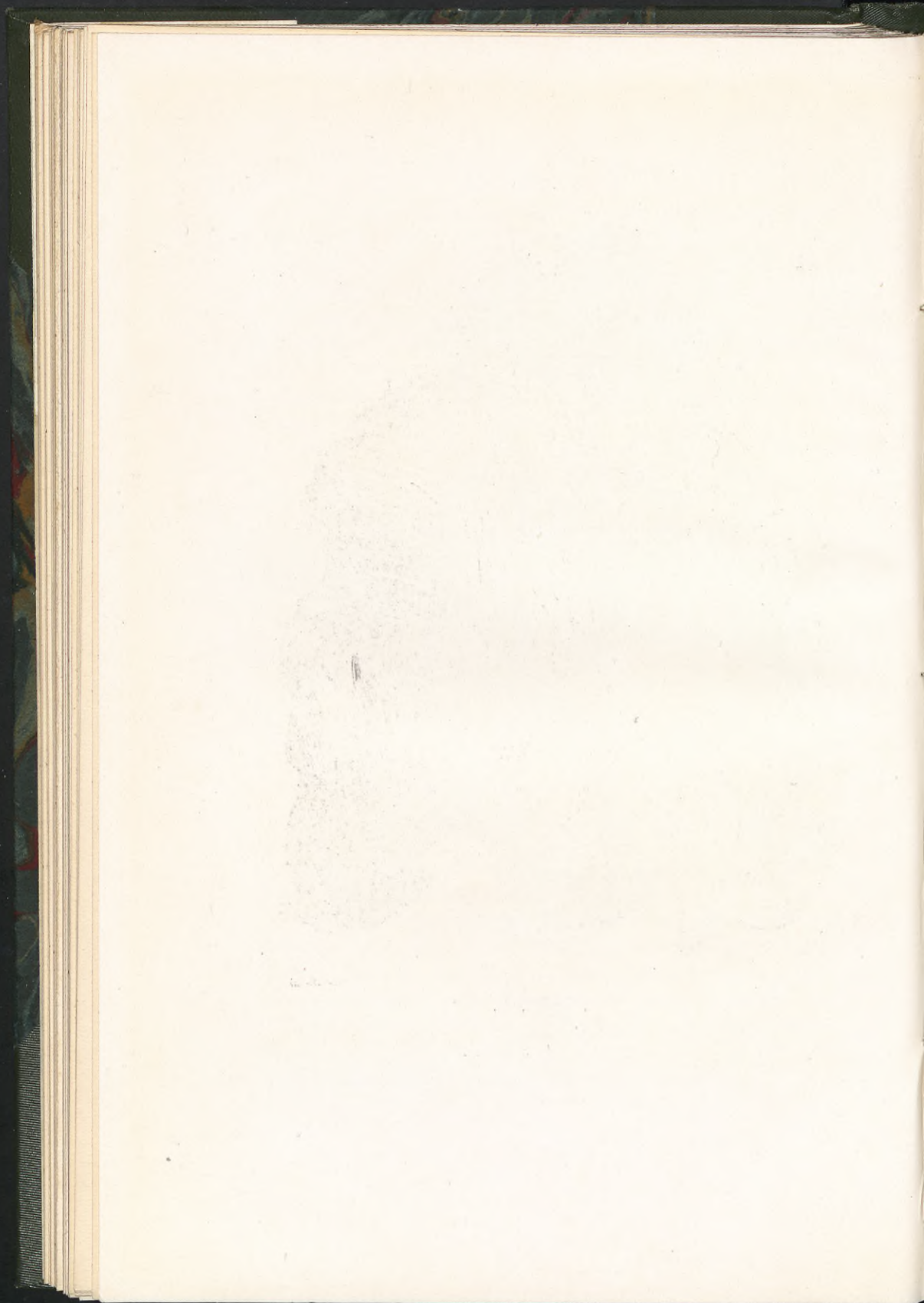
— Jag hade velat visa herr artisten mina målningar och ritningar.

— Det kan du göra en annan gång. Hvad vill du *nu*?

(Ur Striz)

- När var du nykter sist?
- De va' när ja' va' sjuk.
- När va' de då?
- Tamjan ja' de minns.

— Lite pengar till mat och husrum.

— Det ska du få. Här är en tia till maten och en till husrummet. Är det bra så, hvasa?

— Ja då, jo då! Tackar så ofantligt mycket.

— Adjö nu. Och kom inte tillbaka förrän du gjort ett riktigt mästerverk.

— Nää då.

— Adjö! Adjö!

Den store konstnären viftade honom utom dörren, alldeles som man viftar bort en efterhängsen fluga.

Ute i tamburen mötte Arthur de båda flickorna. Den lilla ville rycka åt sig hans ena tia, men Arthur räddade den.

— Jag vill komma till dig, när du får egen ateljer, förklarade hon.

— Gärna för mig, bara fröken hittar dit.

— Var du lugn, jag skall ha ögonen på dig.

VI.

Så stod han på gatan med sina två stackars hopskrynklade tior i den hårdt hopknutna handen, för säkerhetens skull också nedstoppad i den kavajfickan, i hvilken han i en hemlig skrymsla förvarade alla sina små cigarrettstumpar.

Hvad var att göra? Ett rum kunde han få för tjugo kronor i månaden. Om han gaf tio på hand, kunde han få bo där en vecka. Den andra tian kunde han lefva på lika länge.

Det var ju en liten början, men hvad skulle det bli sedan? På en vecka kunde han ju hinna att vigma ihop ytterligare ett par, tre tior. Till sist kunde han kanske få ihop så pass mycket, att han kunde reda sig.

Han gick in i cigarrboden vid Slussen för att köpa sig en tidning med rumsannonser i. Och så gifvetvis en ask 102:an.

Men det är en gammal sentens här i Stockholm som säger, att om man ämnar uträtta någonting, skall man akta sig för att gå in i en cigarrbutik. När han kom in i denna, träffade han på Petter, som också var där för att köpa halsbloss.

Petters förvåning vardt stor, när han fick se Arthur draga fram två hopknögglade tior, som han med svårighet lyckades få i sär, för att betala med den ena. Utkommen på gatan fick han veta förklaringen till att Arthur innehade detta stora kapital. Petter var genast med på att hjälpa till att få tag i ett rum åt Arthur. För att studera tidningen gingo de in på Zum Fransiscaner, där de togo sig en sejdell öl samt prickade för sådana annonser, som läto möjliga. När detta var gjordt, togo de sig en sejdell till.

Petter tyckte, att de där två stora konstnärerna, Arthur besökt, betett sig bra märkvärdigt. Deras handlingssätt antydde, att de inte alls tyckte om, att det skulle finnas någon konst och några konstnärer efter dem. Blevde det flera konstnärer kunde inte mäcenaterna betala sådana oerhörda pris som de nu gjorde. Och då komme gifvetvis »konstnivån» att sjunka.

Kanske Arthur borde ha kommit till dem och sagt, att han ville bli deras elev och bedt att få hjälpa dem med deras arbeten, alldeles som på renässansens tid, då de unga adepterna fingo hjälpa mästarne att måla taflorna, så att de skulle hinna med alla sina beställningar.

Från denna utgångspunkt kommo de så in på ett stort resonemang om det personliga i konsten, hvilket gjorde dem så heta i strupen, att de togo sig hvar sin sejdell till. Och långt innan ämnet var uttömdt, erforo de en känsla af att det sved i magen samt funno så ut, att det var nödvändigt få sig en bit middagsmat. Men inte här på Fransiscaner för där fanns ingen nubbe.

Till Pelikan kunde de inte gå, ty där hade de kritsat en halfva punsch, sist de voro där. Alltså beslöto de sig för att intaga sin middag på Bacchi Vapen som låg alldeles intill, där de nu befunno sig.

Det vardt en helt enkel liten middag de intogo i den gamla matsalen, där sjökaptenerna från småskutorna pläga hålla till. I dag måtte de redan ha ätit middag, ty de enda gäster, som funnos i lokalen utom de båda konstnärerna, voro ett par gamla, sura vaktmästare från Riksbanken, som sutto och skröto med sina olika slag af biförtjänster.

Under middagen kommo de båda vännerna öfver ens om, att Petter skulle öfvertaga Arthurs oväxlade tia, vara mäcenat med denna för återstoden af dagen, samt dagen därpå hämta en ny tia åt Arthur, så att denne ändå skulle kunna hyra sig ett rum. När de hade ätit sig mätta på smörgåsbord med två snapsar och en biffstek med pilsner, kände de sig synnerligen välmående och modiga. Någon lust att gå hvar till sitt, fanns alls inte, utan tvärtom ett obetvingligt begär att vara samman så länge som möjligt.

Det öfverenskoms alltså att gå till Berns, där man ju kunde sitta hela kvällen på en halfva punsch och ett par koppar kaffe. Men så hittade Arthur på, att de naturligtvis skulle sitta i »artisthörnan», längst fram till höger i gamla salongen. Att detta var oförsiktigt, tänkte de inte på, ty när man är mätt och glad, tänker man inte på, att man möjligtvis utsätter sig för några risker.

När de så anlände till hörnan i Berns, satt där gifvetvis tre af deras vänner, drickande kaffe och alltså utan kofva till nationaldrycken. Då Petter beställde in två kaffe och en halfva, ropade en af gossarne:

— Tag in två halfva med detsamma!

Stämningen vardt genast den allra bästa. Kamraterna märkte, att Arthur hade någonting i görningen, fast Arthur till en början inte ville klämma ur sig, hvad det gällde. Men när han fått i sig ett par glas punsch, vardt han på så godt humör, att han såg allting större än det var, och då började han berätta om *sin* atelje och om all den hjälp han skulle få af ett par stora konstnärer och både Ville mä Vepan och Bom-Olle friade till hvem som först skulle få bli kines hos honom.

Olle förklarade, att det inte fanns någon, som kunde laga så utmärkt morgonkaffe som han. Villes specialitet var att städa och hålla rent, och så hade han en mamma som var tvätterska, så Arthur kunde få all sin tvätt hos henne på krits. Och det kunde ju alltid ha sina fördelar.

Det dröjde inte länge förr än två nya flaskor kommit fram på bordet. Stämningen steg allt mer och Arthur vardt allas förtjusning till den grad, att allesammans voro på det klara med, att de nästa dag skulle flytta in till honom i den stora nya ateljén. Ingen af dem hade en tanke på att hela drömmen om ateljén nu höll på att förvandlas i punschångor.

Man åt smörgåsar med nubbe och bärsa, samt ytterligare ett par punschalfvor ofvanpå detta, så att när uppgörelsen skulle ske, strök hvartenda öre både för Petter och Arthur och grabbarne fingo långa fram med sina stackars 25- och 10-öringar, som de setat och sparat på.

Glada och hänförda öfver den ljusnande framtid de skulle gå till mötes, traskade alla fem hem vid midnatt. Först när Arthur och Petter voro ensamma uppe på Hornsgatan, drog Petter på den ömtåliga strängen. Han skulle nog skaffa sin tia till den nya ateljéns förverkligande, men kunde Arthur skaffa det som fattades?

— Var du lugn, Petter lilla. I morgon skall det nog bli tiornas mångfald, var du lugn för det!

Och när de togo godnatt af hvarandra midt för Maria kyrka just som klockan slog ett, kommo de öfverens om att träffas nästa dag mellan två och half tre på Rödbodtorget framför posthuset.

VII.

I ett par veckors tid sprang Arthur gatlopp bland alla stadens stora konstnärer. Ingen af dem hade ens så pass intresse för, huruvida han hade talang eller inte, att de ville se på de arbeten

han redan gjort. Och några tior aktade de sig väl för att plocka fram.

Petter aflämnade, trofast som alltid, sin tia, men den räckte endast till några nödvändiga färgtuber och lite mat ett par dagar, då Arthur ännu gick omkring på ateljéerna för att söka hjälp.

Slutligen fanns det inte flera målare att hemsöka. En af de sista han talat med hade rådt Arthur att gå till en ung författare, Nils Anton Söderström, hvilken tyckte om unga konstnärer och ofta bjöd till att lancera dem.

Efter att ha funderat på saken några dagar, tog Arthur trots alla motgångar ånyo mod till sig och uppsökte Nils Anton.

I en elegant dublett, vid en af de mest tröstlösa gatorna för medelklassiga familjekasärner på Östermalm, bodde den unge modeförfattaren. Han hade inte ens stigit upp, när Arthur vid middagstiden kom och besökte honom.

Iklädd en stilig nattdräkt af blårandig silkepuyama kom Nils Anton och öppnade. Han kände sig genast smickrad af att en ung målare kom och begärde hjälp af honom. Han lofvade att göra allt hvad han kunde för Arthur. Ville se alla hans målningar och teckningar samt slöt med att fråga, om Arthur inte var hungrig?

Det var en löjlig fråga, det insåg han ju själf samt ringde utan att afvakta Arthurs svar upp en matvaruhandel i närheten, därifrån han brukade få små delikata frukostar och supéer.

Så började han göra toalett och kläda på sig. Under tiden pratade han med Arthur om konst och konstnärer och bekände, att han helst af allt skulle ha velat bli målare. Men Nils Anton hade haft en bror som varit målare och därför att denne var mycket skickligare, hade Nils Anton inte haft mod att slå sig på samma yrke. Han skulle inte ha kunnat tåla att stå som numro två, efter brodern.

Därför hade han blifvit författare och skref nu i en exalterad, modern stil starkfärgade skisser, hvilka på ett egendomligt sätt erinrade om målningar.

Därpå åto Nils Anton och Arthur en god frukost samt stärkte sig med porter och pilsner. Nils Anton kokade själf ett härligt kaffe på en liten vacker kaffekokare. Han bjöd också på små svarta Havannacigarrer, men Arthur föredrog de små smala fruntimmerscigarretterna, Nils Anton fått af en rysk furste, som varit på besök i Stockholm.

Sedan togo de en droska och foro hem till Arthurs föräldrar för att se på hans arbeten. Gubben och gumman ville inte släppa in den elegante herrn, utan Nils Anton fick stanna ute i farstun, dit Arthur bar ut det ena efter det andra af sina arbeten. Redan efter att ha sett ett par af dem var den unge konstkännaren i extas.

— Bäste Arthur, du är inte en talang, du är ett geni. Ingen af våra berömda konstnärer ha den fantasi och den själ som du äger. Och du är fulländad med ens, du är mästare utan att ha behöft genomgå någon som helst konstskola eller akademi. Du borde ha blifvit berömd och omhändertagen genast du visade dig. Det är en skandal att ingen af konstnärerna brytt sig om dig.

— De ha inte ens velat titta på mina arbeten, klagade Arthur.

— Nej, de tycka inte om någon annan konst än sin egen, det är det lustiga med dem. Man måste som jag ha försakat sitt konstnärsskap för att kunna uppskatta, hvad som är värdefullt inom den samtida konsten. . . Hälsa farsan och morsan därinne från mig, att du är en stor konstnär.

Strax innan Arthur kom ut igen, hördes en stark duns i en inre dörr. Det var en skomakareläst gubben i vredesmod slungat efter Arthur och som denne genom att snabbt springa åt sidan undviktit.

Nils Anton tog Arthur med sig till en restaurant. De slogo sig ned på Metropols café, där de tröstade sig med absint och cigarretter.

VIII.

Nils Anton var full af entusiasm öfver att han »upptäckt» en stor ny konstnär.

Han ansåg, att Arthur hade något af Botticelli i sig, att han kunde bli för vår renässans den, som tolkade den förfinade sjäsligheten, alldeles som Botticelli under Italiens storhetstid. Arthur hade i linjerna en rytm, lika stark och personlig som Botticelli. Och så kunde han få fram detta inåtvända, djupt sjäsliga och denna den höga känslans frid, som äro så betecknande för den italienske mästaren.

— Ja, jag skall hjälpa dig, Arthur lille, försäkrade Nils Anton. Jag skall i morgon dag gå till ett par personer, som jag tror komma att tycka om dig. . . Men hur vill du själf ha det ställdt för dig?

— Det gör detsamma.

— Nej, det gör det inte. Jag måste veta, hvad du ämnar göra.

— Rita skämtfigurer åt tidningarne, det vill jag inte. Jag har ju sagt dig att jag vill *måla*, bara måla. Jag har en sådan mängd planer till nya taflor i hufvudet. Det är dem jag vill utföra, bara jag får ett ensamt rum att vistas i, en tio stora dukar och tillräckligt med färg.

— Hur lång tid behöfver du på dig för att fullborda dessa tio dukar?

— En månad, kanske två.

— Kan du om två månader ha fått ihop så många arbeten, att vi kunna arrangera en liten separatutställning åt dig?

— Det kan jag visst.

— Då är saken klar.

Så talade de inte mer om detta.

Nils Anton var så tvärsäker på sin sak, att han inte ägnade den en tanke vidare. I stället pratade han litteratur, ty han ville, att när han nu kände till Arthurs konst, skulle denne äfven ha litet reda på hans.

Nils Anton berättade om sina ströftåg i utlandet. Han kände

till hela den nya diktkonsten där ute, denna, som man nästan inte visste något om här hemma. Han hade varit i Berlin, Amsterdam, Bryssel och Paris. De flesta af de unga författarne kände han personligen.

— Ser du, sade han till Arthur, det är en stor ny konst, som håller på att växa upp där i de stora kulturländerna. Den baserar sig inte på det minutiösa skildrandet af de direkta observationerna från det yttre lifvet. Den föregående diktargenerationen har lärt oss detta, så att vi nu ha dessa naturalistiska fakta i blodet på oss. Hvad vi ha att göra, är nu att bygga vidare på den grund, de gamla goda realisterna lagt. Och det kan hända, att redan vår generation kan gå så långt, att den reser själfva arkitraven öfver templet.

Arthur var helt och hållet med på detta. Han tyckte, att det kunde vara nog med landskapsmålning. Nu kunde man släppa fantasien lös ånyo.

— Och när fantasien kommer, då kommer *färgen* som dess här-old! utropade Nils Anton.

— Ja, då kommer färgen! fyllde Arthur i.

— Därför voro de förste af de unga skalderna färgdiktare. De sågo färgen med en sådan intensitet, att de tyckte sig höra dess fanfarer.

— Det är rätt. Men hvad var det egentligen för ena djäklar?

— Alla möjliga! Men alla människor med hög kultur och förfining. Lite degenererade, enligt hvad vetenskapsmännen påstå. Så pass degenererade som det behöfs för att vara goda konstnärer. De voro inga lebemän som de gamla realisterna, de afgudade inte kvinnan, utan hade lärt sig inse hur farlig hon är för den, som invigt sig åt konsten. De visste att kvinnorna af instinkt hata allt som är äkta i konsten. Därför insågo de också, att deras konst aldrig kunde bli »populär», ty den hade ingenting att säga åt kvinnorna. De visste med sig, att de blott skrefvo för män. Och de kände en viss stolthet öfver att blott de verk-

ligt högtstående bland deras likar förstodo den känslans höjgrad, på hvilken de rörde sig. . .

Den unge författarens och den lille målarens resonnement ang hade inte kunnat undgå att väcka en viss uppmärksamhet bland de goda borgare, som befolka Metropols café. Arthurs väldiga hårbuske väckte naturligtvis opposition ibland dem. De funno det underligt, att en ung man — äfven om man var konstnär — kunde tillåta sig att uppträda bland bildadt folk så rufsig i hufvudet. Utan att de vetat om det, hade de båda vännerna varit utsatta för hatfulla blickar från alla håll.

Slutligen tog det allmänna missnöjet sig uttryck äfven i handling. En tjock dansk handelsresande, som iakttagit hur ilska de goda stockholmarne blifvit på den unge konstnären, hittade på ett litet fuffens för att göra sig populär bland publiken. Han gick ut till Schagerholm och förvärfvade sig af honom för en krona en af dessa nickelkammrar, man använder i toaletterna. Så slog han in den i ett paket, skref på detta »Til Manden med håret» samt sände så in paketet med en vaktmästare.

Vaktmästaren bugade sig för Arthur.

— Varsågod! Här är en gåfva, en herre bedt mig öfverlämna till herr artisen.

Arthur tackade. Vaktmästaren försvann.

Publiken rundt omkring hade observerat tilldragelsen och kom i spänning.

Arthur vecklade helt lugnt upp papperet. Där låg nickelkammen.

Han blef till en början enbart förvånad. Men när han såg de triumferande minerna rundt omkring sig och förstod, att han varit utsatt för drift till alla småbrackornas förnöjande, då vardt han arg.

Han reste sig upp liksom för att hålla tal, men då blefvo de älskvärda borgarne förskräckta öfver sin närgångenhet och vände sig bort för att undgå, att han skulle tala direkt till någon af dem.

Nils Anton drog ned Arthur igen på stolen och sökte lugna honom.

— Bry dig inte om de här stackars brackorna, sade han högt till Arthur. Jag skall ta reda på, hvad det är för en drummel, som skickat in kammen, så ska vi nog ge honom.

— Hvad ska jag göra med den här?

— Göm den och gif den till din mamma. Hon kan behöfva den till småsyskonen.

De sutto kvar en stund och trotsade. Alla illvilliga blickar, som riktades mot dem, kväste de till. När de slutligen tröttnade på denna meningslösa strid mot dumhet och småsinne, gingo de ut i tamburen och fingo reda på, hvem det var som förolämpat dem. Som han redan var gången, läto de saken falla och gingo hem hvar till sitt.

IX.

Någon tid efteråt mötte Hugo den lille målaren en morgon på Drottninggatan. Arthur såg röd och eschåfferad ut, som komme han direkt från något nattligt lag.

— Har du varit ute och festat ända tills nu, Arthur lille? varnade Hugo.

— Kära du, det har varit allt annat än festa: Jag och den här grabben ha gått brandvakt hela natten.

— Husvilla?

— Ja visst. Vi ha traskat rundt, bara rundt hela natten.

— Hvar kommer ni nu ifrån?

— Vi ha legat nu på morgonkvisten bakom en gärdesgård vid Karlberg och gassat oss i solskenet.

— Och inget käk?

— Inte ett dugg. Hvad tror du man får med två tomma näfvar?

— Då ska vi ha oss lite porter och äggulor. Tag grabben med dig.

Så följdes de åt alla tre till ett af de tidiga caféerna nere i Clara. När de druckit i sig ett par äggulor per man och sköljt ned dem med den goda och kraftiga Carnegien, började de två målarynglingarne känna sig bättre till mods.

— Hur har du råkat i en sådan här misär? frågade Hugo.

— Jo ser du, det var för att jag skulle få det riktigt bra, som det gått så på tok för mig.

— Gått på tok?

— Jo, Nils Anton, den där unge författaren du vet, han var en dag och såg på mina dukar där hemma och han vardt så glad i dem, att han med detsamma skulle skaffa mig en sån där mes. . . mes. . . en sån, som skänker en pengar. . .

— Mäcenat?

— Ja, mesenat, var det ja. Och så fick han inte tag i någon annan än en rik juvelerare som var jude och hade en stuga nere vid Dalarö. Först var jag uppe i familjen och förhördes. Frun sa, att hon var en ordningsmänniska, och därför ville hon klippa mitt hår, men jag sa nej. Hon frågade, om jag inte ville ha ordning i hufvudet på mig, men jag sa henne, att håret mitt måste vara lite oredigt, bara för att jag skulle kunna hålla reda här inne i skallen på mig.

— Bravo.

— Ja, och så fick jag förstås lite färgtuber och några dukar och en tia till respengar och for dit ut. Gumman i torpet lagade mat åt mig och så mojade jag mig en hel vecka och ritade skisser till det jag skulle måla och försökte komma i stämning, fast det kunde ju inte gå med detsamma för allting var så nytt omkring mig. . .

— Och sedan. . .

— Kära du, det vardt inget »sedan». Första söndagen jag var där, kom juveleraren ut och hade sina två pojkar med sig. Han sa, att de kommo för att titta till mig, men pojkarne — som sågo ut som ett par lössläppta orangutangungar — de sa, att de kommit ut för att kontrollera, om jag målat något. Och så vände de på

alla dukarne och pappskifvorna jag hade med mig och när de inte funno något på dem, räckte de lång näsa åt mig och sprungo ut till sin pappa och skvallrade. Så kom gubben in och var ky-mig. Han hade inte bestått mig mat och husrum, för att jag skulle gå och slå dank. Hvar och en, som ville komma någonstans, måste arbeta. Det hade han fått göra, påstod han, fast jag visste, att det var hans far och farfar som arbetat och han bara hade att skörda frukterna af deras arbete.

— Men du sa väl till honom, att du bara väntade på att komma i stämning?

— Och det tror du han skulle ha begripit? Nej, jag svara ingenting alls. Vänta bara, att de skulle gå. Men när de hade farit, hade de också stulit all hemtrefnaden med sig. Så ofta jag försökte göra något, tänkte jag bara på de där apungarne och så vardt jag arg och kunde inte mera. Nästa söndag vågade jag inte afvakta utan for på lördagsmorgon in till stan.

— Utan att ha gjort ett dugg?

— Åhjo, jag gjorde ett par stora ritningar med kol och hvitt, ett par illustrationer ur »Fänrik Stål», som jag fått beställning på af en förläggare, och dem skickade jag med ett stadsbud till juden, som ett slags kvitto för kost och logi.

— Och sedan har du inte företagit dig ett dugg?

— Ingenting. Har kinesat än här och än där. Hemma hos farsan får jag inte komma in genom dörren.

— Vill du kinesa hos mig ett par nätter, tills du kan få dig bostad? frågade Hugo.

— Det vill jag visst. Jag skall gå till förläggaren i dag och ge honom andra teckningar i stället för dem jag skänkt bort. Kan-ske jag då får en liten kofva.

— När träffas vi då?

— Klockan 3 på Lilla W 6.

— Det är bra.

— Och så få vi väl hitta på något.

— Ja visst, det ska vi nog göra.

SJÄTTE CYKELN

Hos konstmäcenaten och på konstnärshemmet.

I.

Solen strålade öfver Munkbron, så att alla gummorna krupit in under sina tälttak och skyddsparasoller och torget med sina små grönsaks- och fågelstånd liknade en sofvande negerby i svartaste Afrika, den tid på dagen, då ingen vågar sig utomhus.

Den enda mänskliga varelse, som uthärdade allt detta solgass var Arthur. Han stod lutad mot räcket utmed Riddarholmskanalen och tittade ned i det strömmande vattnet, som formligen slet allting med sig dit bort mot Riddarhuset och Strömsborg.

Luktande på skalet af ett äpple han nyss ätit upp stod han här och upplefde i all tysthet en af dessa fantastiska drömmar, under hvilka lifvet ofta avslöjar sina djupaste hemligheter och då man kommer det mycket närmare än i de stunder, då man tror att man tänker och inbillar sig, att man med en enkel tankeakt kan lösa världsgåtorna.

När han fick se det rinnande vattnet där nere i kanalen, hade detta framkallat hos honom minnet af ett melankoliskt gossansikte och han hade en känsla af, att han inte längre var sig själf utan en annan, som likt Antinous blickade ned i det förbiströmande vattnet.

Och han såg alltsammans så tydligt, som skulle han själf ha varit Antinous. Det tröstlösa i denna ständiga ström, som med eller mot ens vilja rycker en med sig bort mot det okända. Ingenstädes får man fästa sig och stanna kvar, strömmen rycker en loss och drifver oss alla vidare.

Den andres melankoli hade stungit äfven honom. Arthur vände sig med förtviflan bort från det strömmande vattnet. Hvad hjälpte alla ansträngningar, när man ändå alltjämt dref vidare bort mot förintelsen?

Allt berodde på, i hvilken strömfåra man råkat in. Han gick ofrivilligt några steg bort från kajracket. Åt somliga förde strömmen endast med sig goda gåfvor, glädje och välmåga och kraft att njuta af lifvet. Åt honom brakte den bara misräkningar och sorg. Han hade kommit in i en afloppskanal, där allting var smutsigt och fult och där allting stank.

I stället för lifvets friska sköna dofter brakte honom strömmen intet annat än det, som redan var förbrukadt af lifvet och hos hvilket ungdomens fräscha vällukter förvandlats i dessa stinkande odörer, som förebåda förintelse genom upplösning. Päst och farsoter äro fattigdomens trogna följeslagare. . . Nej, han ville bort ifrån allt detta, ut till de friska strömmarne borta vid hafvet. Han måste bort.

När han vände sig om, såg han tätt bredvid sig en elegant ung dam i ljusgrå promenaddräkt. Han hade ej tid att observera några detaljer i hennes klädsel eller utseende, ty hans blick fastnade genast vid de stora mörka ögonen, hvilka tindrade och brunno på samma gång. Han hade dock en förnimmelse af att hon hade rosor på kinderna, om det nu var därför, att hon så plötsligt stött samman med honom eller att hon kanske gått hastigt, det lämnade han oafgjort.

— Hvad drömmer ung Arthur om, så här midt ibland blommor och frukter?

Hon sade det med en käck knyck på nacken och i en ton, liksom ville hon agera förnäm borgfru.

Han kände sig som förvandlad till en ung page i gula silkestrikåer.

Hans svar kom helt sakta. Ej ur hennes, utan ur hans egna drömmar.

— Jag luktade bara på ett äppleskal och undrade, hvari dess

hemliga kraft består. Det lär ju ha en så inspirerande inverkan på vissa skaldar.

— Hvilka då?

— Schiller, till exempel.

Hon såg ett ögonblick på honom, förvånad öfver att denne lille trashank hade sådana tankar, och därpå tog hon ett stort knippe rosor och stoppade in under armen på honom.

— Hvad är det för kraft i de här rosorna då? Kunna de inspirera en ung målare till någonting?

Arthur vardt ett ögonblick förvirrad öfver hennes plötsliga attack. Men han luktade på rosorna, såg rätt in i hennes ögon och då hade han svaret klart:

— De inspirera mig att följa er.

Hon lyste upp, liksom hade hans ord lagt värme kring hennes hjärta.

— Ja, det ska ni. Det var en god inspiration. Ni ser för resten så blek ut, att ni väl kunde behöfva någonting att stärka er med. . . . Har ni kanske ingen mat fått i dag?

— Åhjo. Men jag har gått brandvakt.

— Brandvakt? Hvad menar ni med det? Var ni rädd för, att det skulle ta eld där hemma hos er?

— Det hade redan tagit eld. Min far blef ond och körde ut mig i går.

— Och sen?

— Sen har jag fått gå omkring på gatorna hela natten.

— Det är ju gräsligt! Hvad ni måtte vara trött. Vi få bestämdt ta och åka hem.

Hon såg sig om efter en droska. Men hon ville inte ha en öppen utan helst en kupé. Hon och den lille nattvandrandaren tillsammans kunde annars väcka för mycket uppseende.

De gingo sakta fram mot Riddarhustorget. Till sist kom där en tom kupé, som hon med en nick fick att stanna.

Arthur skulle stiga in först. Men han kände sig knäsvag och darade samt bar sig galet åt, så att hon fick hjälpa honom och hålla

i rosknippet, medan han kraflade sig in i vagnen. Sedan hoppade hon lätt in efter honom, fast hon i ena handen höll en mängd småpaket, som alla dinglade på hvar sin lilla segelgarnssnodd. Så smälde hon igen dörren efter sig och droskan körde raskt åstad.

Hon kände sig egentligen generad, när hon nu satt här i den lilla trånga kupén tillsammans med artistynglingen. De sutto så nära hvarandra, att hon kände den fräna lukten från hans alltför gamla kläder. Den var endast delvis obehaglig, ty där fanns någonting af varm, naken människokropp i den, som utöfvade en mystisk dragningskraft på henne. Och så var det det där blida, hjälplösa i hans väsen och de efter hennes uppfattning försviflade omständigheter, hvarunder hon träffat på honom, hvilka tillsammans alldeles fascinerade henne och kom alla medlidandets valvler att öppna sig hos henne. Denna varma medlid-samhet, på samma gång omedvetet sensuell och girigt rofdjurs-aktig, som erbjuder de mest raffinerade njutningar för den öfverförfina-de kvinnan.

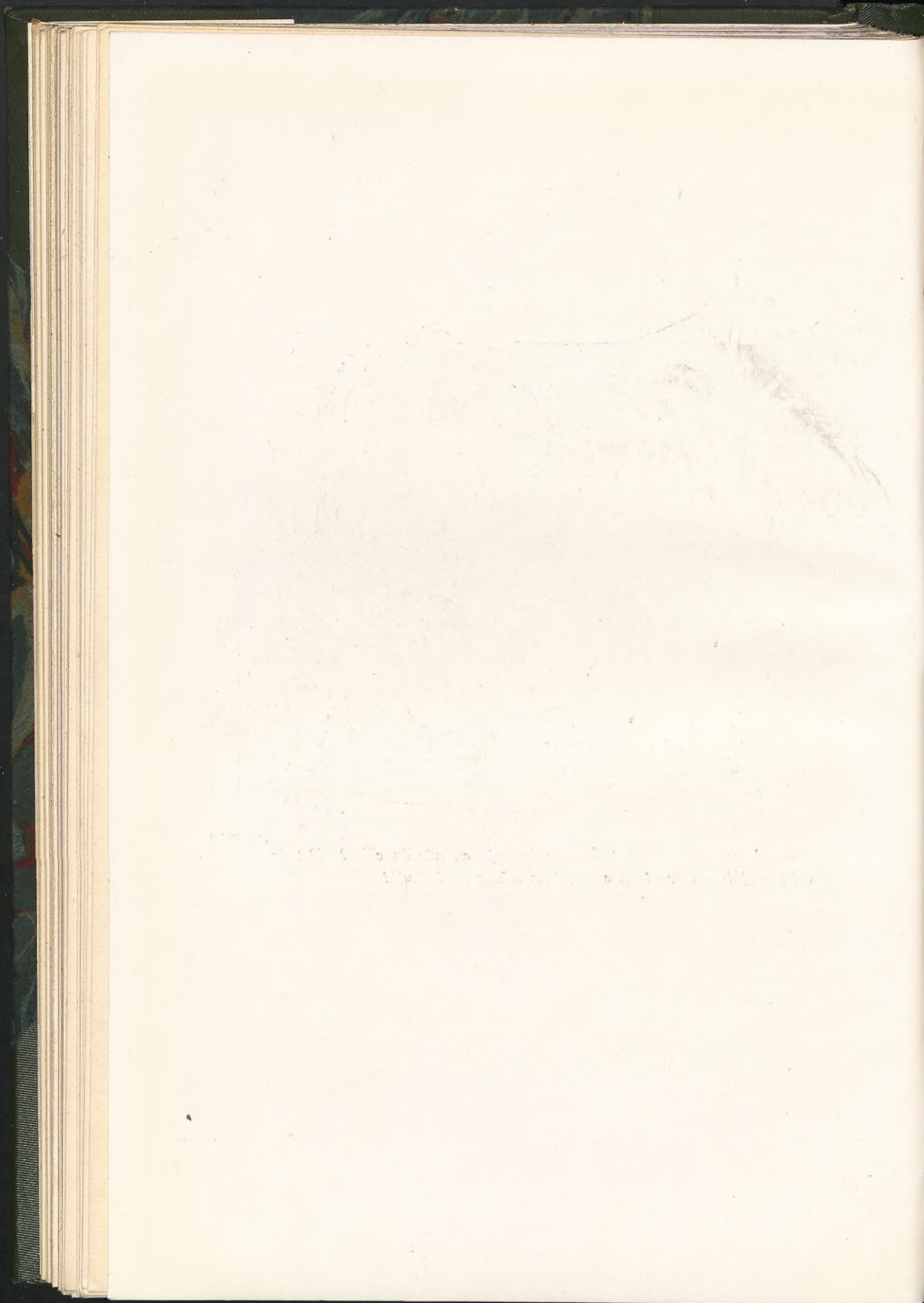
Arthur å sin sida njöt mest af att känna de där mjuka gummi-hjulén under vagnen skälfva mot stenläggningen samt af den skarpa farten. Den känsla af tjusning han förnam från den unga kvinnan bredvid sig, vågade han ej tillgodogöra sig. Han pinades af, att han inte var en verklig page i siden och silke, som kunde spela pagens roll gent emot den välvilliga borgfrun.

Han fingrade nervöst på några trådar, som hängde ned från den trasiga manschetten, men han lyckades ej få tag i dem, så att han kunde rycka dem loss. De fingo sitta. Det var nog mer än skjortlinningen, som var trasigt hos honom.

(Ur Ström)

— Ä' du galen, käring! Öppnar du spjället, när du eldar? Det är väl för sjutusan knastrande haljyllna sablar kallt ändå!

II.

Hon hade först låtit honom göra stor toilette inne i badrummet. Han hade gnott och skurat sig så att ansikte och händer voro alldeles röda. Hon hade letat fram någon af hennes mans gamla sportskjortor åt honom och jungfrun hade piskat och borstat hans kläder. Skorna hade han själf blankat — med ena rockärmen.

Han kände sig riktigt belåten med sig själf och sin renhet, när han nu satt där vid lunchbordet. Han tyckte sig i allt värdig att sällskapa med den ädla härskarinnan på riddarborgen. I allt — utom i en sak: hans hår var fortfarande lika yfvigt och tofvigt som alltid. Men han sökte i hemlighet trösta sig med, att det var måhända fullkomligt i medeltidsstil. Han hade läst någonstans, att under medeltiden voro äfven de förnämsta inte vidare nogräknade med hufvudets skötsel: alla människor hade ohyra i håret.

Den unga frun agerade nu moderlig vän. Hon lade för honom så mycket mat, att han åt sig mätt redan på smörgåsbordet. Den härliga chateaubrianden kunde han endast få i sig halfparten af. Och så skulle han ha en blandning af porter och öl för att stärka sig efter sina mödor.

Alla dessa stärkande saker voro likväl för starka för en stackar. uthungrad. De läckra rätterna började dansa rundt för Arthurs. Han kände sig plötsligt mycket stark och greps strax därpå af en öfversvallande glädje. Han tyckte han borde på något sätt gengälda all hennes vänlighet och som han i en hast ej kunde hita på något annat, proponerade han brorskål med den unga värdinnan.

— Hvarför inte! skrattade hon till. Du får kalla mig för tant Elisabeth.

— Nej, inte tant! Bara Elisabeth. Tänk så vackert det låter: Elisabeth!

— Nåja, så får du väl det då, Arthur lilla. Men endast när vi äro ensamma.

Jungfrun kom med detsamma insväfvande med ett par frukt-tallrikar och kom samtalen att stanna. Frukten och sötsakerna smakade Arthur förträffligt. Han hade återvunnit jämnvikten och började berätta för henne om alla sina stora taflor, dem som han ännu endast hade i hufvudet, men som han skulle måla så snart han fick tid.

— Hvarför får du då aldrig tid att måla de där taflorna? afbröt hon honom.

— Det kan du väl förstå, Elisabeth?

— Nej, det kan jag inte. Om jag vore som du, skulle jag arbeta på dem dag ut och dag in, tills jag fick dem allesamman färdiga och kunde göra en stor utställning, som skulle slå hela Stockholm med häpnad. Det vore bättre än att gå brandvakt om nätterna.

— För dä-j, ja! Men inte för mäj.

— Hur så?

— Först behöfver jag till hvarje tafla en duk så stor som hela kortväggen där. Jag behöfver nio stycken så stora dukar. Vidare måste jag ha en mängd färg att måla med. Så måste jag ha ett stort ljusst rum att vara i, medan jag målar alla taflorna. Och så mat och lite handpengar att röra sig med. Och så. . .

Han tvärstannade halft generad och hon ryckte till, rädd för att han förteg någonting som låg alldeles för långt bortom möjlighetens gränser. Hvad han hittills uppräknat, fann hon helt lätt att åstadkomma.

— Hvad så? frågade hon med en skarp blick.

— Bara någon enda människa att hålla af.

— Inte annat! smålog hon lugnad. — — Ja, allt det där första skulle nog jag och min man kunna skaffa dig, allt utom det där sista, det får du skaffa dig själf.

— Skulle ni kunna? — —

Arthur var så förvånad att han sjönk ihop.

— Ja visst skulle vi kunna hjälpa dig med de där småsakerna. Dukarne kunde jag köpa dig för en del af mina besparingar på

hushållspengarne. Rummet fick Alfred ställa om. Likaså färgerna. Och maten, hvad kan den kosta per dag? Kunde du reda dig med en 3 kronor?

— Jag kan lefva utmärkt för 2 kr. om dan. Ifall det kniper kan jag reda mig med bara 1 krischa.

— Men hur lång tid behöfver du på dig för att få alla nio i ordning?

— Ja, se det vet jag inte. Först behöfver jag ett par veckor för att samla mig och lefva mig in i så där ordnade förhållanden. Sedan kan jag förstås hugga i och arbeta utaf tusan, men. . . Ja, kanske jag till att börja med skulle kunna hinna med en i veckan. . .

— En i veckan? Är du tokig?

— Jo, för jag har dem alldeles färdiga i hufvudet. Hvarenda linie, hvar enda färgprick är klar. Det behöfs bara att sätta dit dem. . . på duken.

— Men på en vecka. Det går inte.

— Nå, en månad då?

— Det är kanske möjligt. Alltså skulle du behöfva nio månader på dig.

— Ja visst. Du har rätt.

Slutet på resonnemanget blef, att Elisabeth skulle tala med sin man om saken och att Arthur skulle komma upp till henne nästa dag för att få veta, hur saken skulle arrangeras.

Det började ånyo gå rundt i Arthurs lurfviga skalle. Allt hvad han ätit och druckit, all välvilja, alla framtidslöftena snurrade rundt i en vild tankevirfvel, ur hvilken han endast kunde rädda sig genom ett djärft grepp. Han tyckte sig se ett halmstrå och det högg han tag i:

— Och allt det här är riktigt säkert?

Elisabeth brast i skratt och förklarade, att det var alldeles säkert. Bara hon fått tala med sin man vid middagen i afton.

III.

Arthur gick och dref längs gatorna. Han kom inte ihåg, hvilka han hade gått, och han visste inte, hvilka han ämnade gå.

Han var yr lik en fluga som surrar kring en elektrisk bågglampa. Denna förmiddags tilldragelser hade förvandlat hela tillvaron för honom. Det var som hade han i tankarna gått in i något stort okänt hus och där hade han, utan att han själf visste om det, kommit in på en stor teaterscen, där man just höll på att uppföra ett skådespel, och för att inte störa alla de andra, så någon kunde märka att han inte hörde med i skådespelet, nödgades han fortsätta att spela den roll, hans första entré gifvit uppslaget till. Elisabeth spelade sin roll och han skulle nog inte glömma att konsekvent genomföra sin.

Hvad Stockholm var vackert denna afton. En sådan glans öfver gatorna och husen, de strålade af färg och värme.

Det var inte alls denna gråa, kalla hopgyttring af likgiltigheter, som han var van vid. Om det var solsken eller regn, det kvittade lika, den hade synts honom alltid lika torr, lika tom på tanke och känsla. Den hade tyckts honom en öken, i hvilken det var helt naturligt att man skulle försmäkta af törst och af hunger.

Men denna sommarafton var det en annan stad han vandrade omkring i. Lif och värme strömmade honom till mötes från alla håll. Han kände värme från hvarenda människa han mötte. De tycktes alla förälskade i honom och han kände en lust — som han blott med möda kunde betvinga — att med ens taga dem i famn den ena efter den andra hela gatan utefter. Ända tills han kom till en port, där det stod en ung rödkindad flicka, som höll fast honom, så att han inte kunde fortsätta vidare.

— Kunde han inte fortsätta? . . .

Han trefvade ängsligt i västfickan och tvärstannade. Hvar fanns guldmyntet? Det stora härliga guldmyntet han fått af Elisabeth! Jo, det fanns ju kvar, fast det rullat från ena hörnet till det andra. Då kunde han fortsätta.

Men hvart skulle han egentligen taga vägen? Inte kunde han springa gatlopp hela kvällen. Han borde söka upp någon af vännerna för att låta dem få del af all denna lycka, som regnat ned på honom under några timmar. Hvem kunde vara hemma vid den här tiden? Det var nog säkrast han gick till Bengt. Hos honom kunde han också i nödfall få nattlogi.

Alltså åstad till Bengt ute på Kungsholmen!

Hvad hon hade varit märkvärdig emot honom, Elisabeth? Först all denna gifmildhet utan att han ens bedt därom. Hon bara hopade på honom gåfva på gåfva, tills han kände sig beklämd liksom under en alltför tung börda. Och när han så ville tacka henne, då de sutto där ensamma i den stora lyxtyngda salongen, och han föll ned på knä för henne och bad få kyssa hennes hand, då hade hon gifvit honom en hånfull blick, hvilken kändes som ett slag i ansiktet, och hade rest sig upp från stolen samt börjat spela den stolta borgfrun, som blifvit förolämpad.

Nyss förut hade hon varit som en trånsjuk sirén. Hon hade sträckt ut sig raklång på en stor divan och han skulle sitta bredvid henne på ett par kuddar. Och hon hade frågat ut honom om allt möjligt. Om hur han först börjat måla, hur han sedermera blifvit tecknare, hur han haft det i hemmet, om han nånsin varit kär i någon flicka? — —

Om han varit kär? Hvad angick det henne? Hvarför gräfdes hon så där hänsynslöst i hans små hemligheter? Var det för att njuta af hans pina? Eller för att egga honom?

Han kunde inte tro, att det var för annat än för att på hemliga vägar drifva honom till sig. Hela hennes sätt att tala till honom tydde därpå. Han hade haft en förnimmelse af, att hon hela tiden slingrade sig omkring honom. Men så snart han sagt det minsta ord, som hon kunde taga för ett tillnärmande, hade hon genast blifvit kall och afvisande.

Var det hennes mening, att han skulle sitta där, som den oskyldige unge pagen som ingenting förstod, sitta där tills hon fått spinna in honom i sitt spindelnät, så att han ingenting märkte

och hon ingenting märkte, förrän ljufheten genomströmmade dem båda?

Men förstod hon då inte, att han inte längre var någon page? Att han var en man med alla en mans känslor och vilja? Hvarför ville hon inte låta honom älska sig som man, utan sökte tvinga honom till att spela barn?

Var hon verkligen så raffinerad, denna unga kvinna? Hon hade ju ursprungligen inte varit något annat än en helt enkel guvernant. Hon hade på något sätt blifvit bekant med några af de yngre målarne och poeterna. Det troddes, att hon varit älskarinna till någon af dem. Så blef hon guvernant i sin nuvarande mans hus och som hennes konstnärsvänner äfven voro hans, hade hon snart utträngt hans dåvarande hustru, utan att det på minsta sätt varit hennes afsikt. Grosshandlaren fann helt enkelt mera behag i denna unga eldkvinna, som alla konstnärerna behandlade som deras like, under det han själf kände sig som utomstående. Den första frun gick godvilligt in på skilsmässa, tog sina barn med sig och Elisabeth efterträdde henne som borgens härskarinna.

Kunde hon nu redan vara trött på leken med sin man, undrade Artur? Ville hon ut i det stora äfventyret igen? I örtagården, där det finns så många okända frukter, att ett människolif aldrig räcker till att njuta dem alla?

Hvad hon ville? Hvad angick det honom? Kunde inte han vara nöjd med att hon öfverhopade honom med alla dessa gåfvor? Ville hon någonting mera än välviljan, så var det hennes sak.

Nu hade han emellertid fått af henne en stor glänsande guld-tjugokrona och hon hade befallt honom köpa sig skor, strumpor och en ny hatt för den. Samt bo för natten på något billigt hotell, tills hon i morgon kunde hjälpa honom få tag i ett lämpligt rum. Ett rum med åtminstone ett riktigt stort fönster att måla vid. Samt den första duken till den första stora tafian. Tre meter gånger fyra — det var precis så stor den skulle vara.

IV.

Bengt var en af de egendomligaste af hans många vänner. Han bodde tillsammans med sin mamma och syster i en gårdslägenhet på ett rum och kök i en af hyreskasernerna för arbetare ute på Kungsholmen. Modern var städerska på ett par större kontor. Systemen hade plats på en kartongfabrik. Bengt själf var för klen för att arbeta.

Eftersom han inte kunde arbeta, läste han. Han läste år ut år in en mängd böcker, om hvilka Arthur inte hade en aning. Bengt talade sällan om, hvad han inhämtat ur alla böckerna. Men hans bleka, lugna ansikte talade desto tydligare om en sinnets förfining, som alls inte kännetecknar de vanliga bokmalarna, de s. k. vetenskapliga mångslukarne.

Bengt läste på ett helt annat sätt än dessa kammarlärde. Det han läste, det upplefde han. Därför ville han endast veta af sådana böcker som hade puls i sig. En hel mängd arbeten, som andra skattade högt, tog han inte i — de voro döda.

Arthur hade en gång frågat honom, hur det var möjligt att endast få tag i böcker med puls. Bengt förklarade, att hade man bara fått tag i *en* sådan bok, hittade man från den lätt till en annan och så till en tredje och sedan råkade man på så många, att man tyckte sig ha nog för en hel lifstid att läsa.

Bengt ville inte ange någon särskild bok. Men af de han haft hemma hos sig, kunde Arthur sluta sig till, att det var mest gamla skalder och filosofer, Bengt höll sig till. Sådana som man nu för tiden sällan plägade öppna, utan som stodo obemärkta i biblioteken gömmande på okända skatter. En gång hade de kanske varit berömda, nu voro de lika förgättna som de gamla sjunkna ostindiefararne på havets botten. —

Bengt var verkligen hemma. Hans syster, blek och tård äfven hon, kom och öppnade. Det lyste till i hennes ögon, då hon

fick se Arthur, ty de höllo allesamman af den lille målaren. Fast han emellanåt blef dem för besvärlig, när han alltför många nätter å rad kom för att kinesa hos dem, i deras lilla kök.

Som vore han hemma hos sig själf, gick han genom köket direkt in till Bengt. Denne satt i skjortärmarne framme vid fönstret och läste. Artur tog plats på stolen midt emot.

— Har farsan igen. . . ? frågade Bengt.

— Åhja, svarade Arthur. Men nu har jag skaffat mig eget.

Och han antydde med några ord, hvad som händt honom i dag. Och att han hade en guling i fickan. Och om Bengt hade lust gå med honom och köpa allt det där, som Elisabeth hade befallt honom köpa.

Bengt lade genast ifrån sig boken och steg upp. Han tog på sig sin gamla slitna kavaj. Bengts mamma frågade, om inte Arthur ville stanna hos dem öfver natten. Det tackade Arthur för. Och så gingo de båda vännerna ut rör att göra sina uppköp.

Det gällde först att få tag i en sådan hatt, som Arthur ville ha. Inte någon alldeles ny, ty en sådan passade honom inte. Utan en slokhatt med stora brätten, som var använd, utan att därför vara utsliten.

Bengt visste en butik för begagnade kläder alldeles i närheten. Där stodo de en god stund och provade hattar. De flesta voro för små för Arthur. Genom det myckna håret var hans hufvud större än vanligt folks. Till sist lyckades han dock hitta en hatt som passade honom. Skor kunde de däremot inte köpa, ty Arthur måste först ha på sig ett par hela strumpor, innan han kunde ge sig till att profva skor. De beslöto därför att uppskjuta skoköpan det till nästa dag. Strumporna kunde de köpa nu på kvällen inne i stan.

— Inne i stan? frågade Bengt. Måste vi in till stan då i kväll?

Det måste de, ansåg Arthur. De måste på något sätt fira denna stora lyckodag. Och som det var längesedan han haft lite pengar på sig, borde de åtminstone dricka en half punsch nere hos Berns eller Blanchs. Lite käk kunde de kanske också unna sig. Det

räckte nog ändå till att köpa skor. Och dessutom skulle ju Elisabeth lämna honom en hel förmögenhet i morgon.

— Men tänk om du gör af med alla pengarne i kväll, varnade Bengt. Hvad skall hon säga, om du inte har skorna i morgon?

Arthur ville inte alls höra talas om någonting sådant. Han visste nog, hur man skulle sköta om pengar. Och för säkerhets skull tog han tre kronor ur högra västfickan och stoppade dem i den vänstra. Därmed voro de nya skorna fullkomligt säkra.

De följde med första spårvagnen in till staden.

V.

Det var en afton med upphetsning i luften. Solen hade gått ned, men värmen låg ännu kvar. Den trängde fram ur husväggarne, ur gatstenarne. Den frodades allra bäst i skuggan, där man annars kunde finna svalka. Staden var ej längre sig själf, kylig och kall och med hårda linier, utan allting tycktes smälta i hvartannat liksom nere i södern, där allting jäser och allting står på gränsen till att upplösas i någonting annat.

En mängd folk strömmade fram och tillbaka nere i Kungsträdgården. Det var en sådan kväll, då allt hvad ungdom heter måste ut, då gammalt folk bli melankoliska och tänka på sina minnen, då den girige stänger sitt kassaskåp varsammare än annars, ty han känner på sig att njutningslystnaden måhända kunde göra sin stämma hörd äfven hos honom, och de innestängda passionerna kunde bryta sig ut.

I allra bortersta hörnet hos Blanchs, där sjömansgossar och gardister bruka hålla till, hade Arthur och hans vänner slagit sig ned. Bengt och han hade bland gratispubliken utanför restau-

ranten påträffat Aceke och Janne. Äfven Hugo hade af en händelse råkat gå förbi och fått syn på de fyra samt slunkit in till dem på en stund.

Arthur var dagens hjälte. Själaf sade han ej ett ord om det nästan underbara som händt honom denna dag. Först fick Bengt berättat det för Aceke och Janne. Sedan berättade Aceke det för Hugo. Och för hvar gång historien berättades, desto underbarare blef den. Det syntes dem nästan, som skulle Arthur i morgon öfvertaga alla grosshandlarenas millioner att förvalta. Med Elisabeth som rådgifvarinna.

De där sura penningslantarne hade plötsligt fått ett så ofantligt litet värde för dem. Utan att de tänkte på det, kröp den ena punschflaskan efter den andra fram på bordet. Stämningen bland dem var stadd i stigande, sakta men säkert.

Sedan det nu var ett besegladt faktum, att Arthur äntligen skulle få sätta i verket dessa storslagna taflor, af hvilka de alla kände hvarje detalj och när som helst kunde se fullt färdiga framför sig, råkade deras resonnemang af sig själf in på temat om skapandet af konstverk.

Målning och skulptur voro de snart färdiga med. Dessa hade de genomresonnerat så grundligt från ena ändan till den andra, att det ej fanns någonting mera att tillägga.

De hade emellertid på sista tiden fått tag i ett nytt ämne, som var alldeles ouppodladt, och som tillät de vidlyftigaste utsväfningar åt alla håll. Det var musiken: Beethoven och Wagner.

Beethoven, det var den stora fullbordade människan framställd naken i ett sollandskap fullt af färger och dofter, färger så starka, att ljud »strömmade» ut från dem. Beethovens verk var en ny upplaga af Michel Angelos Adam, den förste af alla människor, men på samma gång den siste, den ännu ouppnådde: det hittills öfvermänskliga hopsamladt i människogestalt, en gestalt i hvilken den skapande mästartehanden lämnat varma märken efter sig, en gestalt, där kroppen lika mycket är själ, som själen kropp.

Beethoven var en gammal god grek från Pindaros tid. Han

var den enda strålände stjärnan i söder under nutidens ökennatt, oasen där de två älskande funnit hvarandra.

Wagner då? Han var norrsken, var utstrålning, strålar som stegras tills de försvinna, som dock alltjämt komma åter, alltjämt stegrade, ständigt stigande högre, tills de eröfrat hela sin halfdel af himlahalvvet, den norra. Wagner var också målning, fast på ett annat sätt än Beethoven. Wagner hade tagit fasta på själfva färg- och doft-vibrationerna. Han framställde dem impressionistiskt och direkt. Och med dessa rena sinnessensationer var det han skildrade själstillstånd, genom att i tonerna förkroppsliga de yttre förnimmelserna framställde han det inres ännu ouppdagade skatter.

— Jag förstår så väl hvad Wagner vill, förklarade Arthur. De där stora nordiska sagofigurerna äro endast påklädnad. Wagner är lika modern som någon af oss. Han vill inom musiken det samme som vi inom måleriet. Han vill lägga grunden till den nya själen, som mänskligheten nu håller på att knåda samman ur leran. Det är därför han använder så starka färger. De starka färgerna gå alltid före och förkunna att den nya själen är i antågande, de äro som horns signaler, hvilka äro absolut nödvändiga för att den nya herren skall kunna hålla sitt intåg med tillräcklig applomb. De äro. . .

Och Arthur spann den härfina tråden allt längre och längre, tills de knappast visste om den ännu hängde samman med det föregående. De rycktes alla med, än den ene än den andra fick plötsligt stoff till fortsättningen och spann åstad ett långt stycke, liksom hade det legat där färdigspunnet förut. Det blef till en hel stor härfva af ljusa drömtrådar, en härfva så stor, att den fyllde hela sommarkvällen med sin glans.

VI.

Det blef åter en sådan där natt, då de aldrig ville skiljas.

Från Blanchs tågade de till en källare vid Regeringsgatan. Här åt man och sen blef det kaffe och punsch igen. Arturs slantar voro längesen slut, men nya hade skaffats. Pengar spelade ingen roll, de kände sig allesammans nästan som millionärer. Arthur skulle ju i morgon ha alla de stora rikedomarna till sitt förfogande.

Endast Bengt kände sig missmodig och förstämd. Han kunde inte låta bli att tänka på skorna och strumporna, som Arthur skulle ha köpt sig. Hur skulle han kunna få dem nu, när alla pengarne voro slut? Inte kunde han komma till Elisabeth i morgon i samma gamla trasor som förut? Kanske hade de nu förstört hela hans framtid genom att supa upp hennes pengar?

Men alla de andra glödde af entusiasm och glädje öfver stundens skönhet. Ingenting tycktes dem jämförligt med en sådan här vänskapsafton. En kärleksnatt med en flicka var någonting fruktansvärdt banalt mot detta. Här var det någonting sjäsligt som band dem samman till en vänskap, som inte längre var vänskap utan öfvergått till en art af kärlek, ädlare och mera förfinad än den känsla med detta namn, som kan uppstå mellan en man och en kvinna.

Här var det fem unga män knutna samman med de starkaste af alla länkar, som finnas. De voro denna afton liksom pressade in i hvarandra, så att de alla tänkte med samma hjärna. Om de voro fem eller en visste de knappast mera. De hade blott en känsla af att denna heta sommarnatt var som en stor varm mantel som omslöt dem allesamman.

Och dock måste de till sist skiljas åt. Men de skiljdes åt på så vis, att de allesammans följde hvarandra hem. Därför vardt det ett evigt kringgående utan att någon kom dit han skulle.

Bengt hade härunder fått tag i Hugo och berättade för honom sina farhågor för morgondagen. Hugo visste genast bot. Strum-

por kunde Arthur få hos honom och skorna kunde han kritsa hos en skomakare som Hugo kände. Alltså var äfven Bengt lättad från sin börda och kunde helt deltaga i de andras öfversvallande glädje.

Men deras sommarnattsentusiasm fick ett plötsligt afbrott. När de från Skeppsbron öfver Slussplan skulle bege sig ned till Munkbron, kommo två eleganta uniformerade polisherrar rusan- de efter dem. Enär Arthur för tillfället var den som hade ordet, vände de sig till honom med sina barska ord.

— Hvad är det här för oväsen midt i natten?

De stodo till att börja med alldeles lamslagna af häpnad öfver detta fräcka ingripande i den vackra stämning af vänskap och entusiasm, hvilken denna afton likt ett stort träd öfverskuggade dem. Dessa råa ord och denna brutala stämning ryckte dem med ens ned från ett af fantasien hopspunnet drömland, tillbaka till den rama svenska verkligheten, där alla konturer äro för hårda och torra, luften för tunn och kall och där alla frukta och hata entusiastmen som någon farlig ungdomssynd.

VII.

Artur bodde sedan en månad tillbaka i ett litet gårdsrum på Riddaregatan hos en arbetarefamilj, som Elisabeth kände.

Hon hade arrangerat allt för honom på, som hon trodde, bästa sätt och därtill instruerat arbetarehustrun så, att hon ständigt öfvervakade Arthur. Han hade nämligen berättat för henne helt öppet, om hur alla försök att komma på egna fötter misslyckats. För att förebygga detta hade hon träffat sådana anstalter, att Arthur skulle skyddas mot alla sina många halfsvältande vänner. Arbetarehustrun skulle bli hans skyddsande, som skulle hålla borta alla frestelser, hvilka kunde dyka upp.

Men trots allt detta var Arthur allt annat än lycklig. Hela sago-slottet han tänkt få inträda i vid Elisabeths hand hade förverkligats på ett sätt, som var en fullständig parodi på det ursprungligen drömda. Grosshandlaren med sin praktiska blick på saken hade prutat utaf på Arthurs alla barnsliga önskingar. I stället för den stora duken på tre meter gånger fyra hade han fått ett par smådukar. Grosshandlaren ansåg, att Arthur först kunde måla ett par skisser och sedan dessa godkännts af honom och Elisabeth, skulle han få de stora dukarne att utföra dem på.

Men Arthur var alldeles på det klara med, att hans idéer inte kunde återges i sådana där miniatyrskisser. De skulle fulländas och växa fram i all sin glans, först då han hade en stor yta att framställa dem på. Följden vardt att han inte kom sig för att måla alls. Dukarne och färgskrinet fullt med de härligaste franska färger, hvilka Elisabeth köpt åt honom på en pantförsäljning, hade Arthur stoppat in i sin garderob. I stället hade han slagit sig på att rita teckningar i svart och hvitt.

Arthur kände sig därför som en fågel, hvilken från det fria lifvet ute i skogen plötsligt blifvit fångslad och insatt i bur. Allt tryckte och klämde honom. Inte ens där hemma hos föräldrarne hade han stått under en sådan kontroll som här. Vid hvartenda steg han tog, hade han värdinnan öfver sig.

Han fick sina tre mål mat om dagen, men maten smakade honom inte. Det var, som om han åte någon slags fångkost. Den gödde honom, men den födde honom inte. Han blef blekfet af den och fick magsyra.

Välmågan slappade också hans energi. Förut, under det fria bohémelifvet, hade han dock emellanåt kunnat arbeta otroligt mycket. Nu var han trött, bara han setat en halftimma vid ritbrädan. Så trött att han rick gå och lägga sig på sängen.

En dag kom Elisabeth på besök. Hon skickade bort gumman i ett ärende, så att hon skulle kunna få prata vid Arthur.

Arthur lyste upp, när hon kom inseglande i sin eleganta bruna kappa, frasande sidenkjolar och med stora plymer i hatten. Hon

skakade hand med honom och kysste honom på pannan. Detta, tillsammans med den starka parfymdoft hon utströmmade öfver honom, gjorde Arthur fullt bedöfvad och sällsamt rusig.

Han fattade hennes hand och ville kyssa den. Men som hand-sken omslöt den som järn, kunde han inte finna någon annan plats att kyssa än handleden.

Hon drog honom ned bredvid sig i soffan.

— Nå, min käre gosse, hur har du det?

— Åh, åh. . . jag önskar bara, att jag alltid kunde få vara hos dig, Elisabeth!

— Arbetar du mycket?

— Inte som värst. . . Jag är bara trött och längtar efter dig. Och så får jag ju aldrig komma hem och besöka dig, när du är ensam.

— Det kan du visst få. Hvarför kan du inte arbeta?

— Du får inte bli ond, Elisabeth lilla, men jag tycker att jag sitter i ett fängelse.

— Är du inte otacksam nu?

— Det kan nog vara. Men jag kan inte hjälpa det. Det är så. Om jag hade gjort något riktigt ondt och satt i ett verkligt fängelse, då skulle jag nog kunna arbeta. Men inte här. . .

Elisabeth blef förtviflad. Hon trodde, att hon lagt allt tillrätta för honom, och så tyckte han, att hon burat in honom i fängelse.

— Men hvad vill du då, att jag skall göra för dig?

— Låt mig komma hem till dig.

— Det går inte för sig.

— Finns det inte någon vindskupa i ert hus, där jag kunde få bo och ha min atelier? Där skulle jag kunna arbeta. . . och så skulle jag någon gång få se dig.

— Få se mig? Du är tokig, gossen min.

— Nej, nej! Inte tokig. . .

— Hvad är det då? Är du kär?

— Ja, Elisabeth. Jag älskar dig.

Arthur satt och stirrade in i hennes ansikte, hoppandes, att något enda drag skulle förråda, hvad hon tänkte djupt inne i sitt hjärta. Men hennes ansikte var gladt och orörligt, där fanns hvarken glädje eller sorg i det. Hon hade alltså inte blifvit sårad af hans bekännelse. Men hvarför var hon så oerhördt lugn?

— Men Elisabeth! Svara då!

Han lät så barnsligt olycklig, att hon nödgades se på honom. Han såg så rörande ut, att det högg till i hennes hjärta, trots att hon fann honom nästan komisk. Men hon behärskade det småleende hon kände inom sig och talade till honom i allvarlig ton.

— Dina ord ha slitit sönder en vacker dröm för mig. Du vet, att jag håller af dig och beundrar dig. Men en del af min dröm var det, att jag hoppades kunna bereda dig tillfälle att få slå ut i full blomstring som konstnär. Nu är det hoppet om intet. Sedan trodde jag, att när den dagen kom, då du hyllades af alla, då skulle du komma till mig och jag skulle känna lycka bara öfver att få trycka dig till mitt hjärta. . .

Arthur ville tala, men kände sig lamslagen af hennes ord. Han såg, hvori missförståndet legat å hans sida. Att hon önskade, att det hemliga bandet mellan dem alltid skulle få förbli i det fördolda och icke blottas med ord, utan få växa sig starkt, utan att någon af dem mer än anade det. Nu hade han kanske för alltid slitit sönder. . .

— Jag vet inte, hvart jag skall ta vägen. Min hjälp tycks inte vara dig till något gagn. Hvad önskar du själf?

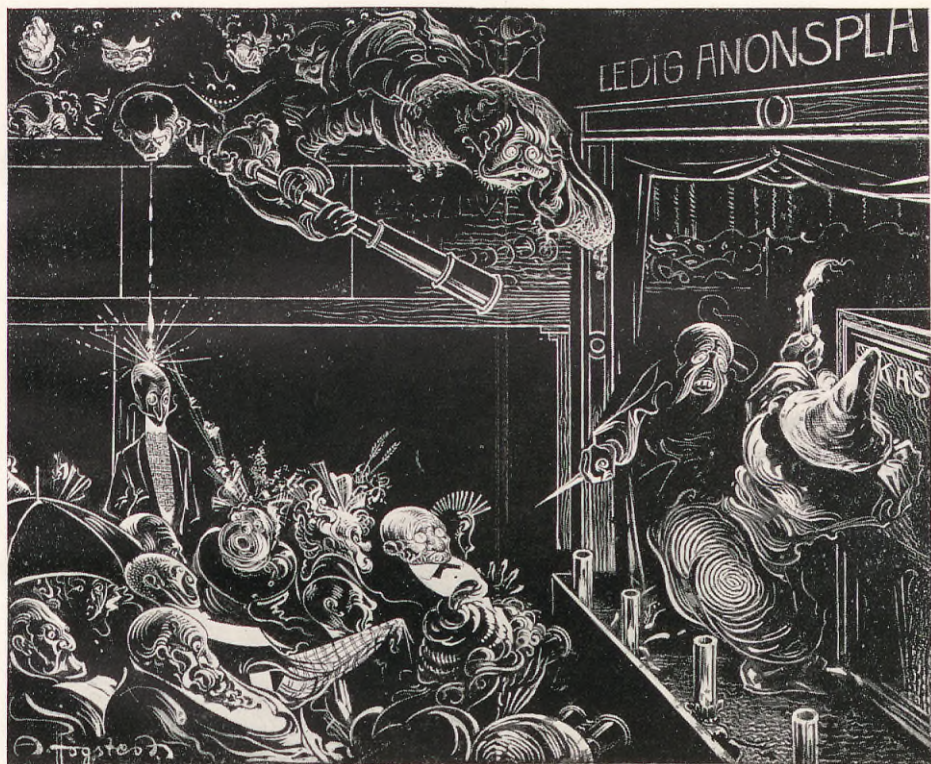
— —

— Svara! — Jag kan inte hjälpa dig, utan min man vet om det.

— Du skall inte hjälpa mig längre. Jag vill bara bort härifrån, långt bort, så att jag kan få gråta ut.

— Du vet, att jag vill hjälpa dig. Men på ett sådant sätt, att du har någon nytta af det.

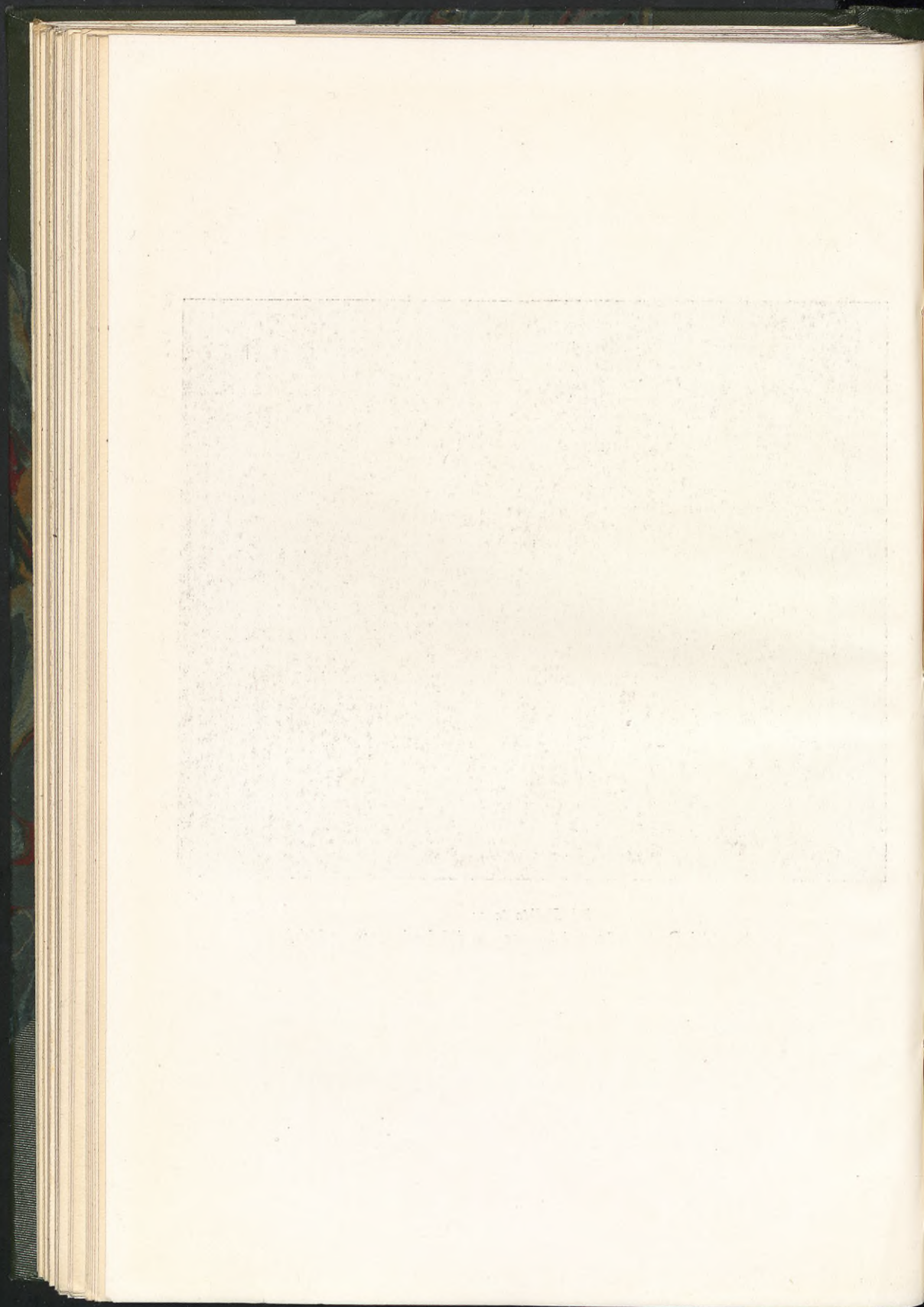
Så började de diskutera, hur det skulle kunna ordnas för Arthur, så att han kände sig mera fri och kunde arbeta. Det enda riktiga hade naturligtvis varit, att hon skaffat honom en atelier

(Ur Strie)

På Folkteatern:

— Akta dej Rockenbolle, det kommer en jäkel på ryggen på dej!

och gifvit honom ett litet belopp i veckan att lefva på. Men som det riktiga aldrig sker här i lifvet, kom det heller inte nu att ske. Dessa få minuter afgjorde Arthurs hela konstnärsöde. Hade han ej varit för blyg, utan sagt Elisabeth, hur det borde göras, skulle hans framtid ha varit tryggad. Men han tänkte på att det kanske kunde kosta henne mera och att hon kunde få obehag af sin man. Därför teg han.

Elisabeth hade åter blifvit vänlig emot honom. Hon smekte honom, som en mor smeker sitt lilla barn. Och i allra bästa samförstånd kommo de så öfverens om, att Arthur skulle flytta ut till en villa, grosshandlaren hade byggt för välgörande ändamål, ute i Sundbyberg. Där skulle han bo alldeles fri och kunna ha ett par andra ungdomar med konstnärsanlag till sällskap.

För att han inte skulle ha några gummor, som gingo och spionerade, skulle det inte vara något hushåll i villan, utan Arthur och hans vänner skulle äta i en villa näst intill, där grosshandlaren inrättat ett barnhem.

Allt detta beslöts i allra bästa samförstånd och när Elisabeth gick, gaf hon Arthur en kyss, som också den skulle vara fullt moderlig.

VIII.

Bengt kom på besök en dag ute hos Arthur på Sundbyberg.

Som han inte visste, i hvilket rum Arthur bodde, gick han rundt villan och kikade in genom fönstren.

Där var tomt i de flesta. I två af dem såg han ungdomar, som sutto och arbetade. En höll på att modellera på en lerklump, han hade framför sig på bordet, en annan satt och skref. Arthur såg han inte till.

Bengt tog mod till sig och knackade på. Ingen kom och öppnade.

Då han tog i dörren befanns den olåst. Han sköt upp den och steg in. Kom in i en stor öppen hall. Gick omkring och klampade, så att han blef rädd för sina egna steg. Slutligen öppnades en dörr.

— Hvem söks?

Det var den unge skulptören, som frågade.

— Finns Arthur kvar här ännu?

— Jo, visst. Han bor i det där rummet.

Bengt gick och knackade på. Ingen svarade. Han öppnade dörren.

Det var halfskumt i rummet. Men i ett hörn syntes ett lurfvigt hufvud resa sig upp. Arthur låg och hvilade sig.

— Nej, se Bengt!

Han for upp med fart och kom fram emot vännen.

— Så roligt, att du äntligen kom och hälsade på mig.

Bengt såg på honom forskande. Var det verkligen samme Arthur han skiljts vid för några månader sedan? Hans blekhet hade nästan blifvit genomskinlig, trots att han fetmat. Han hade något oerhördt trött öfver sig, var slapp på ett sätt, som Bengt aldrig sett hos honom förut.

— Nå, men du har väl arbetat en hel del? frågade Bengt för att inge sig själf lite mod.

— Nej, du. Jag kommer inte ur fläcken med någonting.

Bengt kände sitt hjärta sjunka.

Arthur märkte, att han gjort vännen ledsen och sökte förklara bort, hvad han nyss yttrat. Han trufdes här utmärkt. Han hade sin fullständiga frihet, god mat och allting ordnat på bästa sätt. Man kunde inte begära bättre.

— Men ändå trifs du inte? invände Bengt.

— Ja, man har ju inte sin absoluta frihet som på den tiden, då man gick och svalt i Stockholm. Jag kan inte med att svälta mera, därför får jag finna mig i att ha det på det här sättet.

— Du far väl till stan någon gång emellanåt?

— Jag har lofvat Elisabeth att inte göra det. Kommer jag in, blir det bara fylla och galenskaper.

— Har det verkligen gått så långt med dig?

— Gått så långt? Hvad menar du? Förstår du inte, att jag bara längtar efter henne. Kommer jag in, måste jag söka få träffa henne. Då blir hon orolig och fruktar, att hennes man kan komma hem helt plötsligt. Sedan jag tiggat och bedt henne att få stanna, slutar det alltid med, att hon ger mig pengar, för att jag skall gå ut och skaffa mig någon förströelse. I stället går jag på Berns och dricker tills allting dansar rundt för mig och så pratar jag om min kärlek och hur olycklig jag är, ända tills någon blir arg på mig och låter kasta ut mig. Vanligtvis hamnar jag hos polisen, så vida inte någon god själ tar hand om mig.

— Men när du rasat ut, kommer väl arbetslusten tillbaka?

— Det gör den. I ett par dagar efteråt gnyr och värker det i mig. Jag har en sådan rasande lust att hugga i och måla någonting stort och våldsamt. Fast så snart jag tar fram en duk och börjar, kommer jag ingen vardt. Jag ritar upp bilden med kol och tycker att den artar sig bra, men så snart jag börjar med färgen, tänker jag bara på Elisabeth och så inser jag, att jag ingenstans kan komma. Inte kan jag skaffa mig någon modell, om jag skulle behöfva en och min fantasi hjälper mig inte mera.

— För att bli kvitt det, som plågar dig, kunde du inte ta och måla ett porträtt af henne?

— Tror du inte jag har försökt? Men det blir inte ett porträtt utan en elak karrikatyr. Se här, skall du få se.

Arthur gick in i en garderob och kom fram med en större duk.

Bengt blef förskräckt, när han fick se bilden af henne, som skulle vara Arthurs välgörarinna.

Arthur hade målat henne som en trånsjuk borgfru, sittande inne i en djup fönsternisch. Hon hade en mörkröd sammetsdräkt i en stil som erinrade om Maria Stuarts. Ansiktet var värst. Det var gulgrönt och förgrämt, nästan liksom vore det af ben och ögonen så hårda som törstade de efter blod. Och så den höggra han-

den, som låg i hennes knä; hvarenda muskel och ådra var synlig i den och alla de gnistrande diamanterna och de gröna stenarne på de smala fingrarne gäfvo den ett spöklikt sken.

Den vänstra handen hängde slappt ned längs hennes sida. Det var som hade den hållit fast i någonting, men nu sjunkit kraftlös tillbaka.

Nedanför denna hand i skuggan under fönstret syntes en nedhukad figur: en stackars puckelryggig page med förvridna anletsdrag, erinrande om en halfjantig narrs. Så vanställda de än voro, tyckte sig Bengt spåra bakom dem Arthurs egna.

— Men det är ju inget porträtt, Arthur. Det är en fantasi!

— Ja, ja. En fantasi, som vändt sig mot sitt eget jag för att förinta det. Det är inte fantasien själf utan dess afvigside. Det är ett satiriskt hån mot kärleken och mot mig själf och allt hvad jag håller af.

— Taflan är bra, fast den är ohygglig.

— Det är det enda sätt, hvarpå jag numera kan måla.

— Har du ingenting mera i samma stil?

— Bara teckningar, men dem vill jag inte visa.

Bengt teg för att dölja den förtviflan han kände.

Dörren öppnades och den unge bildhuggaren kom för att fråga, om inte Artur skulle visa sin vän rundt i deras lilla konstnärshem.

IX.

När Bengt satt på tåget tillbaka till Stockholm, hade han en känsla af, att han besökt ett sjukhus, där alla sjuklingarne när som helst kunde bli vansinniga och det hela plötsligt förvandlas till ett dårhus.

Där hade de setat i hvar sin cell, hvar och en rufvande på sin konstnärdröm, men utan att kunna göra någonting för att för-

verkliga den. I stället mynnade alla deras tankar ut i sjukliga drömmar, svaga och alltför sväfvande, förgiftade af den jäsande kraft, som ej kunde få något naturligt utlopp genom arbete.

Ingen af dem kunde arbeta regelbundet. Någon gång, när lättjan vardt dem för besvärlig, höggo de i ett litet tag, arbetade kanske ett par timmar, men slappnade snart af och gáfvo upp arbetet vid första svårighet som mötte.

Och hvarför? De hade ju allting ordnadt för sig på bästa vis. Den välvillige mäcenaten hade arrangerat allt för dem så förståndigt som möjligt, men ändå. . .

De saknade den forna bohème-friheten. När inte längre den ständiga nöden och bristen hängde öfver dem och hotade dag ifrån dag, kunde de inte spänna an sin energi. Då allting var lagdt tillrätta för dem, kände de inte längre igen sig själfva. De kände sig som säckar fyllda med luft, färdiga att sjunka samman vid minsta tryck.

Arthur hade berättat, att deras välgörare emellanåt kom cyklade ut till dem för att se, hur de hade det. Men han var så alltför diskret, att han inte steg af cykeln och kom in till sina skyddslingar. Han ville inte störa dem, i fall de arbetade. Därför cyklade han endast ett par gånger rundt villan och tittade in till dem genom fönstren, men hälsade inte utan låtsades som han ej sett dem.

Då blefvo gossarne hemska till mods. Det var som de hade sett ett spöke, som slagit ett par trollringar omkring dem. De samlades i stora hallen och tände alla lampor och ljus. Ingen nämnde ett ord om den syn de haft, men deras fantasi hade fått en viss riktning och detta utmynnade alltid i att de berättade spökhistorier för hvarandra, tills de voro så uppjagade, att de inte vågade ligga ensamma i hvar sitt rum utan kinesade hos hvarandra.

När Bengt åkte in på Centralstationen hade han klart för sig, att man måste ingripa på något sätt för att rädda Arthur från denna drönarettillvaro, i hvilken han snart skulle duka under

fullständigt. Bengt beslöt sig för att med första uppsöka Hugo, som ju alltid brukade kunna hitta på någon utväg. . . .

*

Det gick dagar och veckor, innan Bengt fick tag i journalisten. Slutligen en regnig eftermiddag träffade han honom i hans bostad på Östermalm.

Hugo hade hyrt sig ett stort omöbleradt rum med egen ingång. Han hade själf möblerat det med splitternya möbler, mattor och draperier, så att det liknade ett elegantare hotellrum. Bengt kände sig alls inte hemmastadd där.

— Arthur måste räddas! förklarade Bengt.

— Från hvad?

— Från räddningshemmet för unga konstnärer, som ej kunna hjälpa sig själfva.

Och så berättade han om hvad han erfarit vid sitt besök i villan i Sundbyberg. Hugo var genast med om att göra någonting för Arthur. Ett rum kunde man nog skaffa honom. Men pengar till mat? Det syntes honom värre. Inackordering ville Arthur inte veta af och fick han pengarne själf, gjorde han af med dem på ett par dagar.

Det knackade sakta på dörren. Hugo gick och öppnade.

Ute i farstun stod en grå liten gestalt, genomblöt och lerig, som om han komme direkt från ett landsvägsdike. Det långa våta håret hängde rätt ned öfver ansiktet på honom, så att ögonen inte syntes. I handen höll han en gammal genomblöt slokhatt. Det var Arthur.

— Så komiskt. Jag och Bengt talade just om dig. Stig in.

— Nej, jag kan inte, för jag blöter ned allting.

— Häng af dig här i tamburen.

— Det går inte, för jag är lika blöt alltigenom.

— Har du varit i sjön?

— Nej, jag har gått från Sundbyberg. I går kväll redan. Och sofvit i natt under en bro.

— Nå, så får du klä af dig hvarenda tråd och gå till sängs.

Bengt och Hugo togo honom i hvar sin arm och drogo in honom i tamburen. Så började de kläda af honom plagg för plagg, alltsammans utom skorna, ty dem kunde man inte ta i. När han inte mer hade en tråd på sig, fick han en stor grof handduk af Hugo att torka sig på och då han var någorlunda torr, svepte vännerna in honom i en stor filt och stoppade ner den stackars skälfvande rymmaren i Hugos säng för att få honom riktigt varm och torr.

Hugo kokade té på ett litet spritkök och medan Arthur drack varmt doftande té och mumsade cakes ur en stor bleckburk, berättade han om hvad som tvungit honom att fly från konstnärshemmet.

X.

— Ser ni, hade inte det här skett, hade vi blifvit tokiga hela bundten.

— Hvad skedde då? undrade Hugo.

— Vi gingo dag ifrån dag och väntade bara att någonting skulle inträffa, så vi allesammans skulle bli bortjagade.

För någon tid sedan kom Frasse ut på besök. Han hade med sig en punschhalfva, ty gången förut han varit hos oss, hade vi varit så trista. Punsch gjorde oss förstås lite gladare och så blefvo vi pratsjuka och berättade för Frasse allting om hur vi hade det.

Då sa han, att han snart skulle komma igen och bota oss för dårhuset. Han är en sådan där radikal en, som inte tycker om halfgjorda saker.

I förgår kom han. Han hade en respläd med sig och sa, att han ville kinesa. Men när vi rullade upp resplaiden, fanns där tre pavor i den; en med nubbe och två med puback. Och så hade han porter i ytterrocksfickorna.

Det vardt ett festande. Vi ble formligen vindögda af'et. Ingen visste hvar han var hemma och det vardt omöjligt hitta sin egen säng. Vi sof som det föll sig.

Nästa morgon hade vi väldig värk i håret, må ni tro. Då kom Frasse med mera porter. Och så hällde han i oss nubbe ofvanpå den.

— Här ska spelas dårhus, sa han, och så började han dansa för oss en helvetesdans, så vi blef riktigt vridna och dansade med.

Till sist blef vi så varma, så vi inte kunde ha kläderna på oss. Och som vi inte vågade gå ut, gingo vi upp på taket och där lade vi oss spritt nakna och gassade oss i solen och sjöngo »Du gamla, du fria».

Just som vi sjöng detta, kommer ett fruntimmer stickande fram bakom husknuten. Det var Elisabeth.

Hon tittade upp och fick se oss liggande där på taket i paradiskostymer. Hon blef förstas förskräckt och gaf till ett hojt och försvann igen.

Vi kröpo ner genom takfönstret och kände oss ganska kymiga. Vi riglade alla dörrar och klädde på oss och tvättade oss. Men sen visste vi inte, hvad vi skulle ta oss till.

På hela dagen vågade vi oss inte öfver till den andra villan, där vi plögade äta och ingen kom häller och budade till mat. När det började skymma, blefvo vi ännu ängsligare, för vi trodde att grosshandlarn själf skulle komma och hålla räfst. Frasse hade farit åstad med ett eftermiddagståg.

Slutligen kunde vi inte uthärda längre utan beslöto oss för att springa till skogs. Vi gnodde en åt hvar sitt håll för att det inte skulle bli så lätt att få tag i oss. Om di andra återvändt vet jag inte, men jag gick vilse i skogen och som jag inte vågade mig fram till folk, sof jag en stund på natten under en landsvägs-

bro. Där blef jag så nedsmord, att jag inte vågade mig in till stan förrn det blef skumt.

— Och sedan? frågade vännerna.

— Det är det värsta af allt ihop. . . Jag gick till Elisabeth.

— Tog hon emot dig?

— Pigan ville inte släppa in mig i tamburen utan stängde dörren. Så om en stund kom Elisabeth själf. Jag bad henne förlåta mig, men hon var bara ond. Hon sa, att allting var slut och att hon aldrig ville hjälpa mig mera. Jag bad henne om en tia att supa mig full på, så förtviflad var jag, men då tog hon bara med båda händerna så här och tryckte mig för bröstet och knuffade ut mig i farstun och ropade bara: »gå, gå!»

Arthur var så öfverväldigad vid tanken på hvad som skett, att han inte kunde fortsätta. Han fällde inte en tår, men han sjönk tillbaka i kuddarne som hade han inre smärtor.

— Hon tryckte mig för bröstet. . . Elisabeth! Åh, åh — hvad det gör ondt. . .

SJUNDE CYKELN

När ingen hjälp fanns.

I.

Ingen af vännerna hade på länge haft reda på hvar Arthur fanns då Hugo en dag fick ett bref ifrån honom. Han skref:

Bäste vän, Hugo!

Jag är på Öland, har något så när hälsan fastän jag ej är riktigt på det klara med mig själf — du vet — det där underliga, som anfäktade mig i staden och som äfven nu hänger efter. Jag vet ej, om jag någonsin blir bra — det vete Gud — men jag har tråkiga förhållanden, ett trist hem, allt är slut — min hälsa vanklig. Men jag är nu klar om mycket, som förr var mig en gåta och jag tror och jag hoppas, att jag i dig äger en vän, ty så har det ju förr varit. För alla galenskaper som jag då gjorde dig hoppas jag du har öfverseende, ja jag vet det — men bäste vän — det är svårt att blifva man. O, jag önskade många gånger, att jag ägde dig eller några af våra trefliga stunder tillbaka — men Gud vet om vi mera skall träffas. Jag hoppas dock det.

Bäste, käre vän — äger du än din tidning? Skrif några rader och omtala för mig, om jag kunde stå dig till tjänst med något Opus, alltid äger jag något — men ack — om du dessförinnan kunde hjälpa mig med en tia — eller mer — ty jag äger intet och jag har förfärligt tråkiga förhållanden — du har nog många vänner. Jag beder dig, glöm ej mig, jag vill ej att vi skola glömma hvarandra.

Bäste vän. — Glad vore jag för några rader ifrån dig och jag hoppas att jag ej i detta fall får vänta förgäfvos — blott några rader — skrif — beder jag, din gamle, kanske förlorade vän Arthur — men jag vet, att jag kommer att efterlämna en sak af värde — ja, jag äger ej något att gifva dig mer i ord — jag skulle önska att jag ägde någon som gaf mig — men — ingen. Ja, det skall väl så vara. Gör det jag bad dig, Hugo — och jag skall lämna något af hvad jag har, beder din söndrade vän

Arthur.

En God Jul önskar jag dig. Hälsa alla — omtala för mig några händelser från staden.

19. 12:te 1903.

Omkring en månad senare erhöll Hugo ännu ett bref från Arthur, som svar på det han sändt honom till nyåret.

Käre vän Hugo!

Tack för dina kärkomna rader och den femma jag erhöll — intet har på länge gjort mig så glad som den försändelsen.

Jag hoppas, att du mår bra och att allt går dig väl. Jag är glad att du ännu ej glömt mig, och att jag ännu räknas som din vän. Hur mår våran Beethoven?

Jag vet ej hur allt är. Jag vet ej — knappast — om jag lefver efter Jul eller före. Det är sån villervalla här på Bondvischan — så man kan bli hufvudyr af mindre — folket här är ett inpiskadt elakt patrask, så jag vet ej snart, hur jag skall vända mig. (Men jag har en snäll faster, som jag brukar gå och hälsa på.)

Käraste vän, jag har ej något att hoppas efter hvad jag tror — ty ser du, jag är blifven förhärad af Fanken vet hvad för sattyg. Hur jag än vänder mig så tyckes jag vara en utstött — ja, sådant kan ju ej intressera dig — men eftersom du är en vän till mig så skrifver jag detta.

Lef väl, min käre vän, och tack för din godhet, som bekom mig så väl och glädes jag vid tanken på, att om vi mera träffas jag på nå-

got sätt kunde glädja dig — ja, jag är, förstår du — som Per Gynt instängd i berget och kan jag ej finna öppningen eller mig själf.

Glad skulle jag vara, om du godhetsfullt skulle vilja skicka till mig ett par af Henrik Ibsens skrifter, ty jag har intet att läsa eller förströ mig med.

Jag ritar litet om dagarne, men mina förhållanden äro sådana, att jag ej kan göra något. Ja, hvad är att göra?

Tack för ditt råd, att jag skall vistas ute i luften — råd har jag äfven fått att jag skall skaffa mig en flicka, men sådant mitt tillstånd nu är, så äcklar mig hvarje sådan tanke, och hälst som jag har varit och är sådan, att jag ej vill eller kan detta.

Ja, mitt tillstånd är långt ifrån sundt, men jag kan ej göra något åt den saken, ty kärleken är ifrån mig borttagen, denna ljufliga mättnaden i bröstet, som jag kallar kärleken, ungdomen eller våren — eller rätta instinkten. Jag famlar utmed väggkanten. Jag ser ej mera. Jag vet ej om jag lefver på eller under jorden — ibland är jag som borta — ibland tung som en sten. Jag har förlorat balansen.

Farväl, käre vän — och måtte allt gå dig väl, är min hjärtliga önskan. — Skrif några rader till mig, om det är så att dina förhållanden tillåta dig det. Din vän

Arthur — farväl. —

Febr. 2:dra 04.

II.

Inne på Rydbergs American bar hade Petter, Hugo och Acke träffats en middag vid 3-tiden. De stodo längst bort i högra hörnet och pladdrade med Gustafson, som sin vana trogen drog de färskaste vitsarne för dagen af eget fabriikat.

Petter smuttade på en liten whiskygrogg, Hugo på en stark absinth frappé och Aceke hade nästan tömt en magborstare.

Någon af dem kom att nämna Arthurs namn.

— Jag har nyligen fått bref från honom, upplyste Hugo.

— Nej, hvad säger du? Hvar finns han?

— Han bor hos sin farsa på Öland.

— Är han sjuk? frågade Petter med en min, som antydde något allvarligt.

— Han påstår, att han inte är riktigt klar i hufvudknoppen.

— Jag kunde tänka mig det!

— Hvad menar du, Petter?

— Sist jag såg honom var han så besynnerlig. Jag trodde han skulle bli tokig med detsamma. Han bara dillade om sin stora kärlek till Elisabeth. Det var en fluga han fått, att hon skulle vara kär i honom — och att hon sedan skulle ha svikit.

— Nå, hvad sa han då?

— Han hade varit ute på Saltsjö-Dufnäs hos målarne som bo där. De hade måst vaka öfver honom emellanåt om nätterna, för att han inte skulle göra sig något illa. Men en natt, berättade han, hade han passat på när alla somnat och smugit sig ut. Det skrek och värkte i honom, så han måste ut i skogen för att hojta och gorma. Han kände på sig, att han måste få skrika ut all sin smärta, för annars kunde det ha gått på tok med detsamma.

— Berätta han detta för dig?

— Ja, han berättade det, så att det vardt till en stor tragedi. Hur stormen tjöt i skogen och hur han sprang på kapp med stormen och bara ropade hennes namn. Han sprang tills hvarken han eller stormen orkade fortsätta och han sjönk ned vid foten af en stor gran. När han setat där — han visste inte huru länge — började snön falla, den första hemska höstsnön, som dödar sommaren och begrafver alla blommor.

Och så tog stormen vid igen och hans förtviflan också. Han klättrade upp i granen, allra högst upp i toppen och där satt han i flera timmar och sökte öfverrösta stormen. Han tjöt med

den ända tills han inte längre hörde sin egen stämma och hans bröst kändes alldeles tomt och hårdt och han inte längre kände trycket af de båda händerna hon lagt på honom, då hon dref honom bort. — —

— Hur kom han tillbaka då?

— I ett par dygn måtte han ha irrat omkring i skogen. Till sist hade han letat sig fram till stan och kommit upp på Söder och där hade Frasse fått syn på honom och tagit honom med sig. Det hade tagit ett par veckor innan han blef någorlunda människa igen. — —

Petters berättelse hade brakt förstämning bland dem.

Alltsedan Arthur var borta hade det gamla bohémekotteriet aldrig varit samladt. Man hade träffats två och tre samt pratat bort några timmar, mest om gamla minnen från deras första bekantskapstid. Men någon samling fanns det intè längre bland dem; den lille målaren hade varit den sammanhållande länken ibland dem. Det märkte de nu först, när han var borta.

— Så synd på en människa med hans begåfning! tyckte Aeke.

— Tänk hvad han skulle ha kunna blifvit!

Också Hugo tog till orda.

— Han skulle ha kunnat bli vår tids Botticelli. Just den fantasi som de andra, de berömda storheterna sakna, den hade han. Det de andra måste arbeta och studera sig fram till, det var medfödt hos honom. Och så detta själfulla, förfinade i den stil han hade. Hade det funnits människor med smak i vår tid, hade vi haft Mediceer, skulle han ha blifvit höjd till skyarne af dem och blifvit deras Hofmålare, som förevigade deras underköna älskarinnor och lefde i samma lyx som de, trots att han kanske sedan dog i en rännsten. Men hvad gör det, bara man en gång slagit ut i full blomstring.

— Skall det då inte finnas någon räddning för honom? undrade Aeke.

De tre vännerna började öfverlägga härom, men kommo till

den slutsatsen, att var han så förvirrad, som han själf påstod i sina bref, då voro alla ansträngningar fruktlösa.

De hade emellertid så kommit in i den stämning af varm tillgifvenhet för hvarandra, Arthur plögade åstadkomma, att de inte med ens kunde skiljas utan följdes åt till Hamburger Börs för att äta lite god mat tillsammans och ta sig en nubbe.

— Till Arthurs ära! proponerade Aceke med ett skälmskt småleende.

— Ja, till Arthurs ära! stämde de båda andra i.

III.

Det var en trist tid för alla, som ingick med 1904.

Under de två sista decennierna af det föregående århundradet hade det andliga framstegets män gjort en samlad chock mot de Svarta i landet, dessa som uppifrån eller nerifrån arbeta på att förkväfvä det själsliga hos människorna och söka hejda lifvets brusande ström genom att afleda den i sidofäror för att uttorka den.

Samlingens stora tid var nu slut. Man hade nått fram till mål, hvarom man icke på förhand vågat drömma. Inom diktning, konst och vetenskap hade det af sina egna allt hitintills misskända lilla landet ryckt fram till en betydighet, som det aldrig ens under sin s. k. storhetstid besutit.

Hjältekonungen från Lützen hade slagits med halfva Europa — icke alltid med framgång och ofta med tvifvelaktiga resultat för oss själfva — och hade kunnat detta endast tack vare subsidier ur fiendens eget läger. Vår tids störste diktare eröfrade hela Europa och gjorde det svenska namnet mer hedradt öfver hela världen än alla Vasa-konungarne tillhoppa.

Sedan han brutit bresch genom filisterdömets murar, hade en skara af unga konstnärer stormat fram genom densamma och stiftat ett heligt konstens brödraskap, beredde att segra eller dö för de nya ideal, Den Store uppställt för sig själf och de unga, som förmådde frigöra sig ur brödbyråkratiens och brödkristendomens lockelser. Och vetenskapsmännen hade i hemlighet bildat sin egen fria republik — utan presidentskap — midt uppe i den förgyllda monarkien.

Men när slaget var fullständigt vunnet och sekelskiftet passerats, blef det ett »dagen efter». Likplundrare och gamar döko upp här och hvar på slagfältet, spanande efter rof.

Inom litteraturen sökte man skaka af sig Den Store, därför att ingen kunde växa sig hög så länge han fanns där. Hans rötter voro för djupa och hans krona för hög, därför skulle man fälla honom nattetid med yxor.

I väntan på att han skulle falla kommo där stigmän och sökte göra sig hörda. En hamrade på sin Kolmårdsarmor och trodde att hammarslagen voro sång. Från de västra skogarne kom en uråldrig trollgumma flaxande. Hon skrämde upp dem, som slögit sig ned vid lägerelden, med gamla spökhistorier, hvilka gått i arf till henne från far och farfar. Sedan sökte hon joxa ihop barnkammarsagor ur egen fatatur, men dem sprack hon på, fast kvinnor och barn hurrade åt henne.

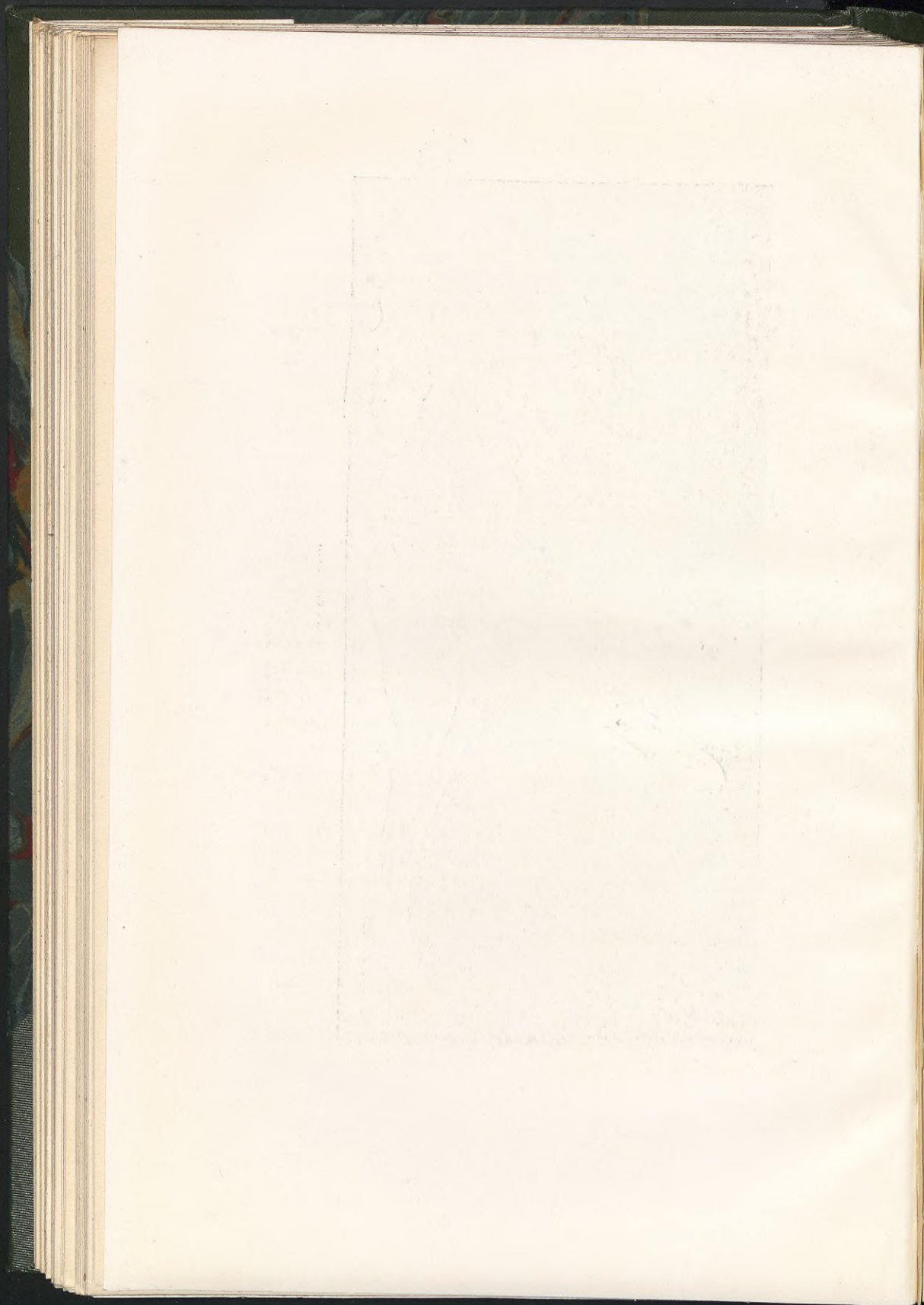
Inom konsten var det likadant. De Svarte stulo törbundsmännens färger och smetade dem utanpå sina egna kludderier samt förklarade, att nu voro akademister och förbundsmän gjorde detsamma. Alldeles detsamma, fast de förstnämde inte lagt märke till, att deras taflor blifvit målade med svansen.

Det var en tröstlös tid att lefva i. Alltsammans hade, som Arthur skref, slutat i en allmän villervalla på bondvischan. Man visste inte längre om ens bästa vän var fågel eller fisk. Det var sannerligen inte att förvåna sig öfver, om en och annan alltför känslig hjärna tappade sammanhanget och spårade ur.

Tiebrignett.

Arthur
Rackham

IV.

Hugo satt en dag fram på vårsidan hemma hos sig och skref på en artikel för en litterär tidskrift, då jungfrun kom in och anmälde »en karl som såg något besynnerlig ut». Hugo hade nämligen gift sig och fått familj samt bodde i en elegant våning, fast inkomsterna efter vanligheten voro något knappa.

Han skyndade ut i tamburen, undrande hvem det kunde vara, ty af hans forna bohème-vänner var det ingen som vågade sig hem till honom och några nya hade han inte skaffat sig.

— Nej, är det du, Jannel! Stig på.

Janne smålog halft generad, hängde af sig rock och hatt samt följde med in i Hugos arbetsrum, hvilket också fick tjänstgöra som salong.

Hugo ville först af allt veta hur Janne hade det, hvar han höll till och arbetade med. Janne såg bekyttrad ut och berättade, att han bodde på en bondgård strax utanför staden hos en gumma och hennes båda döttrar. Han hjälpte dem med deras landtbruk, hela förra sommaren hade han arbetat som slätterkarl och nu på vintern körde han mjölken till mejeriet.

— Men det är inte om mig själf jag ville tala — fortsatte han. Jag har kommit för att tala med dig om Arthur.

— Om Arthur? Hvar finns han?

— Han sitter här nedanför på körgårn.

— Hvarför kom han inte med upp?

— Han ville inte för han är så sjaskigt klädd.

— Det spelar ingen roll. Gå ned och hämta honom bara.

— Han kommer ändå inte. Han ser så ut, så han inte vill visa sig. Han bad mig gå upp och fråga, om du kunde hjälpa honom lite?

Det ville Hugo naturligtvis, men han hade lämnat sin sista femma till hushållet. Han satt och funderade ett tag och så fick han en idé. Han hade en kassalåda, i hvilken han samlade alla kopparslantar han fick.

— Tror du Arthur kan bli hjälpt med de här slantarne? undrade han och drog ut en skrifbordslåda.

Det trodde Janne och så gjorde de en stor pappersstrut och hælde alla kopparslantarne i den; det blef ganska mycket af dem ändå, kanske ett par kronor eller så.

— Men hur har Arthur kommit hit?

— Kan du tänka dig, han har gått till fots ända från Öland och upp till Näfveksvarn, där han har några släktingar, som tagit sig an honom till en tid. Nu ha de skickat honom hit till Stockholm med en ångbåt.

— Han säger, att han nu är bättre och att han vill arbeta. Riktigt på skarpen, påstår han. Men han ser klen ut och jag begriper sannerligen inte, hur han skall reda sig. Ett par dagar kan han få bo ute hos mig, men längre tillåter nog gumman inte, att han får stanna.

De kommo därför öfverens om att på något sätt hjälpa Arthur vidare. Kunde han börja arbeta igen, kanske det fanns hopp för honom. —

Arthur kunde inte förstå, hvad det var Janne kom bärande på. Han hade en stor strut, som han bar som vore det ägg i den, men som ändå tycktes tung.

— Hvad tusan har du fått, Janne? ropade Arthur, innan han hunnit fram. — Är det käk?

— Nej du, det är kofva.

— Kofvan i en strut, det har jag aldrig sett förr. Du menar väl inte att det är guld alltsammans?

— Det är bara koppar, men det blir pengar af'et ändå.

— Har du fått den af Hugo?

— Det var allt hvad han hade i sparpengar och dem skänker han dig.

Arthurs bleka ansikte lyste upp. Att Hugo skänkt honom alla sina sparpengar rörde honom mer än om han fått en hundralapp. Han tog påsen ifrån Janne bara för att få känna, hur pass tung den var. Den kändes så tung så det var riktigt härligt.

Hade det varit guld, kunde det ha varit en liten förmögenhet.

De skyndade sig åstad till närmaste café. Medan de väntade på mat, hällde Arthur ut alla kopparslantarne på bordet och började räkna dem. Janne måste skratta åt honom, så förtjust såg han ut. Han räknade och räknade, så att det vardt betydligt mera än man hade trott. Slutsumman var inte så lätt att få klar, men till sist fick han den till tre och fyrtiosju.

V.

Arthur hade inte varit mer än ett par veckor i Stockholm, förr än vännerna voro på det klara med, att det stod värre till med honom än han själf påstod.

Han kinesade än hos den ene än hos den andre. Men han var trött och dåsig och kunde hvarken rita eller måla. Inte tälde han vid så pass som ett glas punsch häller.

En kväll de hade haft honom med sig ute i Berns i det gamla hörnet, där de förr i tiden brukade samlas, hade han blifvit så dålig, att de fått köra honom hem i droska.

Själf talade han bara om, att så snart han fick sin egen ateljé, skulle de nog få se att han kunde arbeta. Men som han inte själf hade någon energi och alla de andras ansträngningar att skaffa honom en sådan misslyckades, blef det bara pannkaka af alltsammøns.

Slutligen hamnade han hos en stackars fattig ritare, som fått medlidande med honom. Ritaren och hans hustru skötte om honom så godt de kunde, men i längden hade de inte råd att föda honom.

De skaffade dock färger och penslar åt Arthur. Han hade fått

en idé till en tafla, som han absolut ville utföra. Den skulle föreställa en stor kraftig människohjärna, men målad så att hjärnsubstansen också kunde föreställa moln på en världshimmel och så att man här och hvar kunde genom molnen se alla solarne och stjärnorna.

Denna »världstafla», som Arthur kallade den, ville han inte ha någon stor duk till utan en helt liten. Han ville, att man skulle förstå det stora i det lilla. Man skulle fatta idén bara af att den antyddes.

Han arbetade på sin lilla miniatyrduk några dagar och så förklarade han att den var färdig, samt bad vännerna komma och titta på den.

De blefvo förskräckta. Det hela såg ut som utrunnen hjärnsubstans och man kunde inte få någon idé om, hvad den skulle föreställa. Stjärnorna hade alls ingen glans utan liknade snarare nebulosor.

Ingen ville dock säga något, som kunde såra Arthur. De kommo med några alldagliga fraser och gingo sin väg bedröfvade.

Några dagar efteråt var Arthur försvunnen. Han kände själf, att han inte längre kunde lefva på den stackars ritaren. Hvert han tog vägen fick man inte veta förr än långt efteråt.

Man såg honom några gånger tillsammans med ett par unga gossar, som skulle bli målare, men hvars föräldrar ogillat detta och därför drifvit ut dem ur hemmen. De voro husvilla liksom Arthur och därför tyckte han om deras sällskap.

Nära ett halft år gick utan att någon af den forna vänskapskretsen hört det minsta af Arthur. En dag hade man sett honom vandra omkring i tidningskvarteret nere i Clara bärande på en stor björkgren. Han skrek och pratade förvirradt med alla han mötte och när han trodde sig ensam ropade han:

— Hej, hej! Nu är frihetens dag!

Innan någon af hans forna vänner hunnit få veta, hvar han fanns och kunnat taga hand om honom, hade han försvunnit.

VI.

Vännerna skulle aldrig ens fått veta, hvart Arthur tagit vägen, därest inte en syster till honom kommit upp från Öland för att taga reda på honom. Hon annonserade efter honom i tidningarne och Acek satte sig i förbindelse med henne.

Som ingen visste något om Arthur, fanns det ingen annan råd än att höra sig för hos polisen. Efter något letande fick man reda på, hvad som vållat hans försvinnande. Han hade blifvit tagen af polisen.

Polisen hade senare verkställt efterforskningar och fått reda på, att han den sista månaden han var fri bott tillsammans med de två målargossarne bakom en gärdesgård i Karlbergsparken. De hade samlat ihop en rishög åt sig och lite halm och med detta inredt ett nattkvarter åt sig. Om dagarne vågade de inte vistas där af fruktan för att någon skulle uppdaga deras tillhåll. Då drefvo de omkring i ytterkanterna af staden och tiggde någon gång, när hungern blef allt för svår.

Så en dag hade Arthur försvunnit från dem. Han hade varit för klen och inte tålt vid att svälta så mycket samt till sist blifvit virrig.

Det var den dagen han visat sig nere i tidningskvarteret, bärande på den stora björkgrenen. Han hade gått omkring tills han fallit omkull sanslös ute på den öppna platsen framför Centralstationen. Där hade polisen tagit hand om honom, i tanke att han var drucken.

Man lät honom ligga i finkan öfver natten. Men när han nästa morgon var likadan, vardt man ängslig och förde honom till Serafimerlasarettet. Doktorn förklarade, att han alls inte led af någon fyllsjuka, utan att han var sanslös af hunger.

Man hade gifvit honom lite mat och fått honom till sans igen, men så snart hans krafter började återvända befanns det, att han blifvit vansinnig på allvar.

Acke och systemen återfunno honom på dårhuset, där man nödgats gifva honom brom, för att lugna honom, i så stora kvantiteter, att han svullnat. Hans ansikte var fullt af utslag och han var så förändrad, att de knappast kunde känna igen honom.

Man hade klippt af honom hans långa askgula hår, som var så tofvigt, att hvarken kam eller borste bet på detsamma. Han hade varit alldeles vild, när man klippt af det och skrikit, att man ville afrätta honom.

Det drog länge om, innan han lugnade sig. Då hade han fått klart för sig, att han var listidsfånge. Och det var han ju — fast på dårhuset.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING:

FÖRSTA BOKEN.

Första cykeln:	
När kväsarevalsen kom till.....	7
Andra cykeln:	
Hos den gode redaktören.....	23

ANDRA BOKEN.

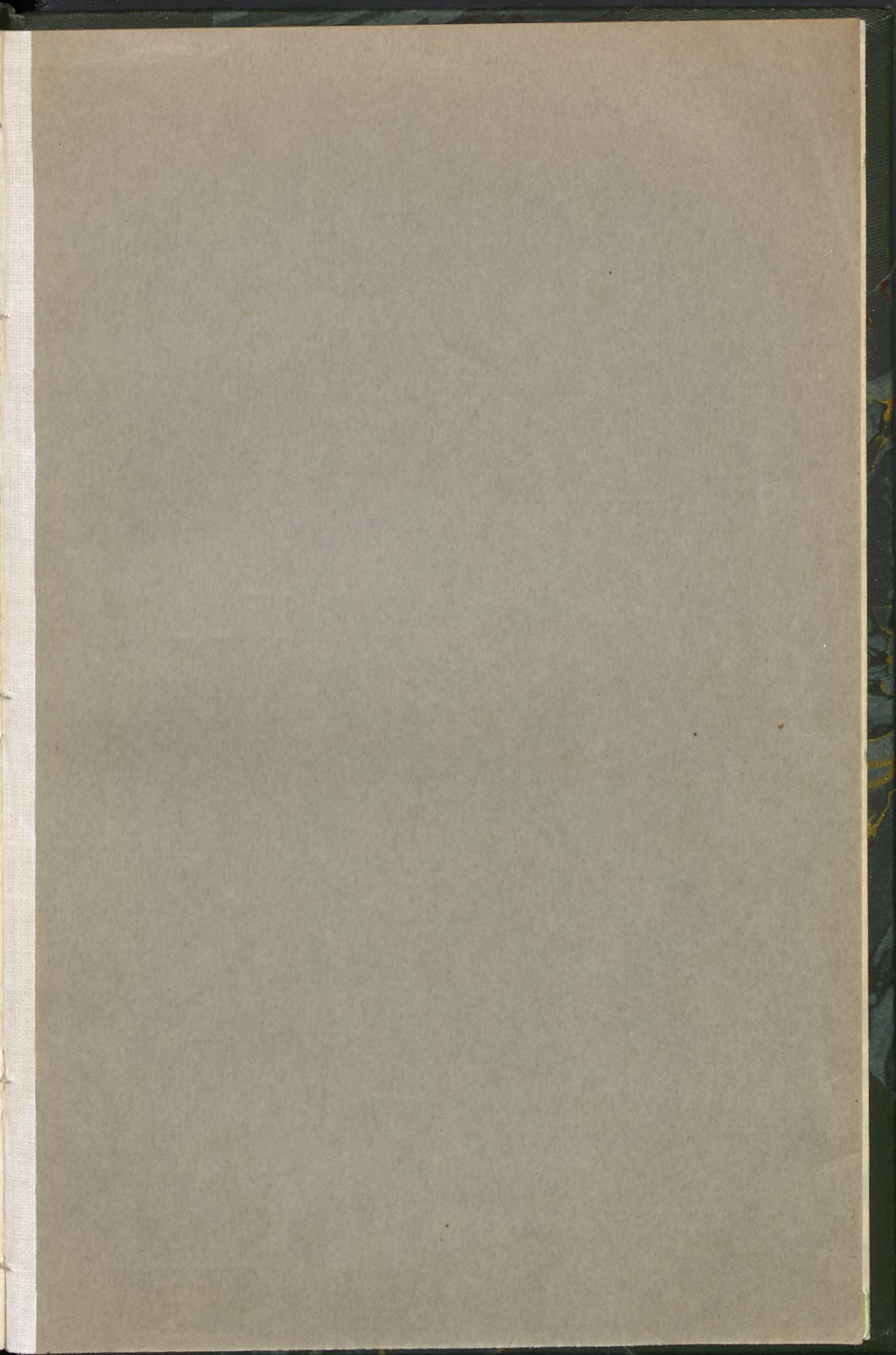
Tredje cykeln:	
Lundgren försöker sig som konstmäcenat	55
Fjärde cykeln:	
Hugo kommer till och vänskapskretsen bildas	77

TREDJE BOKEN.

Femte cykeln:	
Arthur söker slå ett stort slag och komma framåt	101
Sjätte cykeln:	
Hos konstmäcenaten och på konstnärshemmet	125
Sjunde cykeln:	
När ingen hjälp fanns	154

*Hand 26/9
124 K*

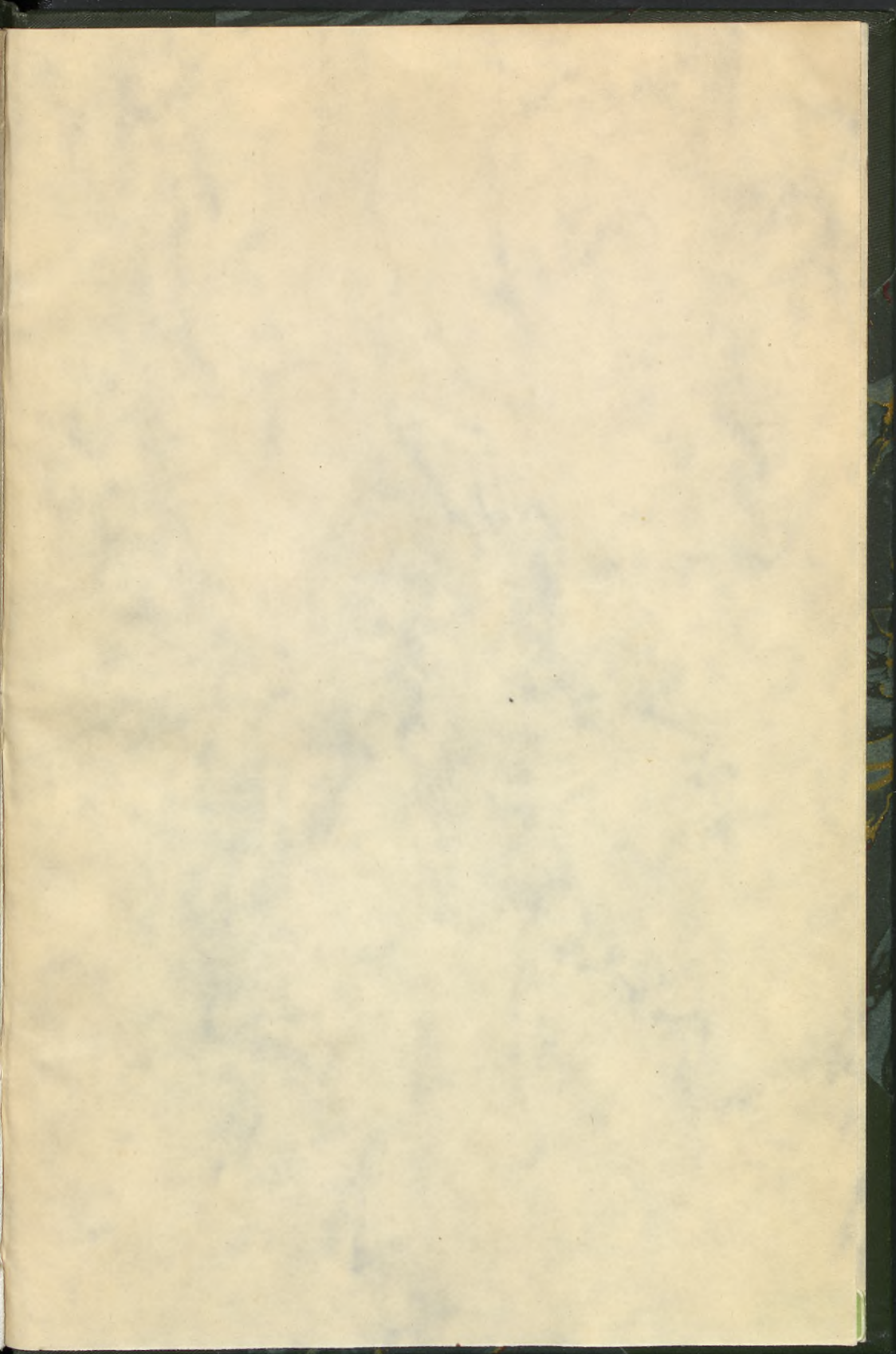
GÖTEBORG 1912
ELANDERS BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG

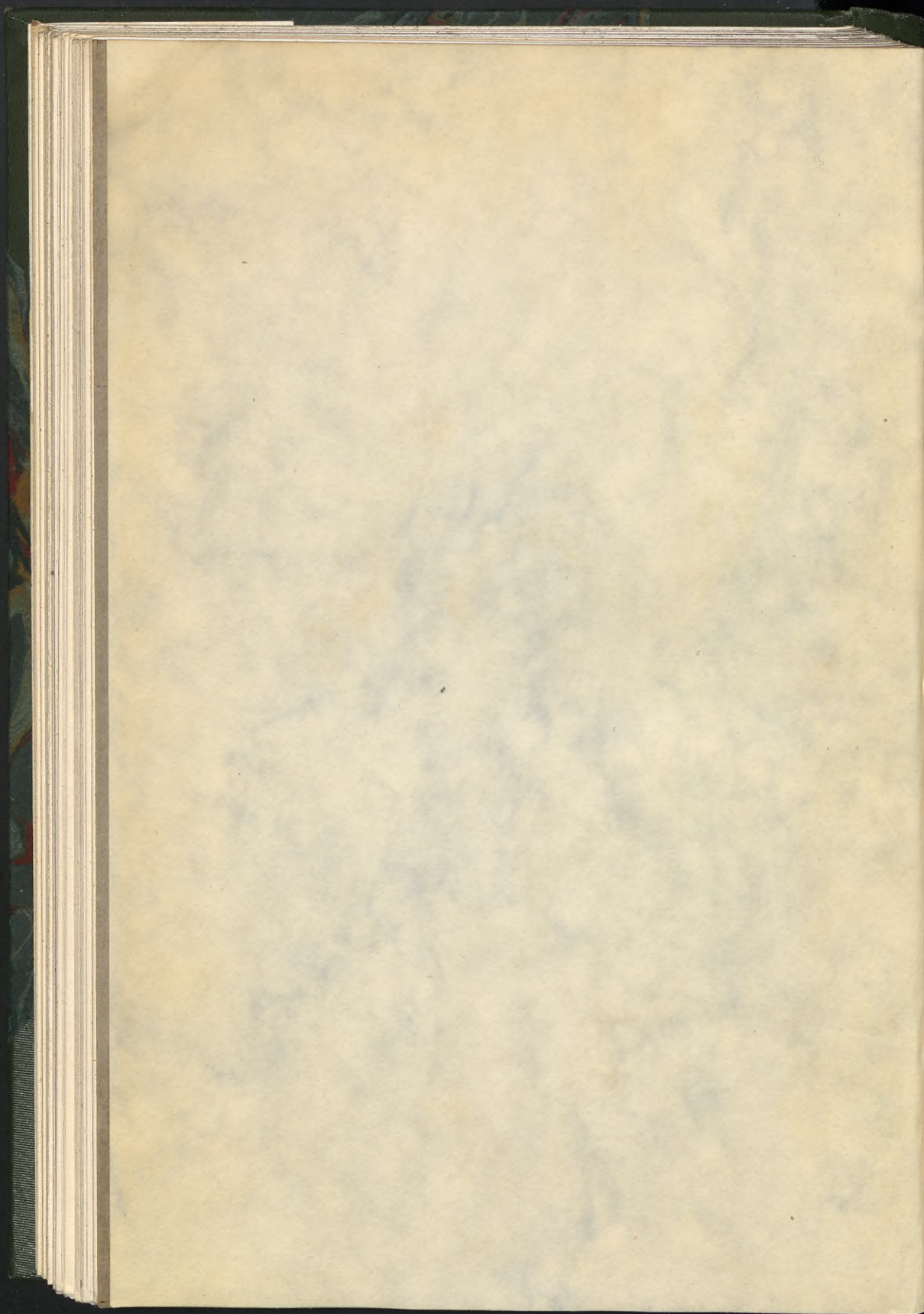

Förlagsaktiebolaget Västra Sverige
Göteborg

Elanders Boktryckeri A.-B.
Göteborg

6000194058

Göteborgs universitetsbibliotek

2.-

JOHN JOHNSON
BOKBINDARE
GÖTEBORG

